

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Retrato do novo conselleiro Xaime Pita

4

A TVG aumenta a audiencia e descenden as privadas

17

Alberte X. Rodríguez Feixoo: "Hai que construír o socialismo desde Galiza"

9

Leyla Zana, deputada encarcerada por falar curdo

20

Grande parte da obra dos artistas galegos continua no exilio

25

4 DE MARZO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 872 • 200 PTA

A candidatura municipal vai ser remodelada de novo por Javier Arenas, da que cairían Gómez e Doblas

O circo do PP vigués

LALO R. VILLAR

HISTORIA SOCIAL DA LINGUA GALEGA

Henrique Montegudo

Un novidoso estudio que afonda na interrelación entre lingua e sociedade en Galicia. Un libro necesario e enriquecedor.

Rouco, un bispo institucional

O nomeamento do vilalbés Rouco Varela como presidente da Conferencia Episcopal Española, pódese ler desde diferentes ángulos. Do punto de vista galego, o seu nomeamento non vai máis alá do ascenso dun dos seus fillos, porque a súa sensibilidade é moito menor que a que ten o vicepresidente Carles con Catalunya, aínda que vai apoiar un dos fastos cristiáns, o Ano Santo. Ao mesmo tempo vai seguir impedindo o rexurdir da igrexa galega de base, sendo como é un teimudo do reforzamento institucional e de controlar todas as iniciativas, maiormente as seculares e asembleárias. Polo tanto, vai impedir calquer apertura cara a sociedade e o compromiso eclesial cos seus problemas, así como a inculturación da igrexa católica. Neste senso, unha das súas liñas de traballo e apon-talar a ortodoxia do vello cristianismo. Para conseguilo reforzará, aínda máis, as asociacións e movementos conservadores, sobre todo o Opus, como gardiáns das esencia e enterradores do Vaticano II. Ao mesmo tempo, vai tratar de impoñer a moral cristiá a toda a sociedade e de conseguir máis poder dos católicos no ensino. ♦

As feministas pedirán o 8 de Marzo que os maos tratos señan 'cuestión de Estado'

(Páx. 7)

Aumenta o consumo de porcino, pero o número de granxas reduciuse nun tércio

(Páx. 13)

A negra historia do Opus en Chile

(Páx. 21)

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:
Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.

VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.

CONSELLERO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.

VOGAIS:
Alberte Ansedo,
Xosé M^o Dobarro,
Antolín Fernández,
Manuel Veiga, Xosé Castro
Flatón, Manuel Portas e
Xari Costa.

SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Director:

Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Tena,
Xan Carballea, Manuel Veiga,
Horacio Vixande,
Aranxa Estévez, Carme Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantiños.

EDICIÓN ESPECIAL:
Xosé Henrique Acuña.

DESEÑO DE MAQUETA:
Xosé Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Seoane.

BARCELONA:
Iria Varela.

PORTUGAL:
Gonzalo Nuno.

SANIDADE:
Maria Alonso.

CULTURA:
Xoán M Estévez,
Celso López Pazos,
Manuel Vilar, Lupe Gómez,
Óscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé M^o de Castro Erroteta,
Xesus González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.

LICER:
André Luca

Fotografía:
Andrés Panaro,
Xosé Marra,
Voz Noticias.

Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carneiro,
Cairos Sivar, Gonzalo Vilas,
Suso Sanmartín.

Publicidade:
Carlos Martínez Muñoz

Xefa de Administración:
Blanca Costas

Subscripcións:
Lola Fernández Puga

Vendas:
Xosé M. Fdez. Abalde

Redacción e Administración:
Rúa do Príncipe 22, baixo,
36202 Vigo
Apartado 1371, 36200 Vigo

Edición Electrónica:
www.arrakis.es/~antpcg

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 86 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
antpcg@arrakis.es

ADMINISTRACIÓN, SUBSCRIPCIÓN E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*

Imprenta:
E.C. C-3 1958

Depósito Legal:
C-963-1977

ISSN:
0213-3105

Non se mantén
correspondencia sobre
orixinais non solicitados.

Está permitida a reprodución
sempre que se cite a
procedencia.

Manuel Pérez autodenunciárase ante a fiscalía para que investigue os temas urbanísticos

Javier Arenas está a intervir na remodelación da lista de Vigo

➔ ALFONSO EIRÉ

Cuestións políticas difíceis de entender. Sucesión de Fraga. Dous modelos do PP. Ódios personais. Ambicións políticas. Intereses económicos... Todos xuntos conforman un caldo de marañas no que se move o PP en Vigo: Goberno e oposición implacábel ao mesmo tempo.

Manuel Pérez, alcalde de Vigo, dá un empurrón contra o conselleiro Xesus Palmou e logra saír na imaxe da TVG. Son as 22 horas e 8 minutos do día 2 de Marzo. Tres horas antes esborrallárase un edificio na céntrica rua García Barbón da cidade olívica. A televisión pública galega non entrevistara aínda ao alcalde vigués. Todo o protagonismo levábano os conselleiros Palmou e Cochón, desprazados a pé feito. Manuel Pérez é informado minutos antes das dez que non aparece na TVG porque queren dar a idea de que está vendo o partido e se desentende do problema que conmociona á cidade. É por iso polo que, no descanso, fai unha *carga reglamentaria* e despraza a Palmou para situarse en imaxe.

Este episodio podería ser anecdótico, pero describe ao xeito o que está a ocorrer en Vigo. O PP quere demonizar ao aínda seu alcalde, elixido por maioría absoluta. Renega de Manuel Pérez coma do demo, na procura de que non culpabilicen á Xunta nen ao PP da xestión dos últimos catro anos en Vigo. Canto máis renegan, máis se afonda na ruptura partidaria e máis se deteriora a imaxe da cidade.

Explicacións hai moitas para o que está a ocorrer en Vigo. Por unha banda estaría a cuestión sucesoria de Fraga Iribarne. Manuel Pérez, aliado potencial de Mariano Raxoi, serviría de exemplarizante para o aspirante Cuiña Crespo no interior do partido. Un Cuiña ao que lle está resultando difícil controlar as cidades, porque nen Pedrosa en Pontevedra, nen Erias na Coruña, nen Blanco no Ferrol, nen Dositeo en Compostela son homes aos que teña de man. Lugo e Ourense forman parte dos feudos de Cacharro e Baltar respectivamente, cos que mantén un delicado equilibrio de intereses.

A todo isto habería que unirle un Fraga a cada decadente, que xa non controla o partido e que, cando intervéen publicamente sobre un conflito é para atizar o lume interno. A súa autoridade é totalmente discutida portas adentro, aínda que puxen por mantelo coma santo paduano, coa pavesa acesa alumeando a

Pasa á páxina seguinte

Manuel Pérez está a seguir instrucións de Madrid no conflito que o enfrenta ao seu partido.

4 DE MARZO DE 1999

Ven da páxina anterior

gaivota. O descontento partidário vai en aumento polas fichaxes de independentes e pola renovación, até o punto de que un destacado militante vigués se queixaba de que "aos militantes de sempre pídennos que nos sacrificuemos e nos apresentemos en Euskadi, mentres aquí fichan a independentes na procura de fortuna".

Pérez, un cebo de Madrid para Cuiña

En Madrid están á procura do que pasa en Vigo. O Mércores 3 de Marzo, o secretario xeral do PP, Javier Arenas, entrevistouse en Madrid con Xosé Cuiña para tratar a confección da candidatura de Vigo que o novo responsable do PP quer tomar da súa man ante os problemas existentes na cidade. O gabinete de prensa do PP na rua do Hórro confirmou a viaxe sorpresa de Javier Arenas a Compostela para por orde no partido en Vigo. No PP hai quen considera que Manuel Pérez está a ser utilizado por Madrid como cebo para cazar a Cuiña. O fracaso en Vigo suporía a perda da privilexiada situación que ten agora o do Deza.

Este sería o nerviosismo que lle entrou agora ao PP oficial. O empate técnico que lle dan a BNG e ao PP en Vigo, os seus inquéritos internos, segundo unha fonte do PP, levaría a Cuiña a procurar algun golpe de efecto na procura dunha saída electoral. A dereita resesa viguesa está alarmada ante a iminencia de que a alcaldía poda caer en mans do BNG.

A fichaxe de Horácio Gómez, o presidente do Celta, entraría dentro desta estratexia. Pero o que no primeiro momento podería supor un revulsivo, agora comeza evidenciarse xa coma un problema. As informacións sobre Horácio Gómez que comezaron a aparecer nos medios de comunicación e outras máis que pode saír nos días sucesivos, levarían a que o presidente do Celta cavale se lle compensa continuar coa andaina política. Esta sería unha das preocupacións de Arenas, que lle deu o respaldo na súa recente visita. Fontes próximas a Horácio Gómez insinuaron xa a posibilidade de que presentara a súa dimisión, aducindo que lle "está a facer un mal ao Celta".

Mentres tanto, segundo puido saber *A Nosa Terra*, tamén o PP xa valorou a posibilidade de que Xoan Corral, o candidato a alcalde, dimitise "por motivos de saúde, doente dun suposto pro-

Cuiña Crespo está a ser acosado en numerosos concellos de Pontevedra, Pepe Castro, a quen saúda ante a mirada de Fraga, foi o primeiro en arremeter contra del. A.N.T.

blema cardíaco". De momento na *Nécora*, a sé compostelana do PP, pospuxeron a decisión porque sería peor o remedio que a enfermidade.

O clan de Abel Caballero e o de Canido

Pero o certo é que o candidato a alcalde da dereita viguesa está a ser ninguneado polo seu propio partido. A metade da lista faina Cuiña Crespo sen que el saiba nada. Até tal punto que non foi informado até o último momento da fichaxe de Horácio Gómez e non foi convidado á súa presentación, senón ao paseo pola cidade.

Outra parte da lista confeccióna Francisco Hernández, vicepresidente do Celta e man dereita de Horácio Gómez. Dase a circunstancia de que Hernández está considerado coma un home do clan de Abel Caballero (asíduo en lugar destacado ao palco de Balaidos) e Xurxo Parada, con médicos coma Ramón Villamarín. Estas persoas xogarian un papel preponderante na fichaxe de Horácio Gómez para a candidatura. Algunhas delas estiveron xantando o día do partido Celta-Barcelona no chalet de Gómez, con Cuiña Crespo. Corral chegaría na sobremesa.

A inclusión de Xusto Alvaríño na candidatura do PP quedou troncada a última hora cando xa estaba decidida, ao negarse o pai do presidente do Clube Financieiro a que este entrase en política. Agora Cuiña parece que anda á procura de "outros

aventureiros", como os califican sectores do PP vigués.

Á situación política interna do PP, habería que engadirlle, segundo persoas próximas tanto ao alcalde coma ao secretario xeral do PP, "unha falta absoluta de química entre ambos políticos da dereita", que non viría dada polas diferencias ideolóxicas que terían ambos. Pérez sería centrista e renovador e Cuiña da vella garda do PP, afirman fontes próximas ao alcalde vigués. Para uns as diferencias personais estarían causadas polo complexo que ten Cuiña de pequerrecho, para outros, mesmo por ciúmes de faldas. Outros prefiren falar de traición e falta de palabra por parte do "fillo do Panadeiro".

O fillo do Panadeiro e o do Muíño

O certo é que o *Fillo do Panadeiro* (M. Pérez) e o *Fillo do Muíño* (X. Cuiña) non se poden ver, cando terían que ter intereses comúns e formar unha *compañía*. Daquela teñen que existir outras explicacións, económicas, se temos en conta os proxectos e concursos que se deben de aprobar nos próximos meses en Vigo, coma o Plan de Urbanismo ou actuacións locais coma Casa Mar, GEA, Seara, adxudicación do lixo, etc.

Fontes próximas a Pérez sitúan os problemas do alcalde desde que encabezou a manifestación contra a privatización de Barreras. Por aquelas datas o alcalde do PP tamén se opuxera á cons-

trucción de Petrovigo, algo que non lle perdonaría certos poderes fácticos da cidade. É preciso ter en conta que Corral, presidente da Autoridade Portuaria, apostou decididamente por Petrovigo e que Pedrosa, concelleiro vigués do PP, é un dos principais accionista da Barreras privatizada. Resaltan a circunstancia de que os maiores opositores a Pérez son os grandes constructores.

Pedrosa pertencería, segundo fontes do PP vigués, ao *Clan de Canido*, xunto co ex concelleiro Martínez Herrera e outros integrantes da "vella dereitona viguesa", que se apoiaría en medios informativos coma *Faro de Vigo*, que asinou recentemente, segundo estas fontes, un convenio con Cuiña Crespo por 151

O PP está obsesionado co candidato do BNG á alcaldía de Vigo, Lois Castrillo.

millóns de pesetas.

Mais Pérez teima en sacar adiante o Plano de Urbanismo, que, segundo a Xunta contén numerosas irregularidades. A idea que transmite esta teima á cidadanía, cando está en contra tamén a oposición, é que Pérez ten intereses propios en deixar temas atados antes de marcharse da alcaldía. Fontes próximas ao alcalde aseguran que "na vez de ollar o que está mal no Plano, para entender o que pasa é moito mellor comprobar os temas que non inclúe e que foron apadriñados por influentes membros do PP. *Abrir Vigo ao Mar* e a urbanización do litoral darían outra dimensión". Pedrosa e Corina Porro, tamén concelleira, xunto con Ramilo, serían os instigadores do acoso e derribo do alcalde vigués.

Pérez ten afirmado que o Plano de Urbanismo só ten algúns erros que se podían subsanar facilmente. Tamén asegura que estaba pactado co PP que se guise a empacadora de Guixar a cambio de que a Xunta lle dese adiante a outros proxectos.

Semella que despois o PP, concretamente Cuiña, tivo un trasaludo e que deu orde de que "tirasen abaixo o Plan estivese ben ou mal". Ante as insinuacións máis ou menos abertas de que Pérez ten igualmente intereses propios en aprobar a urbanización da Finca do Conde e da Seara, o alcalde vaille remitir á Fiscalía nos próximos días toda a documentación para que investigue a legalidade desta actuación.

No concesión da recollida do lixo, o goberno vigués e a Xunta tiñan pactado que se "parecese o máis posíbel ao do 93". Até de agora, Pérez teimou, co apoio do PP de Madrid, en non contradecir as decisións e os acordos que tomaran no PP, pero agora afirma que non ten nada que perder, debaténdose nunha dupla alternativa. Por unha banda, gustaría de enfrontarse radicalmente a Cuiña e tratar de sacar adiante os planos que comezou, se é que conta con suficientes apoios no seu grupo. Pola outra, deixalos aparcados, sobre todo o do lixo, co que na práctica suporía o afundimento de Sogama, que depende totalmente da decisión de Vigo. Este sería o que máis mal lle caería a Cuiña. De momento, Pérez agarda a unha futura entrevista con Fraga, pero sobre todo aos apoios que reciba de Madrid. "Eu estou limpo e xa non teño nada que perder", repite insistentemente a todos os que o queiran ouvir. ♦

Canto custa o circo?

No único que semellan estar de acordo o alcalde Manuel Pérez, a oposición e o PP é en que están a montar o circo en Vigo. Agora habería que analizar quen é o paiaso e de quen se están a rir con estas actuacións que pode resultar chocalleiras, pero que teñen un elevado custe para a cidade. En primeiro lugar custe en imaxe. Vigo está a aparecer como un feirón onde todo se compra e vende, onde os trileiros, carteristas, tratantes e paisanos andan a facer a súa feira.

Non é boa faciana nun momento no que os investimentos se están a resituár, aumentando en Vigo sobre todo os procedentes de Portugal. Non é bó momento cando é preciso dar imaxe séria e solvente para poder acceder a axudas comunitarias. Non é bó momento cando hai que vender planos, angariar e necesita proxectar unha idea de cidade que, en Vigo, non existe por nengun lado.

Que outros cestes ten esta situación para a cidade? Está claro que esta liorta e a falta de apoio da Xunta a Pérez impediu que se materializasen os principais planos e proxectos que Vigo tiña sobre a mesa. Desde *Abrir Vigo ao Mar* ao Plano Urbán, pasando polo reordenamento do litoral, a construción dun Pazo de Congressos, dun edificio multiusos e da fixación de chan industrial. O alcalde do PP e con el a cidade, non contaron co apoio da Xunta. Manuel Pérez foi incapaz de levar nengun proxecto a cabo.

As cousas poderían cambiar no momento no que o PP decidiu substituír ao alcalde e nomear outro candidato. O normal é que, como ocorreu noutras cidades, o alcaldábel viñese cun pan baixo o brazo, como agasallo electoral do *Goberno Amigo*. Pero planos do seu antecesor e até talou a envelerada costume do PP de realizar promesas e máis

promesas. Pérez retirárase coa imaxe dun político incapaz mesmo de ilusionar aos seus correligionarios. Corral chega coa mesma fasquia e xa están a cavilar se non é mellor que dimita.

Vigo, neste intre crucial, non pode permitirse o luxo de contar cun alcalde que dependa das loitar internas, das puxas polo poder que se dan noutras latitudes. Está visto que a maioría absoluta que reclamaba o PP hai catro anos para facer "un Goberno forte", non é a solución. Vigo precisa un proxecto de cidade compartido pola maioría e non hipotecado a clans rancieros ou construídos ao abeiro das especulacións. Necesita un alcalde capaz de ilusionar á cidadanía coas súas propostas e, sobre todo, eficaz para levalas a bó termo. Negociando cando hai que negociar, presionando en Compostela e Madrid cando é preciso e traballo. ♦

Xaime Pita, un conselleiro de beirarrua

♦♦ A. EIRÉ

Ali estaba el de pé, todos os días, durante anos, saudando á xente que entraba ao cine Alfonso de Betanzos. A saída da sesión, tamén agardaba na porta para despedir aos espectadores o novo conselleiro de Presidencia. O resto da tarde-noite pasábao conversando coa veciñanza, saudando na beirarrua que vai do cine Alfonso ao comercio da súa dona, falecida o ano pasado. Este foi o primeiro territorio político de Xaime Pita. Nunca fixo distinción á hora de apretar as mans, nen de parolar ou facer unha mancospia. Pita é un home campechán en toda a extensión da palabra.

Pero na política trasládase, como bó espécimen que é da dereita máis resesa e aceda. Vóltase visceral e agresivo dialécticamente: é un mal-en-carado, afirman a maioría dos que o trataron na vida pública, incluídos compañeiros do PP. Son famosas as descalificacións públicas que teñen sufrido os concelleiros populares de Betanzos. O mestre e empresario do espectáculo, Xaime Pita, só se asemella ao Xaime Pita político en que é capaz de falar horas e horas sen cansar, pero sen dicir nada tampouco.

Esta capacidade diletante élle de moita axuda para encubrir unha absoluta rixidez mental: para el só hai dúas cores, a branca e a negra. Non hai término medio nen capacidade

de negociación ou de chegar a acordos. Cando a faramalla de palabras non lle abonda, descalifica ao opoñente con verbas que emprega de xeito sistemático: "utopía, anacronismo, Idade Media, comunismo, Rusia, estalinismo...". Ou válese do insulto directo. O Diario de Sesións do Parlamento está inzado destas descalificacións. Pero ten a capacidade de defender aos poucos días coa mesma paixón propostas que acaba de calificar de utópicas.

Esta versatilidade e capacidade de desdecirse e realizar as defensas máis incoerentes con sumo *ardor guerreiro* foi o que lle deu o cãrrego de voceiro parlamentario da dereita. A súa fidelidade ao que manda, a Fraga, e a falta de condicións políticas para maiores empresas, foron as que o situaron de conselleiro. Pero, se fai falta, tamén emprega métodos expeditivos, coma nas últimas eleccións cando se liou a moquetes no Casablanca, cando cenaba con Álvarez Cascos e foi increpado polo home da tenente de alcalde socialista.

Non foi, en verdade, moi cintilante a súa traxectoria na vida pública. Como candidato de AP e logo do PP de Betanzos, resultou sempre derrotado por maioría absoluta polo PSOE. Desde o PP de Betanzos tense insinuado que o problema nas municipais da dereita é o candidato, porque o PP gaña todos os outros comicios pola mesma vantaxe que os socialistas o fan nos locais.

A familia Pita atopou o seu calcañar político na familia Lagares, á que pertence o alcalde. Manuel Lagares, actual rexedor betanceiro e Xaime Pita estudaron maxistério xuntos. Lagares puido situarse antes na súa cidade. Cando chegou Pita, tentou ser o director do grupo escolar, pero gañoulle Lagares as eleccións. Desde aquelas converteuno nun rapatundas. Agora, a rivalidade é tanta que até a levan ao eido persoal.

Puxa non tan forte como para que o PSOE sacase a concurso público a concesión que a familia Pita ven disfrutando do cine municipal Alfonso ("o máis antigo de España", gosta de dicir Pita), por 18.000 pesetas ao mes. O primeiro concesionario foi o seu avó, Cláudio Pita. Despois quedou con el a súa nai, viuva, e agora son Xaime e seu irmán, que traballa na Caixa, os empresarios. A chegada do PSOE ao poder municipal non variou para nada a "tradicción". A familia Pita, de grande sona local, é a que se encarga de construír o famoso globo betanceiro, que, realizado en papel, se lanza nas festas de Agosto. En Betanzos hai quen afirma que Xaime "é ben millor artesano que político", aínda que, Toñito, o cámara de toda a vida no cine afirmara nunha entrevista nos anos setenta que eran os empregados quen de verdade facían o globo: pagouno co seu despido. Outros, pola contra, consideran que "non sería un mal político no franquismo, pero non vale para a democracia". ♦

AS CERAMICAS DO
CASTRO **E AS DE**
SARGADELOS
 ESTAN FEITAS CON TERRAS GALEGAS, AS IDEAS E A CIENCIA QUE LLES PROPORCIONA O
LABORATORIO
 DE **FORMAS** **DE GALICIA**
 E O **SEMINARIO**
 DE ESTUDOS CERAMICOS

ENGANDINDO UN VALOR 200 VECES SUPERIOR AO DAS SUAS MATERIAS PRIMAS QUEREN SER UN EXEMPLO DO QUE SE PODE FACER APROVEITANDO NA NOSA TERRA OS NÓSOS RECURSOS

ANUNCIARSE EN
 A NOSA TERRA
 É VENDER.
 CHAME AO
 986 433 830 E
 INFORMARÉMOLO
 DAS NOSAS TARIFAS
 PUBLICITARIAS.

Librería especializada
 en Muller,
 Cultura galega,
 Literatura,
 Economía e sociedade
 alternativas.
 Papelería ecolóxica.

Triunfo 1 36202 VIGO
 Tfno. e Fax 986 43 37 68

O tráfuga do PSOE, Vicente López Pena, á dereita, acadou a Alcaldía das Pontes co voto do PP desprazando ao nacionalista Vitor Guerreiro.

Non se rexistaron pactos na Galiza para evitar o cámbio de grupo político

O PP non renunciou a nengunha alcaldía acadada co voto de tráfugas

◆ H.V.

Máia o acordo do pasado ano a nivel estatal chegado entre os grupos políticos contra o transfuguismo, o PP non renunciou a nengunha das alcaldías que acadou mediante o apoio de concelleiros que cambiaron de partido. Mentres o BNG desmentía un acordo destas características en Ourense por non confiar no PP, este partido segue obviando o código ético asinado para os funcionarios acederen á administración galega.

O portavoz do BNG na Deputación de Ourense, Manuel Conde desmentiu un suposto acordo co PP e co PSOE para erradicar o transfuguismo, do que deu información o xornal Faro de Vigo. Conde non confía no PP e asegura que este partido "só quer sentarse a asinar un pacto contra o transfuguismo para quedar ben e despois seguir a fichar a concelleiros doutras forzas".

Proba da errática traxectoria do PP é que se no Estado o pasado ano asinaba un pacto contra o transfuguismo, na Galiza segue a realizar fichaxes, neste caso

non para derrocar os poucos gobernos municipais que non foron a parar a mans do PP por mor do transfuguismo, senón para confeccionar listas eleitorais. Ademais, a catro meses vista da celebración das eleccións municipais, non hai tempo para mocións de censura.

Doutra banda está o código ético asinado polas forzas políticas galegas para evitar accesos irregulares á administración. Máia este pacto, as denuncias de nepotismo nas oposicións continúan e constantemente sinalan ao PP, unha forza que controla a case totalidade dos postos na función pública galega.

Ademais, tras o asinamento en Madrid dun pacto contra o transfuguismo, o PP galego non renunciou a nengunha das alcaldías que acadou polo procedemento de fichar a algun concelleiro doutro partido para sacar adiante unha moción de censura que inicialmente non contaba con apoio suficiente. "Proba da boa vontade do PP sería renunciar a estas alcaldías e permitir a volta a situación anterior e se non o fai é porque en realidade o Partido Popular non está con-

tra o transfuguismo", dixo o deputado provincial do BNG en Ourense, Manuel Conde.

O secretario provincial do PP en Ourense, Xosé Elier Ojea amparouse na legalidade para fichar tráfugas e derrocar gobernos municipais afirmando que as mocións de censura realizáronse "antes do partido asinar o pacto contra o transfuguismo, porque a lei contemplaba a moción de censura e o que non podemos é ser máis papistas que o Papa".

Lei de Administración Local

Unha novidade a respecto deste problema é a entrada en vigor, tras a celebración das eleccións municipais de Xuño, da Lei de Administración Local da Galiza, que proíbe que os concelleiros cambien de grupo político no decurso do mandato da corporación municipal. Pero a nova lexislación non vai impedir cambiar o sentido do voto dos concelleiros de modo que mesmo un tráfuga poderá resultar eleito alcalde nunha moción de censura máia que despois continúe pertencendo ao mesmo grupo político no que figuraba nas listas eleitorais. ◆

O PP única forza que ficha edis doutra forzas

A marxe dalgun caso peculiar, o PP é a única forza política que emprega a fichaxe para mudar a cor política dos concellos e ademais faino de forma case automática aproveitando, as máis das veces, a febleza do PSOE, o partido en cuxas augas revolvas o PP prefire nadar para pescar alcaldías. Así, a meirande parte dos tráfugas procedían das filas socialistas.

Só nos casos de Melón e Chantada o derrocamento dos respectivos gobernos municipais tivo lugar pola realización de pactos e alianzas entre forzas

que contaban con concelleiros lexitimamente eleitos. Nestas ocasións as roturas de goberno deron paso a novas executivas municipais.

En Castro Caldelas, Redondela, Láncara e Touro o paso de concelleiros socialistas ao PP significaron as mocións de censura en favor dos populares, perdendo o PSOE a alcaldía. O BNG perdeu as alcaldías das Pontes, Maceda, Vilariño de Conso e Castroverde, máia que non en todos os casos sucedeu o mesmo. O cámbio de grupo de concelleiros socialistas nas Pontes

e en Vilariño de Conso permitiron ao PP arrebatarse as alcaldías ao BNG. No caso de Maceda un tráfuga socialista conquistou o apoio do PP para facerse coa alcaldía a costa do Bloque. En Castroverde unha alianza do PSOE con tráfugas procedentes do BNG arrebatou a alcaldía aos nacionalistas.

O PP só foi vítima de dúas mocións de censura, en Tui e en Ribas de Sil e nos dous casos todo foi amañado polos concelleiros eleitos nas listas populares, que eles mesmos cambiaron de grupo e elixiron novo alcalde. ◆

O PP, contra os enlaces do tramo galego da autovía do Cantábrico

O Congreso rexeitou o Martes 2 de Marzo cos votos do PP unha proposta do PSOE para que a autovía do Cantábrico tivese un enlace coa A-9 através de Ribadeo-Ferrol e outro coa autovía do Noroeste através de Ribadeo-Baamonde. Defendeu a proposta o deputado socialista Xosé Blanco, que facendo fincapé en que a obra, en fase de estudo, dixo que é unha reivindicación dos gobernos da cornisa cantábrica, para a que cómpre ter enlaces coa Autoestrada do Atlántico e coa autovía do Noroeste. A comunicación establecida conectaría por autovía o Norte de Lugo con Portugal enlazando tanto coa Coruña como con Ferrol. O PP votou en contra, sendo o encargado de argumentar Xosé Rivas Fontán, quen sinalou que só está previsto un enlace pola A-6 e que o trazado definitivo aínda depende do estudo previo que se está realizando neste momento. ◆

Fraga comparece o día 23 no Parlamento

O modelo de Estado que defende é o tema escollido por Manuel Fraga para comparecer no pleno do Parlamento que se vai celebrar o 23 de Marzo, atendendo a unha petición do PSOE e o Grupo Misto. Se finalmente se cumpre o anuncio, será a cuarta vez que comparece a petición da oposición desde que preside a Xunta. As tres primeiras foron explicacións sobre as remodelacións feitas no Goberno. As outras intervencións parlamentarias producíronse nos debates sobre o Estado da Autonomía e nos discursos de investidura como presidente da Xunta. Por outra parte, Anxo Guerreiro solicitou da mesa do Parlamento unha protesta polas declaracións do presidente da Xunta nas que aludía aos debates no Parlamento como "discusións de taberna" e nas que defendía a súa postura de non comparecer en pleno porque "o goberno actúa, non fala". ◆

O Tribunal Superior ordena demoler a subestación de Fenosa en Vigo

Os viciños afectados pola construción dunha subestación de Fenosa no Castro, en Vigo, deron a coñecer a sentenza do 18 de Febreiro pola que o Tribunal Superior ordena a demolición da mesma. Os maxistrados consideran que as obras ocupan boa parte dunha zona verde, que debe ser repostada. Rexeitan ademais os argumentos tanto do concello como da compañía eléctrica que sinalaban que a subestación se estaba a construír de maneira subterránea e sinalan que a obra non se adecua ás medidas legais. As obras levan paradas desde o verán por decisión do TSXG tras as denuncias apresentadas polos viciños da zona. A compañía Fenosa réstalle acudir ao Tribunal Supremo. ◆

O PSOE de Pontevedra, sen candidato

Os socialistas de Pontevedra aínda non saben quen vai integrar a lista para as vindeiras eleccións municipais. Primeiro foi o secretario da Agrupación, Baltasar García, quen apresentou a súa dimisión. O Luns 1 de Marzo facía o mesmo Miguel Anxel Montero, quen xa estaba aprobado polos órganos federais como candidato á alcaldía. Montero sinalou que había que elaborar unha lista "coerente" na que todos os membros se sentisen integrados. A Executiva do PSOE nomeou unha comisión xestora presidida polo secretario de organización Antón Louro, na que non están incluídos nen Baltasar García nen Montero. ◆

O Congreso aproba a modificación da lei para galeguizar nomes e apelidos

O Congreso ven de aprobar unha modificación legal suscitada a iniciativa do BNG e que vai permitir a galeguización dos nomes e apelidos. Mediante esta reforma, vai ficar derogado o artigo 2 da Lei do Rexistro Civil de 1977, actualmente vixente, que só permite a galeguización dos nomes dos nados antes dese ano. O ditame terá que pasar distintos trámites parlamentarios e podería entrar en vigor a partir do mes de Setembro. ◆

Denuncian tráfico de influencias no concello de Baltar

Unha denuncia sinala a familiares do tenente de alcalde do concello de Baltar como beneficiarios dun presunto tráfico de influencias ao alugar ao concello un vehículo contra lumes de forma irregular por 240.950 pesetas. En concreto, o aluguer realizouno o xerxo do concelleiro do PP, Xosé González Martínez. Ao parecer, o coche non estaba a nome da persoa que cobrou a transferencia dos cartos e non se editou nengun bando para poder obter ao servizo sen ter consanguinidade. ◆

OPINIÓN

SIMONE DE BEAUVOIR:
DESMONTANDO A CASA DO OPRESOR DENDE DENTRO

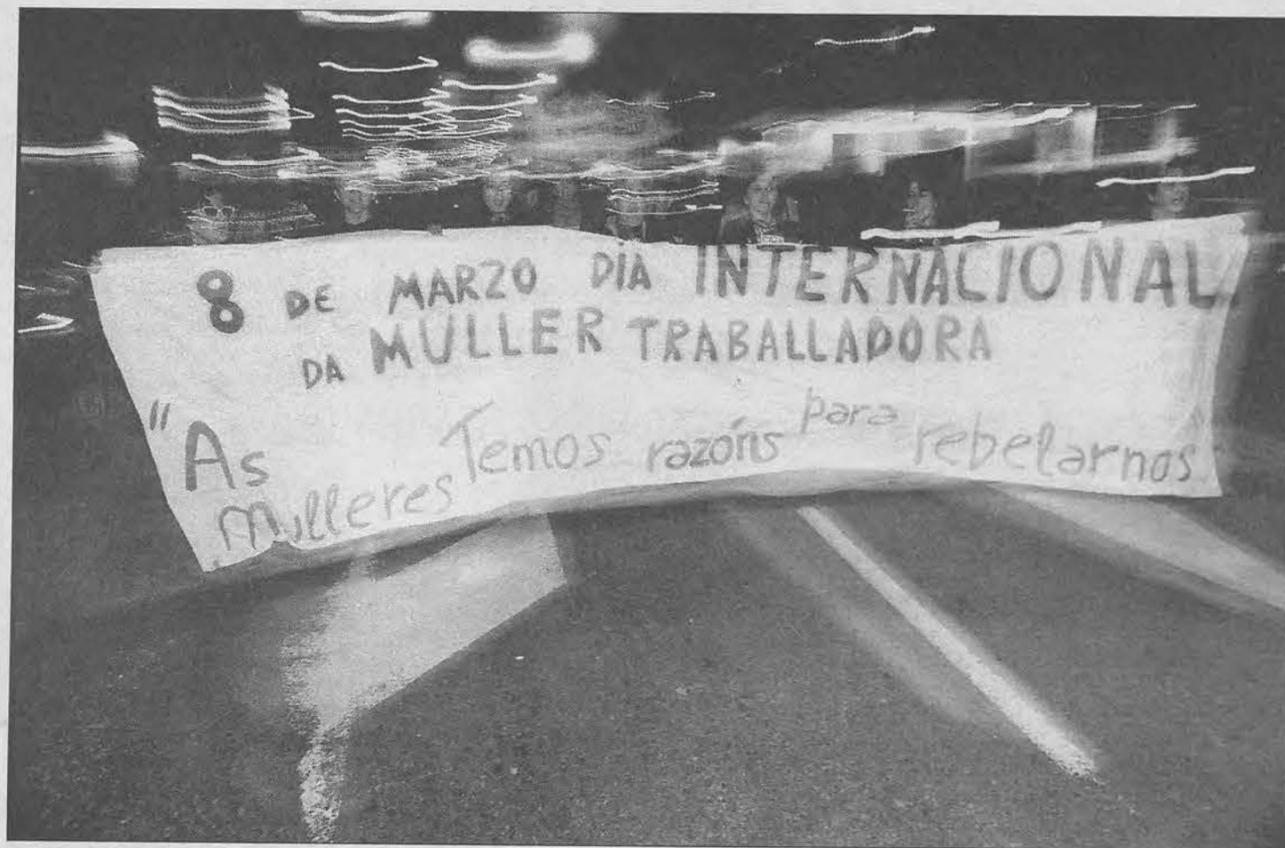
CARME ADÁN

Simone de Beauvoir forma parte dunha tradición ás veces discontinua de mulleres pensadoras -no sentido técnico do termo- que pretenden desmontar a casa do opresor coas ferramentas deste mesmo. Neste caso as ferramentas son esas palabras que cargadas dun significado determinado percorren a historia da filosofía occidental. Decote estas palabras semellan cascas baleiras que non axudan nin na comprensión nin na transformación do mundo. Sen embargo, cómpre recoñecer que a dificultade desta linguaxe tamén pode provir da mesma complexidade dese mundo que tentan describir. Así, valórase positivamente en algúns autores a creación de conceptos e teorías que posibilitan desvelar analiticamente relacións de explotación que ficaban agochadas, e que logo a praxe política emprega na denuncia e loita contra esa explotación. Non corren a mesma sorte algunhas autoras que ven como se tilda de palabrería as súas teorías feministas.

Xa que logo, se nalgúns ocasións a creación e a problematización teórica serviu como detonante de transformacións sociais -por pequenas ou distintas do ideal que semellen- a pregunta é se esta tradición pódenos axudar a combater unha explotación que se perde na historia e que afecta, aínda que resulte tópico dicilo, a un grupo substancialmente numeroso da poboación: a que sufran as mulleres.

En *O segundo sexo*, libro que neste ano celebra o cincuenta aniversario da súa publicación, Simone de Beauvoir fai súa claramente a tarefa anteriormente exposta. Neste libro, problematiza o que semella obvio, escarba na historia na procura das causas da opresión das mulleres e describe toda a pluralidade de accións e prácticas que constitúen o significado dos termos "muller" ou "feminino" mergullándose nos mitos e nas figuras que conforman as expectativas sociais do que debe ser unha muller. Así, comeza a introdución ao libro preguntándose qué é iso de que existan mulleres para ir ao longo dos dous extensos tomos que o compoñen debullando cómo dende diferentes puntos se establece o que deben ser as mulleres, o que deben chegar a ser -xa que non nacen como tales-. Arremete contra discursos tan establecidos como o da bioloxía, a psicanálise ou o materialismo histórico porque non permiten definir nin as mulleres nin as causas da súa marxinación. Tal vez sexa porque, como diríamos na linguaxe actual, estes discursos están cargados de sesgos androcéntricos. Desmontar estes discursos só é posíbel coas propias ferramentas que eles establecen empregadas cunha perspectiva crítica e emancipadora.

O que hoxe tal vez aínda nos sorprenda, e que quizais a algunhas nos resulta máis interesante, é cómo Simone de Beauvoir nos sitúa fronte a un mundo que vivido por mulleres non é proposto por elas senón do que, poderíamos dicir, teñen sido receptoras pasivas, como ela di "as mulleres son o Outro que non se define co-

Manifestación a prol dos dereitos das mulleres celebrada o pasado ano. Abaixo, Simone de Beauvoir.

A.N.T.

mo suxeito". Se os últimos 50 anos están marcados por grandes cambios -con avances e retrocesos- referidos á emancipación das mulleres non debemos esquecer que foron gañados pola loita e a insistencia das mesmas para conformarse en suxeitos que deciden as múltiples perspectivas que queren empregar para definirse ou, simplemente, se non queren definirse máis.

Ás veces nas análises especializadas crítica-se con maior ou menor insistencia tanto o voluntarismo como o individualismo que residen nas páxinas de *O segundo sexo*, pero tamén hai que resaltar o grao de compromiso cos movementos feministas que conleveu para moitas mulleres lelo. Ao igual que outros libros da historia do pensamento a súa riqueza está en saber extraer e empregar os temas que plantexa ou, incluso, que simplemente suxire. Temas que como a maternidade, a anticoncepción, o aborto, a sexualidade ou o que significa ser suxeito activo e obxecto pasivo abren as portas a unha pluralidade de perspectivas para enfrontarse as relacións asimétricas entre os sexos.

Simone de Beauvoir acude a unha linguaxe que nos resulta familiar aínda que podería parecer allea ás mulleres -polas trabas que durante séculos se lle puxeron para o acceso á mesma que, por outra banda, sempre burlaron-, pero ao mesmo tempo non hai

outra. Podemos inventar novos conceptos e novas relacións mais non parece posíbel comezar dende cero. Hai que coller o que

temos e alí onde existe potencial de cambio afondar e traballar.

Por isto as feministas tampouco deberíamos comezar de cero. É certo que hoxe podemos facer unha lectura crítica de *O segundo sexo*, que igual temos unha perspectiva distinta de moitos dos temas que no libro se tratan mediada en moitos casos pola experiencia dos movementos de mulleres, noutras pola lectura da xa considerábel literatura e investigación feminista. Sen embargo, o importante é ter unha historia, e mantela na memoria, da cadea de mulleres visíbeis e invisíbeis, ensalzadas ou esquecidas que dende a actividade ou a resistencia tiveron claro que pensar e actuar non debería definirse segundo a orde do sexo. Diante dun novo 8 de marzo aínda cómpre seguir a desmontar. ♦

CARME ADÁN pertence á Aula Castelao de Filosofía

A empregada de fogar que é despedida só ten dereito a unha indenización de 7 días por ano traballado.

A.N.T.

'Queremos ser un problema de Estado', lema das organizacións feministas neste 8 de Marzo

Só o 4,3% das traballadoras do fogar chegan ao Salário Mínimo Interprofesional

◆ PAULA CASTRO

No Estatuto dos Traballadores, a relación laboral das empregadas do fogar aparece definida como de "relación especial". Unha matización que leva parello un tratamento diferenciado a respecto do resto dos traballadores e traballadoras e que as situa por baixo dos mínimos establecidos. Con motivo do *Día Internacional da Muller Traballadora*, que se celebra o próximo 8 de Marzo, a secretaria da Muller da CIG ven de facer público un informe no que pon de manifesto a precariedade laboral na que se atopan estas traballadoras.

No preámbulo do Estatuto dos Traballadores recóllese, a modo de declaración de principios a necesidade de equiparar "as condicións de traballo dos traballadores domésticos ao resto dos traballadores". Segundo o estudo realizado pola CIG, esta afirmación só é unha declaración de principios, xa que, no mesmo texto, refírese á relación laboral que se establece coas traballadoras domésticas como de "mútua confianza". Esta expresión abrangue, non só a confianza que inspira a traballadora canto á súa capacidade senón tamén a existencia dunha confianza persoal. Con esta curiosa modalidade de relación laboral, as traballadoras domésticas sofren dunha maior desprotección nos seus dereitos, amplamente recortados a respecto do resto das modalidades de contrato.

Dáse por boa a posibilidade de que o contrato non se faga por escrito e que mesmo se prevea que, de ser oral, a súa duración "presumírase que é de un ano". Ademais inclúe a posibilidade de recibir até un 45% do salario en forma de "retribucións en especie", sen que se especifique, en nengun momento, a que especies se refire. Así, pode darse o caso de que esta retribución se complete co xantar na casa na que se traballa. Pola contra, no caso das relacións laborais

ordinarias esas retribucións non poden exceder do 30%.

O horario pode ser fixado libremente polo empregador quen, ademais, ten a legalidade da súa parte para modificalo en función das súas necesidades. Mesmo á xornada laboral de 40 horas semanais se lle suma o tempo de presenza a disposición do empregador e as posibles horas extraordinarias.

Despidos

A confianza mútua, característica que diferencia a esta modalidade contractual co resto das relacións laborais, parece esvaeerse no momento do despedido. A empregada do fogar só ten dereito a unha indemnización de 7 días por ano traballado, até un máximo de 6 mensualidades, mentres que na relación ordinaria chégase a 20 días por ano até un total de 12 mensualidades. Se do que estamos a falar é dun despedido improcedente, entón a traballadora ten dereito a unha indemnización de 20 días por ano, até un total de 12 mensualidades, cando na relación ordinaria elévase a 45 días por ano até un máximo de 42 mensualidades.

Á precariedade laboral na que se atopan as empregadas do fogar hai que lle engadir que non teñen dereito a paro, carecen de

convénio colectivo, non dispoñen de representantes sindicais, as inspeccións de traballo están moi limitadas e ademais ficán excluídas da Lei de Prevención de Riscos Laborais.

Ainda máis, as súas cotizacións á Seguridade Social, cando existen, son do 22% da base de cotización, cando no réxime ordinario son do 47%. Só poden darse de alta se completan un total de 72 horas ao mes e mesmo traballando a xornada completa o patrón ou patrona fáise cargo do 18,3% da cotización mentres que elas teñen que asumir o 3,7%. A consecuencia inmediata desta redución nas cotizacións é unha menor cobertura das prestacións que recibirá posteriormente a traballadora. Do estudo da CIG, tirase que só o 4,3% chegan a cobrar o Salário Mínimo Interprofesional.

A súa estabilidade laboral é mínima. Un 40,5% levan menos de un ano no mesmo traballo e só un 25% permanece no mesmo posto entre 1 e 4 anos. Para elas, non existe o dereito a vacacións pagadas. Un 33,9% disfruta menos de 15 días ao ano, o 12,7% entre 15 e 30 días e só un 5% chega a ter máis de 30 días. Posibelmente, como consecuencia, o 74% cambiaría de traballo.

Manifestación unitaria en Compostela

Baixo o lema "Queremos ser un problema de estado" celébrase o próximo Domingo día 7 de Marzo a manifestación unitaria que percorrerá as ruas de Compostela con motivo da celebración do *Día Internacional da Muller Traballadora*. Ademais, están previstos todo tipo de actos, xornadas, conferencias e exposicións, a través das que se trata de lembrar, outra volta, a situación na que se

atopa a muller. Nesta ocasión, un dos eixos mobilizadores é a violencia de xénero que se fai patente, sobre todo, a través dos múltiples casos de maos tratos que se veñen facendo públicos nos últimos tempos.

Din as organizacións que convocan e apoian a mobilización do 7 de Marzo, que os considerados como problemas de estado "contan cca atención informativa de primeira páxina a diario, con orzamentos suficientes para levar adiante políticas que elaboran, aproban e executan case de contado" e que toda a maquinaria do estado ponse a traballar "para acabar" con tais problemas. O que se exige, en concreto, é que se artellen as medidas necesarias para atallar a violencia de xénero e as súas causas e de que se doten a estes planos dos orzamentos necesarios para a súa posta en marcha substituíndo a acción pola "pura propaganda das súas declaracións".

Son numerosos os actos convocados por asociacións feministas de todo o país. En Vigo, tamén está convocada unha manifestación unitaria para o 8 de Marzo. Na Universidade de Compostela, as estudantes dos CAF organizan unhas xornadas co título "Mulher, Esquerda e Movimentos Sociais" do 8 ao 11 de Marzo na facultade de Historia. Participan Lidia Senra, Dolores Bogo, Elvira Cienfuegos e Eva Salgado. Pola súa parte, as *Mulheres Nacionalistas Galegas* levan a cabo unha campaña para que todos os concellos de Galiza adiquen unha praza ou rua ao 8 de Marzo. Ademais de apoiar a manifestación unitaria, as MNG convocan unha concentración o día 6 en Pontevedra e teñen unha inauguración simbólica dunha rua en Ferrol o mesmo 8 de Marzo. ◆

Manifestación

en Compostela

pola mellora

da atención en urxencias

O pasado Mércores tres de Marzo celebrouse en Compostela unha manifestación convocada pola Coordinadora para a Mellora da Atención de Urxencias na que se solicitou a permanencia dos actuais servizos de urxencias e a súa paulatina ampliación, o cumprimento da normativa sobre a limitación das horas de garda e a voluntariedade da realización das gardas. Os convocados, persoal sanitario e usuarios da medicina pública, tamén se pronunciaron contra o deterioro da calidade asistencial na atención primaria. A Coordinadora convocante está integrada polos principais sindicatos e partidos políticos agás o Partido Popular. ◆

Retrasos

na tramitación

da documentación

dos inmigrantes

A tramitación da renovación de permisos de traballo e residencia aos inmigrantes concedidos polo contingente do 98 a persoas individuais ou a familiares de españois ou comunitarios, está a sufrir un forte retraso, segundo denunciou a Oficina do Centro de Información para Traballadores Estranxeiros das Comissões Obreiras. Os atrasos afectan dobremente, causando inseguridade entre os inmigrantes e dificultando a consecución de traballo ou a afiliación á Seguridade Social. As CCOO denunciaron o feito ante da Subdelegación do Goberno na Coruña e contemplan a posibilidade de "recorrer ás máis altas instancias ou tomar medidas de mobilización". ◆

A Xunta maniféstase

en contra

do encoro de Sela

Pésie a que o Goberno central mantén a súa intención de impulsar a construción do encoro de Sela, no treito internacional do río Miño, o conselleiro de Meio Ambiente, Carlos del Álamo manifestou que esta presa de Fenosa e Electricidade de Portugal non se construíra debido ao seu impacto ambiental. O proxecto deste encoro provén dun acordo realizado en 1968 entre as ditaduras española e portuguesa nun momento no que non se tiña en conta o impacto ambiental. Por outra banda, o conselleiro manifestou que o patrimonio do Miño é moi importante. ◆

ENSINO

O estudiantado protagonizou manifestacións en diferentes vilas e cidades.

SUCO

A Garda Civil carga en Nigrán e detén a dous mozos

Estudantes de Ensino Médio vólvense mobilizar para demandar un cámbio na política educativa da Xunta

⇨ P.B.

Estudantes de Ensino Médio de todo o país sumáronse á folga en defensa do ensino público que se celebrou o Xoves 25 de Febreiro e que estaba convocada polos CAE. Despois da xornada de mobilización, esta organización, que cifrou a participación dos estudantes nun 80 por cen, volveu reivindicar da Consellería de Educación un cámbio na política educativa. Piden que se abra unha vía de diálogo co estudiantado para negociar a táboa reivindicativa que ten como reclama fundamental a ampliación de oferta de bacharelatos e ciclos formativos.

Celebráronse manifestacións nas cidades de Vigo, Santiago e A Coruña e en vilas como Redondela, Muros, Tomiño, Moaña, Bueu, Nigrán, Cangas, A Guarda ou Vilalonga. Os estudantes tamén acudiron ás concentracións convocadas en Lugo, Ourense, Pontevedra, Caldas de Reis, Carballo e Pova do Caramiñal, entre outras vilas.

A respecto do desenvolvemento da xornada, os CAF criticaron "a acción represiva da Garda Civil", que cargou contra os estudantes cando realizaban un corte de tránsito no cruce da Ramallosa, en Nigrán. Tamén foron detidos dous estudantes que estiveron até a noite nos cuarteis de Vigo e Baiona. Un deles, membro da organización convocante, estaba gravando en vídeo os feitos.

Frente aos planos que ten a Consellería de Educación para o ensino post-obrigatorio, os estudantes

demandan que a implantación dunha modalidade de Bachelato de Artes en cada comarca e de Tecnoloxía en cada concello. Tamén piden que se modifique a oferta de ciclos formativos en función da demanda do mercado laboral e dos sectores produtivos.

Na rede deseñada polo PP o Bachelato de Artes só se vai impartir en sete centros do país e o Tecnolóxico en 15 dos 315 concellos. Neste plano tampouco aparecen detallados os centros que van ofertar programas de garantía social e de educación permanente de adultos, outras das demandas da comunidade educativa.

A este respecto no pleno municipal celebrado en Cangas o Venres 26, o concelleiro PP Faro Lagoa referíase ao profesorado como "pandilla de maleantes sen ética profesional" mentras se debatían as alegacións á oferta inicial da Xunta en ensinanzas de educación post-obrigatoria. O debate viña dado a raíz da proposta da concelleira nacionalista, Clara Millán, a oferta á artes gráficas, imaxe e son ou ensinanzas náutico-pesqueiras.

As mobilizacións, protagonistas do curso

Non é a primeira folga que celebran os estudantes. O 25 de Novembro manifestábanse baixo a mesma táboa reivindicativa, sen topar unha resposta satisfactoria da Consellería de Educación e nomeadamente do Conselleiro, Celso Currás. Daquela sumáronse tamén á convocatoria os uni-

versitarios, que reclaman máis investimentos no ensino público.

Segundo teñen denunciado os CAE e *Galiza Nova*, mocidades do BNG, o investimento da Xunta duplicou as subvencións ao ensino privado en detrimento do público. En 1991 a privada recibiu 11.922 millóns e este ano 20.771. Asimesmo neste exercicio o orzamento da Consellería de Educación incrementouse nun 7,7 pero a partida para o ensino privado medrou nun 16%.

A falta de investimentos no público tivo repercusións a principio de curso e numerosos centros non puideron comezar as clases por problemas de infraestruturas, material e profesorado. De feito este sector da comunidade educativa protagonizou en Outubro e Novembro varias mobilizacións en defensa dos postos de traballo, ameazados polo proceso de adscripción que programou a Consellería e que avalaron CCOO, ANPE e CESIF en contra da opinión da CIG, UGT, STEG e a *Coordinadora de Profesorado do Ensino Secundario*.

A Garda Civil cargou en Nigrán e detivo a dous mozos que participaban nunha protesta pacífica.

Farsas e farsantes

Dositeo Rodríguez pechou o seu mandato cunha roda de prensa e unha comellada de despedida. É aquí os dous distintivos que representaban á perfección os nove anos de Rodríguez á fronte da Consellería de Presidencia.

Os encontros coa prensa foron utilizados para publicitar a modernación da administración, a eliminación de trámites burocráticos, a rapidez das resolucións, a limpeza das oposicións, a transparencia, o diálogo cos representantes sindicais e un feixe de medidas desas que fan un bon titular e unha foto a tres columnas.

Os banquetes, salvo imprevistos, sempre a conta do erário público, serviron para introducir a Rodríguez nos cenáculos da alta política e gañar boa imaxe entre os amanuenses asíduos aos refrixerios ben surtidos. O que se chama gozar de boa prensa.

En concreto na última roda de prensa, Rodríguez anunciou a finalización da fase de méritos nas oposicións, o que segundo parece garante a limpeza e transparencia dos procesos selectivos e líquida dun plumazo a mil molestos interinos. Na trastenda queda un sistema de oposicións cuns tribunais formados maioritariamente por cargos políticos, cunha duración en resolverse de dous a tres anos, coa oferta de vacantes mínima e a utilización masiva de asistencias técnicas, fundacións e sociedades de xestión para colocar a parentes, camaradas e outros achegados.

O último xantar, este si pagado do bolso particular de cada asistente, polo menos dos que dificilmente poden xustificar o devengo de dieta, foi un espectáculo de carne de vitela e froitas tropicais, con bandexa de prata incluída e oracións aos postres. Até houbo referencias ao sindicato inimigo ao que por razóns de talante nunca lle poido meter o dente. Si pedira a proba tería comprobado un forte cheiro a bravu. Iso que os que foron unha vez coas vacas ao monte chamalle: **sabor a porco sen capar.**

Cal é o obxectivo desta terceira Asemblea?

Desde a segunda, celebrada hai catro anos, non nos reuniamos. Aínda que, en Marzo do 97, celebramos unha Conferencia Nacional determinada pola proximidade das eleccións. O que pretendemos o vindeiro Sábado día 6 en Vigo é insistir na nosa vertente de partido de ideoloxía socialista. Neste sentido facemos un chamamento a todos os militantes que se sintan socialistas a que se sumen a consolidar este proxecto que é Esquerda Nacionalista.

É unha mensaxe interna.

É interna, pero sobre todo externa. O Bloque está medrando e o debate non se situa hoxe entre os nacionalistas. Se queremos incidir máis na nosa referencia socialista é porque entendemos que hai que convencer á sociedade galega de que o socialismo ou se constrúe desde Galiza ou tere-mos que agardar sempre. De fora xa se constatou que non nos ia vir. É unha mensaxe para os socialistas que quedan no PSOE, para que non se sintan orfos. Os socialistas galegos somos nós xa foi o lema da conferencia do 97, recuperando unha vella idea do PSG. Pódese ser socialista desde a propia Galiza, sen ter que botar man de forzas alleas. Por iso o lema desta asemblea é: *A forza socialista para Galiza.*

E que é hoxe o socialismo? Porque esa palabra suscita moitos referentes.

Nós asumimos o materialismo dialéctico como método de análise da realidade, pero non pretendemos aplicar o pensamento marxista de forma mecánica a todas as demandas que xera a sociedade. Defendemos a xustiza social, a cobertura das necesidades básicas, o igualitarismo, a primacía dos dereitos colectivos e a salvagarda das liberdades individuais. Queremos entroncar socialismo e democracia.

Esquerda Nacionalista é un partido marxista?

Partimos, como digo, da análise marxista, pero non aplicamos sistematicamente as súas respostas. Hai unha evolución. Naquel momento a sociedade exixía un tipo de medidas, pero desde aquelas os cambios foron importantes. Apareceron as clases medias, incrementouse moito a formación cultural da poboación e con ela modificouse a súa percepción das ideoloxías e dos partidos.

EN inclúe nos seus principios o independentismo, conforme Beiras declara todos os días en entrevistas que o BNG non é independentista.

Beiras acerta, o BNG non é independentista. Pero os partidos que forman parte da fronte son libres de definirse así. EN, en concreto, segue a defender a creación dun Estado independente propio. Serán as circunstancias políticas e o momento histórico os que determinen a súa natureza e a oportunidade da súa configuración.

Unha das ponencias que discuten esta fin de semana trata dos medios de comunicación. Que di?

Alberte X. Rodríguez Feixoo

'En Galiza pódese ser socialista e non militar no PSOE'

MANUEL VEIGA

A FORZA SOCIALISTA PARA GALIZA É O LEMA DA III ASEMBLEA QUE ESQUERDA NACIONALISTA, PARTIDO INTEGRADO NO B.N.G., CELEBRA O VINDEIRO SÁBADO DÍA 6 EN VIGO. O LEMA CONTÉN UNHA MENSAXE CLARA, SEGUNDO ALBERTE XULLO RODRÍGUEZ FEIXOO, PARA OS SOCIALISTAS QUE AINDA QUEDAN NO P.S.O.E. ESQUERDA NACIONALISTA PRETENDE CONVENCELOS DE QUE "O SOCIALISMO HAI QUE CONSTRUILO DESDE AQUI".

A. PANARO

O relatório ten catro apartados: o papel dos medios nunha sociedade democrática; o modelo do PP: a prensa ocupada; a posición de EN e un decálogo para unha política sobre medios de comunicación. Esta materia aínda non está moi definida polo BNG e nós quixemos facer a nosa aportación, sen ánimo exclusivista nengún. Coidamos, por exemplo, que hai que mellorar as condicións de traballo dos profesionais dos medios, através dun convenio marco, e consideramos tamén que é moi importante non confundir o papel ou a

opinión dos xornalistas, coas directrices ou a liña da empresa para a que traballan. Tamén defendemos a remodelación do Consello da RTVG, no sentido de incluír novos axentes sociais e non só os partidos. Pedimos a segunda canle da TVG e un control máis exhaustivo dos fondos dos medios públicos polo parlamento. Tamén pensamos que cómpre establecer uns criterios máis obxectivos á hora de distribuír a publicidade institucional nos medios privados e apoiámos decididamente ás empresas galegas no reparto de frecuencias e emisoras de rádio e televisión.

A relación do BNG e a maioría das empresas privadas de comunicación non é moi cordial.

O BNG está no tris de ter que cambiar. A mútua desconfianza que existiu até agora debe ir desaparecendo. Non ten sentido que o BNG vaia chegar ao poder e as cousas sigan igual. A información sobre o nacionalismo segue a ser, en moitos casos, terxiversada. E viceversa, desde o nacionalismo segue habendo moitos receos a tratar coa prensa.

Paradoxicamente, vostede, que di iso, foi a vítima dun im-

portante malentendido na súa última cea con xornalistas.

Si. De tres medios, dous coincidiron incluso nos titulares, só un se enteiro. Dixeron que EN pedía a conversión do BNG nun único partido e non é certo. O que pensamos e que é posíbel agrupar a todos os militantes e colectivos que teñen ideoloxía socialista dentro dunha soa forza, pero por suposto no BNG hai organizacións que non se definen como socialistas e que van seguir existindo. Non temos dúbida nengunha a respecto de que o Bloque debe seguir estando constituído como unha fronte.

Antes falaba de apoio aos medios de comunicación galegos. Iso supoñería, por exemplo, apoiar á Voz ou ao Progreso, fronte ao Faro que pertence a un grupo estatal?

A nosa postura, a que consideramos consecuente cunha forza nacionalista, é a de apoiar as empresas radicadas en Galiza, constituídas con capital propio e non as de dependencia allea. Xa sei que neste mundo globalizado é complicado. Pero nós temos a obriga de favorecer os medios propios. Ademais esa experiencia xa é coñecida noutras comunidades con goberno nacionalista.

Que perspectivas ten o Bloque nas próximas municipais?

A desaparición do PSOE como colchón entre PP e máis nós vai facer que nos consolidemos como alternativa nos concellos e que superemos de novo ao PSOE.

Pero se o PP non decrece seguirá ostentando a maioría no 80% dos municipios.

O BNG que até agora está considerado como a mellor oposición, comeza a ser visto como forza de goberno. Imos acceder á alcaldía en cidades importantes. Hai tanto por facer que o labor do nacionalismo vai ser inxente, pero tamén agradecido, porque se vai notar moito o cambio. Ademais, cómpre ter en conta que os datos do propio PP indican que podemos ter a maioría nalguna Deputación. As reunións con PNV e CiU contribuíron tamén a elevar o grao de confianza do eleitorado en nós.

Fraga ven de anunciar que se presenta de novo.

Se a providencia lle dá forzas parece que está disposto a facer un novo sacrificio por Galiza. En fin, é unha má noticia.

Para o Bloque?

Non, non, iso non inflúe en nós. Os eleitores que votan a Fraga diminúen coa distancia xeracional. Os que personalizan o voto nel tenden a desaparecer por simples cronoloxía e os novos decántanse polo BNG. Pero é certo que existe ese compoñente de voto persoal. Non sei o que vai pasar no 2001. Entendo que o PP se está a deteriorar de tal xeito que nen a permanencia de Fraga vai ser abondo para sostelo. De feito estas municipais van supoñer xa unha viraxe. Se o PP perde alcaldías onde está a maior parte da poboación, vai ser difícil que repita na Xunta. ♦

Centos de non europeus esperan regularizar a súa situación antes de rematar o mes de Marzo

A maioría dos inmigrantes fracasa no seu intento de legalizar os seus papeis

⇨ P.C.

Coñecer o número exacto de inmigrantes que viven na Galiza é practicamente imposible. Calcúlase que poden rondar os 11.000, pero as cifras, das máis baixas do Estado, obscuran debido á súa mobilidade e a que se manteñen no anonimato por medo a ser expulsados. A maior parte procede de Latinoamérica e, en menor número, de África e Asia. A piques de rematar o prazo para a súa legalización, se non cumpren os requisitos previstos polas Leis de Estranxería seguirán vivindo na marxinalidade, á espera de que Europa faga reais os seus sonhos: acceder a un posto de traballo no Primeiro mundo.

Ser inmigrante, residir na Galiza, ter unha oferta de traballo de un ano e de oito horas e o visado en regra son os requisitos imprescindibles para un inmigrante poder legalizar a súa situación. De todos os non europeus, cóntanse por centos os que pretenden regularizar os seus documentos antes de rematar o mes de Marzo. Os afortunados que teñan os seus papeis en regra serán os que poderán entrar a formar parte do continxente de 1999. Pero en Pontevedra só poderán acceder a ese continxente 85 persoas, 56 na Coruña, 25 en Lugo e 24 en Ourense.

En todo caso, para regularizar a súa situación, ao longo de todo o ano está aberto o chamado réxime xeral. Un sistema através do que practicamente ningún consegue a legalidade, pero que existe. El Omari, representante de CITE-CCOO, explica que na maior parte dos casos, cando se cumpre un dos requisitos incúmrese outro.

Para poder acceder ao permiso de residencia hai que ter un contrato de traballo, pero para obter o permiso de traballo hai que ter permiso de residencia. Claro que nengun destes requisitos é suficiente se non se ten exención de visado, un papel tamén imprescindible para solicitar calquera outro permiso.

A idea de artellar un sistema como o continxente concebíuna o PSOE, durante a súa etapa de goberno. Lois Pérez Leira, coordinador nacional do departamento de CIG-Migración, sinala que o que fixeron foi "inventar un plano de aceptación de inmigrantes para regular a súa situación", que foi camuflado como "axuda ao Terceiro mundo". Pero na súa orixe estaba a necesidade de legalizar a situación de dous colectivos: o persoal doméstico e os traballadores do agro meridional, principalmente marroquinos.

O texto da lei suxire que se trataba de artellar medidas para facilitar a súa contratación, pero facendo a vista gorda, acabábase por aceptar tamén á poboación inmigrante que xa vivía no Estado. Aínda así, o escaso nú-

Na Galiza hai reservadas 190 prazas para o continxente de 1999.

A.N.T.

mero de prazas do continxente segue a dificultar as posibilidades de legalización. De feito, para El Omari do que se trata, máis que de regularizar, é de aproveitar as solicitudes feitas para tramitar expulsións.

Marxinalidade

Os inmigrantes chegan á Galiza, na maior parte dos casos coa pretensión de continuar camiño cara outros países europeos. Algúns acaban ficando no país, pero a maioría conforman unha masa de poboación itinerante á busca de oportunidades de traballo.

A maior parte dos que fican son de orixe latinoamericana, nomeadamente de Cuba, Brasil e Argentina. A súa integración é bastante doada, grazas ás similitudes idiomáticas. Non así no caso dos chegados de África, maioritariamente senegaleses, marroquinos e alxerianos e os asiáticos, sobretudo chineses,

que instalan restaurantes e traen despois ás súas familias.

Dos datos obtidos através dun inquérito realizado por CIG-Migración, entre un importante número de alumnos de distintas escolas de Vigo e comarca, o 90% dos nenos galegos non amosan actitudes racistas. Sen embargo, os grupos de poboación inmigrante de procedencia africana teñen que enfrentarse a importantes problemas de marxinalización social, provocados non tanto pola súa exclusión como colectivo, como polas dificultades para desenvolverse nun país con costumes completamente diferentes aos do seu país de orixe.

Estado tapón

A rixidez da lexislación do Estado español e os casos de deportacións por procedementos de dubidábel ética, do punto de vista humanitario, son consecuencia do endurecemento da lexislación en materia de visados, asilo

e circulación de persoas no conxunto da UE. Desde as institucións comunitarias defínense políticas con carácter xeral e de obrigado cumprimento que logo son adaptadas polos distintos Estados da UE en función das súas propias lexislacións.

A democrática Europa leva anos erguendo auténticos muros de contención co único obxectivo de conter e impedir os fluxos migratorios dos países do Sul. E eses muros imaxinarios non son outros que os Estados periféricos, que se ven obrigados a cumprir o papel de policías. O Estado español ten asinado múltiples tratados na materia. O último e máis contundente, a piques de se aprobar é o de Amsterdam, que se presenta baixo o epígrafe de *Visados, asilo, inmigración e outras políticas ligadas á libre circulación de persoas*.

Baixo unha linguaxe ambigua que dá imaxe de pretender artellar unha normativa dirixida a garantir o

mellor trato e seguridade posible para os inmigrantes, agáchase a conversión das fronteiras exteriores da UE en auténticos arámios de espíños. Os Estados periféricos, como o español, deberán garantir un nivel de seguridade e protección axeitado e as medidas previstas endurecen as xa artelladas no Tratado de Schengen.

Turquia é outro dos países tocados pola vara máxica da UE. Alén dos intereses económicos e militares, derivados da súa posición xeográfica estratéxica, o seu papel como Estado tapón sería outra das causas que explican o posicionamento comunitario a respecto do povo curdo.

Con toda esta lexislación, non se trata só de impedir a entrada de masas de traballadores procedentes dos países máis pobres, senón mesmo de controlar as solicitudes de asilo político. No ano 1991 decláranse como "países terceiros seguros" aos da Europa central e oriental, derivando cara eles a todos os demandantes de asilo, sen chegar sequer a analizar as súas solicitudes.

Mesmo no caso do povo curdo, derivase a responsabilidade de atopar un lugar seguro para a súa integridade, nos propios curdos, de forma que sexan eles quen busquen dentro do territorio turco aquelas zonas onde non haxa enfrentamentos armados. Até o Alto Comisionado das Nacións Unidas para os Refuxiados (ACNUR) critica estas limitacións, por entender que se están rachando principios asinados polos países europeos logo da II Guerra Mundial. ♦

Colonización cultural

Os países da UE compórtanse de forma xenerosa cando se trata de admitir a estudantes procedentes de terceiros países. Considerando como prioritaria a harmonización de políticas de admisión de estudantes, o Consello de Europa aproba unha resolución, o 30 de Novembro de 1994, na que insiste na "conveniencia de intercambios de estudantes e científicos".

Alén de establecer toda unha serie de medidas, como prohibir que desenvolvan traballos que impliquen asinar un contrato legal, ao que denominan como "actividades lucrativas", o que se pretende é que regresen aos seus países de orixe unha vez rematados os seus estudos. O Consello argüe que esta obriga débese a que desde a UE preténdese que "os coñecimentos e cualificacións

adquiridas redunden en beneficio dos países de orixe".

Unha fórmula baixo a que se agachan principios semellantes aos que rexen a Lei Torricelli, aprobada polos EEUU para os estudantes cubanos, segundo a que se entende que dese xeito, introdúcese un modelo cultural, político e social através dos propios nativos, co único investimento de bolsas de estudos. ♦

CIDADES

A Universidade pretende que o recinto sirva para toda a cidade

Proxectado un campus-parque para Pontevedra

⇨ H.V.

A idea previa de reordenación do campus de Pontevedra contempla unha reestruturación de todo o complexo universitario situado na Xunqueira do río Lérez. O proxecto inclúe un apeadoiro da Renfe e a posibilidade de permuta de edificios públicos docentes para ir agrupando todas as facultades e escolas nun campus-xardin ao servizo de toda a cidade.

A proposta contempla a desaparición do setenta por cento da rede viaria que actualmente hai no campus, nun espazo que será verde e peonil entre os edificios. A zona verde esténdese até a beira do río Lérez e conecta coa Illa da Xunqueira, integrándoa. O tránsito de vehículos é tanxencial, pola parte de atrás e con dous estacionamentos aos lados. Así, suprímese a presenza de automóbeis no interior do recinto.

Igualmente introdúcense instrumentos de ordenación através dunha grande pasarela cuberta que percorre lonxitudinalmente o campus e paralelamente ao río, dando acceso a uns servizos comúns que de momento non ten pero que están contemplados no proxecto, como son o comedor, a biblioteca ou unha pequena área comercial. Transversalmente prevese outra pasarela máis curta, tamén cuberta, que enlaza coas entradas que haberá xunto á parada do autobús e desde o río.

O campus, concebido como os espazos universitarios anglosaxóns —un manto vexetal contínuo con edificios intercalados—, avanzará até o río criando unha zona verde que integrará un campo deportivo xa existente. Neste sentido, trataríase de aproveitar a excepcional ubicación do campus, ademais de incorporalo ao resto da cidade como unha zona verde máis. Precisamente, no momento da

As demandas de dignificación do Campus de Pontevedra son constantes desde a súa creación. Na foto, estudantes do mesmo nunha mobilización en Santiago.

A. PANARO

construción e urbanización do campus renúnciárase a estas posibilidades de aproveitamento da proximidade ao río.

Na actualidade, este espazo ignora o río e a súa beira, ten unha estrutura esquemática e pobre con catro parcelas rodeadas de tránsito rodado e nel hai un exceso de rede viaria inecesaria con pequenas zonas verdes que apenas son trozos de céspede. De momento, no campus só hai un edificio —a sede de Enxeñaría Forestal, de baixa calidade construtiva— e outro máis que está a edificarse. A zona verde desde o río e a pasarela lonxitudinal servirían de trinque visual do campus e mitigarían o impacto do que hai detrás.

Permutas e apeadoiro

Tamén se contempla a posíbel

permuta dun instituto que está localizado xunto ao campus polo edificio de Maxistério, situado no centro da cidade. Esta posibilidade respostaría á lóxica de agrupar os centros universitarios na mesma zona e aproximar a unha área máis urbana o instituto. O proxecto tamén contempla servizos complementares e a previsión de espazo para futuros edificios docentes, segundo sexa o crecemento do campus en canto a número de titulacións.

Un dos aspectos máis anovadores do proxecto pretende achegar o tren ao campus aproveitando a proximidade da liña férrea. Para iso, contempla a construción dun apeadoiro na outra banda do río Lérez para que os estudantes podan acceder ao recinto aproveitando a existencia dunha ponte peonil sobre o río. Xa hai un principio

de acordo entre a Universidade e a compañía ferroviaria.

O proxecto xoga cun orzamento que ronda entre os 2.200 e os 2.500 millóns de pesetas, que irían destinados á urbanización, ao trazado das pasarelas e accesos, creación de zonas verdes e construción de edificios acesorios. Contodo, trátase dunha idea previa que haberá de concretarse en proxectos posteriores que poderían perfilar máis algunhas das propostas que figuran neste esquema.

Para os campus de Vigo e de Ourense, a Universidade de Vigo pretende empregar o modelo de Pontevedra para concebir recintos estudiantis nos que abonden as zonas verdes e nos que as novas construcións resposten a uns parámetros de calidade e de vangarda. ♦

Derrúbase unha casa en Vigo e falece unha ocupante

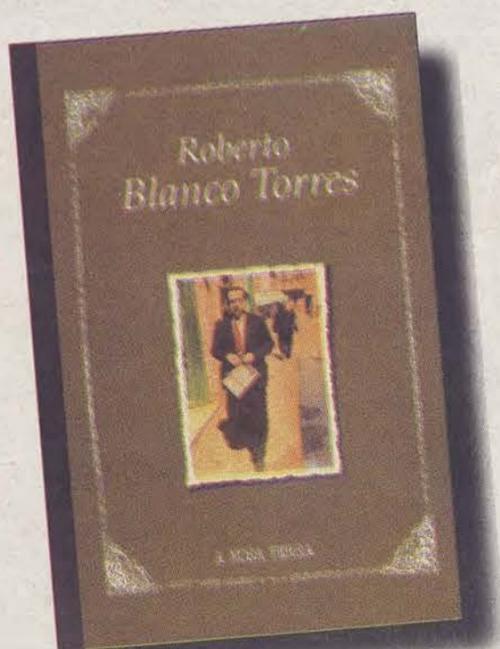
Na tarde do Martes dous de Marzo, un edificio de cinco andares situado na céntrica rua viguesa de García Barbón, derrubouse, provocando a morte dunha viciña e feridas a outros dous ocupantes máis. Varios inquilinos estaban no interior das súas vivendas no momento do derrubamento pero salvaron a vida e puideron saír do edificio polo seu pé. O rescate demorouse catro horas. A casa, coñecida como edificio Rubira, estaba habitada por dúas familias e os seus cimentos poderían estar afectados pola acción de colónias de termitas. Ademais, xunto ao edificio, do que só quedou en pé a fachada, produciáanse obras para construír outra casa nunha parcela anexa. ♦

O Congreso aproba elaborar un plano de transporte ferroviario na Coruña

A instancias do BNG, a Comisión de Infraestruturas do Congreso dos Deputados aprobou unha proposición non de lei que empra a que estude a elaboración dun plano de transporte ferroviario na área de influencia da Coruña. A Cámara baixa cre que o estudo debería estar coordinado co Plano de Transporte de Viaxeiros por Estrada elaborado pola Xunta. Unha das propostas aborda a posibilidade de crear apeadoiros no campus da Coruña e noutros puntos estratéxicos da cidade, así como implantar unidades de transporte de pequena capacidade para cubrir as necesidades da Coruña e Ferrol. ♦

Defensa desafecta trece imóbeis militares

Nos vindeiros meses o Ministerio de Defensa prevé desafectar trece imóbeis militares que perderán o seu uso. Os dous espazos máis amplos corresponden a 1,8 millóns de metros cadrados no Monte Acibal, en Pontevedra, e ao Acuartelamento de Cobas, de medio millón de metros. O plano inclúese dentro dun de carácter estatal que abrangue a trinta e oito propiedades de Defensa. O proceso de desafectación aínda non está definido e dependerá da reorganización das Forzas Armadas. Tampouco se coñece cal será o destino dos bens, se revirirá noutras administracións públicas ou se, como é habitual, serán vendidos. ♦

Roberto Blanco Torres

de Marcos Seixo

COLECCIÓN ESENCIAS

A primeira biografía do xornalista e escritor ao que se adica este ano o 17 de Maio.
Dia das Letras Galegas

A.N.T.

Os EEUU inundan o mercado europeo e os países da UE acaparan o galego O incremento das importacións pon en perigo ás granxas de porcino

✦ P. CASTRO

Málla terse incrementado o consumo de carne de porco, o número de granxas diminuíu en Galiza e a produción está estancada. Os consumidores galegos satisfán as súas demandas con produtos importados do resto do Estado ou dos países europeos, onde os gobernos respaldan a introducción en novos mercados da carne e os seus derivados e destinan as axudas procedentes de fondos comunitarios para protexer aos seus produtores.

Mentres que a nivel estatal o número de porcos para produción cárnica se incrementou nun 45%, até chegar a 19 millóns de cabezas e o consumo pasou dos 37 quilos por persoa e ano a 50 quilos, o número de granxas na Galiza reduciuse nun tercio, rondando na actualidade as mil explotacións. O sector do porcino ocupa a uns 2.500 traballadores directos aos que lle hai que sumar un importante número de postos de traballo indirectos nos sectores de piensos, embutidos, medicamentos, no mercado de cria e na biotecnoloxía. Unha explotación tipo galega pode contar cunhas 200 porcas de cria e o custe por quilo vivo oscila entre as 140 e as 150 pesetas.

Estas dimensións son as mínimas necesarias para garantir a supervivencia dunha explotación. Á marxe están os investimentos que os produtores teñen que realizar para repór as porcas de cria e para manter as propias instalacións. Uns custes que están asumindo os pró-

prios granxeiros en base a créditos sobre os seus bens.

Crise dun modelo

Os gadeiros confían en garantir a súa supervivencia en base ao modelo de produción e comercialización galego. Sen embargo, é precisamente ese modelo o que está en crise. Frente a el, estase introducindo no mercado o porcino procedente de granxas de produción intensiva, con máis de 5.000 porcos de media, alimentados con subprodutos reciclados dos seus propios restos.

Esta carne de porcino e derivados invade os mercados grácias ao seu baixo prezo. A carne producida nos EEUU copa os mercados europeos e estes á súa vez, derivan as súas producións cara os mercados galego e estatal.

Só os prezos, mantidos por decisión política, están asegurando a supervivencia dunhas explotacións cuxa continuidade está cada día máis en cuestión. Sen embargo, desde o goberno galego asegúrase que se trata dunha crise coxuntural, de carácter pontual e que "nestes momentos trátase de traballar para ordenar dentro de Galiza o sector" para que as futuras crises teñan menos incidencia. Aínda así, sublíñase que "o auxe do sector está na exportación e a evolución dos mercados é controlábel".

Desde a consellaría de Agricultura apóntanse mecanismos que posibiliten un control duradeiro da produción, "co obxecto de reducir a brutal amplitude dos ciclos característicos deste sector

e acadar unha produción sostíbel que garanta o emprego, a calidade dos produtos e o mantemento do méio ambiente".

Presión de Alemaña e Holanda

Sen embargo, para garantir esa produción sostíbel confíase basicamente na capacidade de auto-regulación do mercado. O sector do porcino non é tratado sequer, de forma específica, na Axenda 2000 e desde a administración galega asegúrase que "a globalización deste sector, ao igual que outros, permitirá intercambios comerciais máis fluídos". Esta sería a razón pola que, segundo a consellaría, o sector "apresenta un futuro interesante". Aínda así, reconécese a necesidade de eliminar a prohibición sobre as subvencións destinadas a incrementar a capacidade de produción establecida no ano 1991.

Pola contra, o parlamentario do BNG, Emilio López, sinala que "non estamos diante dunha crise pasaxeira" senón diante dun problema estrutural provocado pola crecente intervención no fluxo dos mercados dos "poderosos grupos transnacionais" e polas presións que exercen países como Holanda e Alemaña, principais produtores dentro da UE.

Segundo o deputado nacionalista, para abrir vías de solución á crise, sería imprescindible artellar mecanismos que permitiran redirixir os fondos comunitarios para potenciar a exportación e que desde os estados se interveña no mercado para regular as importacións. ♦

Episódios Municipais

MANUEL CAO

As eleccións nos concellos o vindeiro mes de Xuño están a afrorar situacións políticas e sociolóxicas que parecían doutras épocas ou doutras latitudes. O feito é que os meios de comunicación están a sacar a luz pública casos que non hai moito estaban agochados e só eran coñecidos en lugares concretos ou por individuos determinados. Xa se sabe que o que non sae nos medios de comunicación é como se non existise ou nunca tivera ocorrido.

Nos próximos días faremos referencia a moitos destes episodios municipais tratando de atopar unha explicación lóxica aos feitos actuais xunto coa proxección sobre as perspectivas futuras. Así, avanzamos unha breve tipoloxía derivada do comportamento político e social dos concelleiros e alcaldes dos municipios de Galiza. Dous elementos de carácter xeral aparecen como factores fundamentais á hora de explicar os comportamentos políticos e locais:

a) A dinamicidade económica e social manifestada nas taxas de medre económico, aumento da poboación, creatividade, grao de asociacionismo e relativa conflitividade social.

b) O grao de predomínio das institucións públicas na economía e na sociedade en xeral. É necesario, en calquera caso, distinguir cal sexa o tipo de influencia pública pois non será o mesmo unha empresa pública ou unha entidade administrativa e dentro destas últimas non é igual o papel de cada unha delas tendo, ademais, que referencialo a un contexto que abranguerá do rural ao urbano.

Da influencia destes factores non é fácil atopar características comúns a toda Galicia pero sí por zonas xeográficas. Máis, a inercia derivada da herdanza do pasado é clave en concellos específicos polo que só no terreo do concreto se poderá analizar e avaliar axeitadamente cada unha das situacións. Con estas consideracións previas pasamos a clasificar aos concellos de Galiza por comportamentos sociais, eleitorais e políticos relevantes:

1.— Concellos da zona costeira da area das Rías Baixas de grande conflitividade nas candidaturas e onde o asentamento dun cacique local é rarísimo pola presión e a independencia económica da sociedade civil diante do Estado. Un exemplo ben claro é o concello de Vigo secundado polo Morrazo, Salnés, Val Miñor, etc.

Busto ao Presidente da Deputación de Ourense, José Luis Baltar, nos Blancos.

2.— Concellos da zona costeira norte nos que o peso do Estado sempre foi importante e nos que as elites dirixentes están estabilizadas historicamente. Aquí, é fácil atopar a figura dun cacique local urbán ou rural tal como é o caso de Coruña cidade para os primeiros e os Alcaldes rurais controlados por Romai.

3.— Concellos do interior de Galiza tipo cidade ou vila nos que a clase dirixente tamén está estabilizada por causas demográficas e pola dependencia da actividade económica das Administracións Públicas. En calquera caso a figura do cacique local é rara ou actúa na sombra existindo unha certa mobilidade nas candidaturas.

4.— Concellos do interior en regresión económica e demográfica absoluta nos que a figura do cacique local é a norma sendo as variantes a procedencia profesional ou social do cacique concreto (secretario do concello, boticario, médico, mestre, empresario, comerciante ou alcalde histórico procedente do franquismo). ♦

‘Dous elementos aparecen como fundamentais: a dinamicidade económica e grao de predomínio das institucións públicas na economía’

Trinta e seis empresas de traballo temporal están instaladas no país

O incremento das ETTs en Galiza é o maior do Estado

⇨ A. ESTÉVEZ

Comezaron coa tímida cifra de dous mil contratos durante o ano 1994 na Galiza, e remataron 1998 con máis de 76.000. As Empresas de Traballo Temporal seguen constituíndo un sector boiante, máis as recentes restricións na lei que as regula. Doce estaban instaladas no país hai catro anos, cando entrou en vigor a lei, para pasar ás trinta e seis implantadas actualmente. Segundo o Boletín de Estadísticas Laborais de Febreiro, do ministerio de Traballo, durante o pasado ano as ETTs fixeron máis de 1.600.000 contratos no Estado.

Os contratos feitos polas ETTs son denominados "cesións" xa que o traballador vai realizar as súas tarefas noutra empresa, a que solicita o servizo. Industria, construción e servizos son sectores que reclaman con maior frecuencia os servizos das ETTs. Pero tamén as institucións financeiras, como bancos ou caixas de aforros, que pasaron de facer cinco mil contratos desta modalidade en 1995 para rematar o pasado ano con cen mil en todo o Estado. O listón das Empresas de Traballo Temporal está en facerse cargo dun 2% da poboación activa a curto prazo e van camiño de superalo. En 1996 xa ocupaban a un 0,8%, e hai que ter en conta datos como que en 1997 fixeron 1.309.021 cesións e rematan 1998 con un millón sesicentos mil. Sinalan como argumento os responsábeis da ETT que as súas homólogas europeas acaparan a contratación de máis do 3% da poboación activa. Na Franza, as ETTs pagan o mesmo salario que a empresa usuaria —no Estado non, xa que teñen un convenio propio— e en Alemaña, aínda estabalecendo o salario, fan contratos indefinidos

As ETTs fixeron máis de 76 mil contratos en 1998.

A.N.T.

aos seus traballadores. Empresas modestas como *Manpower* e *Laborman*, tamén instaladas na Galiza, facturan entre seis mil e trece mil millóns de pesetas respectivamente.

O incremento na Galiza é proporcionalmente o maior no Estado. Empresas como *Citroen*, *Prosegur*, as entidades bancarias e a propia Administración pública recurren ás ETTs. De

calquer xeito, o seu medre vai parello ao despegue no resto do Estado. Cataluña sitúase á cabeza con preto de 400.000 cesións o pasado ano e en Andalucía superáronse as 150.000.

Cambios na lei

A regulación das ETTs levouse a cabo mediante unha lei específica cando xa as pioneiras tiñan abertas as súas portas aos desempregados. En 1994, tanto UGT como CCOO deron o visto bon ao seu convenio. Agora, desde ambas centrais reclámase unha reforma que obrigue ás ETTs a pagar o mesmo que as empresas usuarias pola mesma categoría laboral. Rematarían as diferencias salariais entre persoas que realizan o mesmo traballo no mesmo lugar. Pero a modificación aprobada polo ex ministro de Traballo Javier Arenas o pasado Xaneiro só afectou a un punto, tamén reivindicado polos sindicatos: a prohibición ás ETTs de contratar en actividades e tarefas de alto risco na construción, na minería, na química e na enerxía. O decreto aprobado no Consello de Ministros tiña en conta a existencia de riscos cando un contratado ten que traballar na mina, en plataformas mariñas, na manipulación de explosivos ou exposto a axentes canceríxenos ou tóxicos, recoñecendo deste xeito a falla de especialización que manexan as ETTs.

Ao regularizar as súas actividades, as empresas comprometéronse a crear emprego para os sectores desfavorecidos e para parados que, por idade, teñen difícil a súa integración laboral. Pero o modelo de traballo precario só satisfai temporalmente aos máis novos. As propias ETTs recoñecen que os solicitantes son mozos entre 19 e 30 anos. ♦

Os beneficios de ENCE

caen un 79,8%
en 1998

O grupo papeleiro público *Ence*, cunha factoría na cidade de Pontevedra, rexistrou un beneficio neto de 416 millóns de pesetas en 1998, un 79,8% menos que en 1997. Algunhas fontes relacionan esta baixada cos avisos de privatización e coa retirada de dividendos. ♦

Comunitel consegue

un préstamo de 1.500
millóns de pesetas

A nova empresa de telecomunicacións, *Comunitel*, ven de conseguir a concesión dun préstamo de 1.500 millóns de pesetas, sindicado por *CaixaVigo*, *Banco Gallego* e *Caja Madrid*. A empresa compite con *Telefónica*, *Unif2*, *Televisión* e demais empresas do sector. ♦

Un galego cobra

case tres veces menos
que un danés

As diferencias salariais tanto dentro do Estado español como dentro da Unión Europea non teñen visos de reducirse. Segundo a maioría dos economistas a distancia tenderá a incrementarse coa implantación da moeda única, dado que as reducións salariais serán o único recurso dos países máis febles para competir internacionalmente. Na actualidade o salario medio galego supón só o 38% do salario medio danés que é o máis alto dentro da media europea. ♦

Patróns de buques

conxeladores protestan

porque a UE

non os defende

frente a Arxentina

A Asemblea Xeral da *Asociación de Empresas Comunitarias en Sociedades Mixtas de Pesca (ACEMIX)*, que engloba a 50 buques conxeladores que realizan o 40% das importacións de peixe conxelado ao mercado español, decidiron interpoñer un recurso contra a Comisión Europea, ante o Tribunal de Xustiza da Comunidade Europea.

Este recurso fundaméntase no artigo 175 do Tratado de Roma, ao considerar que a Comisión non velou polos intereses das empresas pesqueiras que se instalaron na Arxentina, ao...

Critica a 'burocratización' dos demais sindicatos

Camaño presenta unha nova central que se denominará CUT

A Central Unitaria de Traballadores (CUT) presentou a súa executiva provisional o pasado Venres 26 de Febreiro en Santiago. A organización, criada a partir dunha escisión da CIG, defínese a prol dun "sindicalismo reivindicativo, de base e de clase, tendo tamén no horizonte a liberación nacional", segundo Paco Sebío, membro da súa dirección.

Dirixentes deste novo sindicato acusaron ás demais centrais de estar "burocratizadas". Manuel Camaño, até hai pouco dirixente de CIG-Mar, criticou o capitalismo neoliberal e acusou ao presidente da CIG, Manuel Mera, de "sectarismo interno". Na súa opinión tanto a UPG como o Bloque "trataron de cercenar o sindicalismo plural" co obxecto

chega xa aos 2.000 afiliados.

'A CIG segue a ser un proxecto unitario'

Manuel Mera manifestou pola súa parte, en resposta ás acusacións vertidas polos dirixentes desta nova central, que "a CIG segue sendo un proxecto unitario, disposto a respetar mesmo tácticas sindicais como as postas en práctica polo sector liderado no seu día por Camaño". "O que non se pode admitir —matizou Mera— e que se queiman carnes diante dos locais da central, avisando á prensa".

Mera sinalou tamén que "comprende a necesidade de accións contundentes, como é o caso das recentes mobilizacións de *Gesrubber*, pero sen perder o arro-

Presentación en Santiago da Central Unitaria de Traballadores.

proprios intereses, estratexico-eleitorais". Camaño afirmou tamén que a militancia da CUT

de protagonistas unha hora a illarse". O presidente da CIG lembrou que Camaño chegou a criti-

cos, que en Galicia, acusou a CIG da falta de resultados da súa loita. Mera sinala que, pésie as

deixou na súa propia Asemblea de Manneiros liderada por Camaño. ♦

Traballadores de Prosegur denuncian as funcións ilegais que teñen que desempeñar

Espionaxe ilegal aos líderes sindicais da CIG en ENDESA

⇨ P.B.

Vixar aos líderes da CIG dentro e fóra das instalacións de *Endesa*, fiscalizar as súas actuacións nas tractoradas, controlalos através de cámaras ocultas, introducir anónimos ameazadores nos buzóns ou convencer aos traballadores para non participar nas mobilizacións, son algunhas das funcións que realiza *Prosegur* en *Endesa*. Nun documento entregado á central nacionalista, vinte traballadores da empresa de seguridade privada describen o "espionaxe ilegal" e sinalan que os informes eran suministrados diariamente á Garda Civil. A CIG vai denunciar os feitos no Xuzgado do Social.

Fermin Paz, Secretario Nacional da Federación de Químicos; Fernando Acuña, Secretario Xeral; e Lois Soto, Secretario Nacional da Federación de Servicios, denunciaron, en rolda de prensa, a "espionaxe ilegal". A. PANARO

Os traballadores de *Prosegur* denuncian que "desde hai tempo" vense na obriga de facer funcións no seu traballo que transgreden a Lei de Seguridade Privada e outras normas que protexen os dereitos das organizacións sindicais e das persoas. Estes empregados afirman descoñecer o uso que se facía dos seus informes pero apuntan que se pasaban "sistemáticamente" á Garda Civil a través do responsable do servizo, Daniel Teixeira. O argumento co que se xustificaban estas actuacións entre os empregados de *Prosegur* era o "perigo potencial da presenza do nacionalismo en As Pontes, que moi amiúdo se nos lembraba".

Entre outras tarefas estes traballadores facían "vixilancia estrita dos movementos de persoal nos locais do comité de empresa", máis alá do control

ordinario de entradas e saídas, e "dos líderes sindicais", dos que tiñan que elaborar, sobre todo no caso dos membros da CIG, fichas persoalizadas. O seguimento a estas persoas non se limitaba ao interior das instalacións e incluso se fiscalizaban "actuacións extralaborais", como "control de tractoradas".

Tamén se introduciron anónimos nos buzóns dos traballadores e se vixiaron con cámaras ocultas "durante moito tempo, parte das instalacións". "A finalidade inicial —explican— deu paso a outros controis de persoal". Asimesmo, Daniel Teixeira "confecionou bases de datos de persoal de *Endesa* e de compañías auxiliares".

A "espionaxe ilegal" denunciada pola CIG, inclúe o seguimento das mobilizacións tanto dentro como fóra de *Endesa*, "vixilancia estrita dos taboleiros sindicais e cópia dalgunhas publicacións, especificamente as da CIG". Cando se convocaron folgas, os empregados de *Prosegur* tamén tiveron que "transportar ao persoal que non as secundara, ademais de intentar convencer a algúns traballadores para non participar nos procesos mobilizadores ou sementar dúbidas entre eles".

Persecución na propia *Prosegur*

No documento entregado á CIG engádesse que "ademais de todo isto hai que ter en con-

ta que a atitude da empresa *Prosegur* foi persecutoria cos traballadores e negadora de calquer solución dialogada a respecto das condicións socio-laborais e máis concretamente dos catro despedidos injustamente pola dirección desta empresa".

Os asinantes tamén comentan que nunca presenciaron nen foran obrigados a facer estas funcións noutras zonas ou empresas. "Supoñemos —engaden— que o responsable de *Endesa* non era descoñecedor dalgunos aspectos descritos con anterioridade", en referencia a estas tarefas.

Pregunta ao Ministerio do Interior

Neste sentido, o deputado do BNG no Congreso dos Deputados, Francisco Rodríguez, ven de presentar unha pregunta ao Goberno central para saber se ao Ministerio de Interior lle consta que esta empresa de seguridade ten investigado e elaborado un arquivo sobre as actividades das seccións sindicais de *Endesa* en As Pontes. A denuncia baséase na existencia de probas documentais en mans dos propios traballadores. É por iso que o deputado empra ao Ministerio de Interior a abrir un expediente informativo sobre as actividades de *Prosegur* en *Endesa* para comprobar "se incorreu en infraccións moi graves por realización de actividades prohibidas na lexislación de Seguridade Laboral sobre conflitos políticos ou laborais, control de opinións, recolla de datos persoais ou información a terceiras persoas sobre clientes ou o seu persoal".

RENFE suprimiu 400 postos de traballo en Galiza nos últimos catro anos

A redución de persoal de Renfe nos últimos catro anos afectou a 90 traballadores na provincia de Pontevedra nos últimos catro anos e 400 no conxunto de Galiza, segundo ven de denunciar o sindicato CGT. Esta destrución de emprego contrasta coa realización de 90 mil horas extraordinarias no mesmo período. Na provincia de Pontevedra foron suprimidas ademais as estacións de Arcade, Portas e Chapela. A CGT denunciou tamén a desaparición do servizo de paquetería, o cerre de talleres e a degradación das condicións laborais. ♦

CCOO coida que 1998 foi un ano de importantes avances laborais

"No ano 1998, en Galiza, o desenvolvemento da actividade sindical foi normal, os resultados da acción sindical foron importantes e valiosos e plasmáronse na sinatura dos Acordos do Obradoiro, pero os obxetivos sindicais establecidos só se conseguiron en parte". Este é o balance do ano pasado presentado por CCOO, através do seu órgano de comunicación *Galicia Sindical*. O voceiro da mencionada central sinala tamén que o ano 98 comezara "con mobilizacións, seguiu con acordos e rematou de novo con presión sindical". ♦

RAMÓN MACEIRAS

A crise avanza segundo o guión

Na medida en que avanza este ano 99 confirman-se os prognósticos sobre desaceleración e empioramento da economía mundial. Pola banda europea, Alemaña mostra xa os síntomas de cansanzo que se albiscaban no segundo semestre do 98. Fala-se nos círculos económicos xermanos de que a economía non crecerá máis dun 1,5% este ano. As expectativas do sector exportador, motor nos últimos anos do crecemento alemán, seguen a empiorar na medida en que pasan os meses.

As crises de Latinoamérica e de Ásia afectan xa con evidencia medíbel ás exportacións xermanas e espérase que incidan claramente neste primeiro trimestre nas exportacións británicas e norteamericanas. A situación en Rúsia e na Europa do Leste tamén incide nas exportacións alemáns. Alemaña vende a Europa o 42% da súas exportacións. Por outra banda a patronal xermana xa advertiu ao goberno socialdemócrata que "a demanda nacional non pode compensar a desaceleración das exportacións", nun claro mensaxe que contradi a tese do goberno que basea a recuperación no fortalecemento do poder adquisitivo dos traballadores. De feito, nas pasadas semanas asinaron-se convénios no sector metalúrxico con subas salariais de 4,5%. Outros sectores asinarán acordos semellantes ao longo do ano. Para máis inri, a patronal alemá, nunha enquisa de recente publicación, sinala que só o 12% de 25.000 empresas incrementará plantillas este ano.

En Europa a cousa tende a complicar-se debido a que os países do euro encontraranse en distintos momentos do ciclo económico. As economías de Alemaña e Italia necesitan un recorte de tipos de xuro. España necesita que se manteñan. O Banco Central Europeu está submetido a presións de todo tipo. A aprobación da Axenda 2000 afectará seriamente a economía española e particularmente ao agro galego.

Polo lado latinoamericano, tampouco a cousa mellora. O real brasileiro segue en baixa, cunha devaluación acumulada en dous meses de máis do 100%.

O paro rexistado subiu a 8,4%, o que indica que debe estar realmente por riba do 20%, segundo sindicatos. Os tipos de xuro seguen en alza coa conseguinte paralización da economía e a fuga de divisas mantén-se en niveis altos.

Ecuador está en fase terminal da economía, cunha situación política explosiva e unha folga xeral en portas para o 11 de Marzo. As economías de Colombia e Venezuela mante-

ñen a morte lenta dos últimos anos e só as novas situacións políticas que ali se abren poden soste algunha esperanza. No sur, Menem dá un salto adiante e propón a dolarización da economía argentina para salvar-se da queima.

‘En Europa a cousa tende a complicar-se debido a que os países do euro encontraran-se en distintos momentos do ciclo económico.’

En Asia tampouco se albiscan boas noticias. O paro en Xapón chegou a un histórico 4,4% en Febreiro, afectando a case 3 millóns de xaponeses. A perda de emprego manifestase con maior virulencia na industria e na construción. O goberno prepara un xigantesco plano de obras públicas para reactivar o emprego.

Corea, outrora motor do crecemento asiático, recortou a superávit comercial a metade nun ano e a caída en picado das exportacións ensombrece o panorama económico. No lado social, unha morea de folgas mantén a industria a medio funcionar.

Todo marcha segundo os prognósticos do Banco Mundial, o economista Paul Samuelson, e a revista *The Economist*, que publicaremos aquí a principios de ano. ♦

Caixavigo destina a préstamos o 99,6% dos seus depósitos

A primeira avaliación do ano indica que o aumento interanual da carteira crediticia de *Caixavigo* foi do 14%. A porcentaxe de depósitos captados que se destina a créditos acadou deste modo a marca do 99,6%. *Caixavigo* xestionaba a finais do mes de Xaneiro 402.838 millóns de pesetas en créditos. ♦

As explotacións gandeiras galegas, entre as máis saneadas do Estado

Dados do Ministerio de Agricultura sinalan que dos 882.735 animais investigados en 1998 só o 0,46% non superaron os controis. Galiza conta así cunha das cabanas gandeiras máis saneadas do Estado. A brucelosis ovina e caprina afectou en Galiza só ao 0,51% das explotacións analizadas, en canto que no resto do Estado detectouse no 18% do total. ♦

ELECTRIFICACIÓN RURAL OU ELECTRIFICACIÓN VIRTUAL

EMILIO LÓPEZ PÉREZ

Tocou a lotaría. 1 billón con "b" de bolsa+30 mil millóns. Tocou sen xogar. Só lle tocou aos que teñen accións nas eléctricas. En Lugo tocounos a pedrea, "Lugo, provincia española que rexista un número meirande de apagóns", denunciaba publicamente a FEGAMP o pasado 11 de Xaneiro. E houbo máis premios. Unha familia de Cospeito (Santa Cristina) leva dende 1960 sen luz nen auga na súa vivenda. A rede está a 300 mts.. Os ingresos mensuais distes dous xubilados non chegan ás 70.000 pesetas.

O Plano MEGA prometeuse rematalo no 194;9 logo o sr. Fraga anunciou a bombo e platillo rematalo no 1998. O Plano MEGA está rematado. O problema está en que non o vemos por falta de luz. A información elaborada por un funcionario da Delegación de Industria de Lugo desde hai varios anos non viu a luz. Segundo contestación que me deu o Delegado de Lugo, por razóns óbvias. O Plano MEGA está rematado porque o certifican os Delegados provinciais. Casos de Castro de Rei e Baralla. Certificanse as obras e logo non se fan.

Está rematado porque o di a estatística. O TIEPI (Tempo de Interrupción Eléctrica da Potencia Instalada) amaña todo. Dividimos as horas de apagón polas horas que ten o ano e xa está. E senón podíase facer TIEAV (Tempo de Interrupción Eléctrica por Animal Vivo) E por que non facemos outro TIEPI para as caídas de tensión? Se dividimos as horas en que a luz e os motores están apagados, polas de caída de tensión, até podemos fundir os plomos o luns pola mañá... Pero o máis importante é que o Plano MEGA está rematado porque o dixo o sr. Fraga e o sr. Fraga é infalible, e ponto.

Ademais, diría o sr. Fraga: A Galiza sóbralle luz, sóbralle enerxía, sóbralle "Luzes de Gliza". Temos enerxía de sobra: hidráulica, e a que vai vir cos 13 encoros do Ulla e 300 minicentrales solicitadas; ademais da eólica, a térmica, a fotovoltaica, o gas e o do nabo de Lugo, nada, non a lus do candil, senón ao pé do cacharro. E senón chegan toda istas enerxías aínda queda a enerxía espiritual do Xacobeo. Aquí está a clave. O Xacobeo subvenciona todo. FENOSA pendurará un pelengrín de cada pan e un moi grande que se vexa desde os avións en SOGAMA. Con iste patrocinio rematará co Plano MEGA, convertindo o virtual en realidade. Ou a realidade en virtual?

Denantes do Plano MEGA tivemos o Plano PERGA (Plano de Reelectrificación Rural de Galiza). Naquel entón o Goberno central aportaba fondos. Coa entrada do Goberno Fraga deixaron de entrar ises fondos. O señor Director de Industria comprométese no ano 1996 no Parlamento a que o Señor Fraga reclamaria de novo ises fondos. Non só non se reclaman senón que reducen as aportacións do Plano MEGA ano a ano. Retirando ademais a partida de 1.000 millóns que durante algúns exercicios tivo o Servizo de Estruturas Agrarias da Consellería de Agricultura? Produce algo iste plano virtual de electrificación de Galiza? Si que produce. Nalgunhas parroquias xa votaron para que lles reelectrificaran nos tempos de AP. Logo botaron tantos anos que algúns xa están rebotados. Viciños de Outeiro de Rei denunciaban á opinión pública súa situación no mes de Setembro.

Hai uns días fíxose pública nos medios de comunicación unha noticia que non debera pasar desapercibida, «Lugo é a provincia de España con peor subministro eléctrico» Isto, que lle quita as cores a calquera, seguramente non altera o sono dos responsábeis de tal situación. Léase en primeiro lugar Delegación Provincial da Consellería de Industria e Comercio e, en segundo lugar, empresas suministradoras, isto é, Barras e Fenosa, e en último lugar, con-

cellos. Noutros países os cargos ou dimiten ou promoven e encabezan unha protesta cidadá xeralizada en demanda de máis fondos para as obras. Nós "somos diferentes". Como mostra, un botón.

Os viciños de Trabanca, da nosa parroquia de Cela, vimos sufrindo cristiá resignación -aunque todo ten un límite e non hai paciencia que sempre dure- e, desde hai varios anos un subministro tan deficiente que malamente permite realizar aquelas tarefas propias das explotacións gadeiras como é o muxir, funcionamento dos tanques de frío, etc. Se non nos recollen o leite, de que viviremos, sr. delegado e señores de Barras?

O asombroso do caso é que no ano 1990 comezaron-se as xestións para a reelectrificación do lugar. Xurden problemas cos pasos e encétase un expediente de expropiación forzosa pola vía urxente que tarda en rematar nada máis e nada menos que cáseque seis anos. Océpase, págase, pero resulta que a dous viciños doutra parroquia nen se lles tivo en conta (ou, cando menos, as xestións non foron as apropiadas) e, aquí nos tes, que volven paralizar as obras e nós a sufrir con santa paciencia... Apresentamos escritos a primeiros de Xuño do pasado ano no concello de Outeiro, na Delegación de Industria e en Barras. Contéstannos con boas palabras, pero o tema non se amaña. Reclamamos feitos e non promesas eternamente incumplidas.

E produce máis problemas a política de non electrificación do medio rural. Hai poucos días facíao ver o meu compañeiro sr. Díaz no debate sobre o Instituto Enerxético de Galiza: "Mália a grande sensibilidade social existente nesta cuestión, estamos no de sempre: a desconsideración por parte da Xunta da atención precisa aos principais problemas deste país. Quizais busquen a emigración cara as cidades, e non estaremos diante máis que dunha medida de presión para afondar na selvaxe reestruturación agraria, na que están comprometidos para maior gloria do sr. Fischler e da sra. De Palacio".

Nos tempos do tripartito trazouse un plano de electrificación e fíxose un estudo do posíbel custo de dito plano, aproximadamente 65.000 millóns. Dirame o sr. Conselleiro se é posíbel que a demora das actuacións sexa tal que hoxe se precise moito máis destes cartos para rematalo? Canto? Por que se gasta boa parte dos fondos MEGA en obras de alta e media tensión que deberían cubrir as empresas? Onde están as aportacións que por lei teñen que facer as empresas eléctricas para cubrir servizos que, teoricamente, son deficitarios, como é o suministro aos núcleos rurais?

Por que a consellería de Industria se prega ao antoxo, interés, diretrices e negocio das empresas eléctricas? Que pregunta a miña, verdade! Será o plano MEGA virtual porque o poder da consellería é tamén virtual? O presidente da Xunta tamén será un presidente virtual? A muxidora é virtual. E, por suposto, a vaca tamén é virtual. Ouvímoslo a cotío ao conselleiro de Agricultura.

E as actividades dos labregos coa aplicación da Axenda 2000 serán as medioambientais e os servizos turísticos. Derrubemos os tendidos da luz, abandonemos as vivendas e as vacas, volvamos aos castros, ergamos mámoas e menhires, adprendamos todos a aturular, vistamos ao sr. Fraga con pelexa de cabuxa brava e ollarán a gran alternativa do agro galego. Os turistas agardarán cola e os euros baixarán en batuxos polo Sil e polo Miño deica a Garda, posto que os encoros tamén sobrarán! ♦

EMILIO LOPEZ PÉREZ é deputado do BNG no Parlamento de Galicia

VANTAXES EN TREN ¡NON AS PERDAS!

BONO 10 10 Viaxes calquer data Validez: 3 meses 30% desconto aproximado	BONO ANUAL e CATRIMENSAL Unha viaxe de Ida e Volta Semanal 50% de desconto aproximado Validez: Curso Escolar
BONO MENSAL Viaxes ilimitadas 65% desconto aproximado	CARNET XOVE Todos os días 20% de desconto

Ofertas válidas para Tren Rexional Diésel (TRD), Costa de Galicia (CG) e Rexional (R).
O TRD ten reserva de praza obrigatoria.

PREZOS	BONO 10	BONO MENSAL	BONO CATRIMENSAL	BONO ANUAL
Santiago-Vigo	5.750	16.700	12.800	26.700
Santiago-Pontevedra	3.825	10.750	8.500	17.800
Santiago-Vilagarcía	2.500	7.150	5.600	11.800
Santiago-A Coruña	3.825	10.750	8.500	17.800
A Coruña-Ourense E.	6.850	19.600	15.000	31.500
Santiago-Monforte	10.100	26.800	22.600	47.400
Santiago-Carballiño	5.250	15.200	11.700	24.400
A Coruña-Vilagarcía	6.325	18.200	14.000	29.300
A Coruña-Pontevedra	8.150	22.500	18.100	37.900
A Coruña-Vigo	9.200	24.200	20.300	42.700
A Coruña-Lugo	6.325	18.200	14.000	29.300
A Coruña-Monforte	10.100	26.800	22.600	47.400
A Coruña-Ferrol	3.825	10.750	8.500	17.800

HORARIO LIÑA VIGO-SANTIAGO-A CORUÑA

	VIGO	PONTEV.	VILAGARCÍA	SANTIAGO	A CORUÑA
Rexional (1)	—	—	—	06,25	07,50
Rexional	06,00	06,29	07,00	07,45	09,00
TRD (2)	06,55	07,18	07,43	08,15	09,16
Costa Galicia	07,40	08,09	08,39	09,16	10,35
Rexional (3)	08,08	08,45	09,19	10,07	—
TRD (2)	08,55	09,17	09,43	10,16	11,13
Costa Galicia	09,40	10,10	10,39	11,16	12,35
TRD	10,55	11,17	11,43	12,15	13,15
Costa Galicia	11,40	12,09	12,39	13,16	14,35
TRD (2)	12,55	13,17	13,43	14,15	15,13
Rexional (4)	—	—	—	14,46	16,10
Costa Galicia	13,40	14,09	14,38	15,16	16,35
TRD	14,55	15,17	15,43	16,15	17,13
Costa Galicia	15,40	16,09	16,38	17,16	18,35
TRD	16,55	17,17	17,43	18,15	19,14
Costa Galicia	17,40	18,09	18,37	19,16	20,30
TRD	18,55	19,17	19,43	20,15	21,17
Costa Galicia	19,20	19,49	20,23	21,09	22,13
Rexional	20,00	20,32	21,05	21,51	23,12
TRD	21,10	21,33	22,00	22,31	23,27
Rexional (5)	21,32	22,10	22,52	23,29	—

HORARIO LIÑA A CORUÑA-SANTIAGO-VIGO

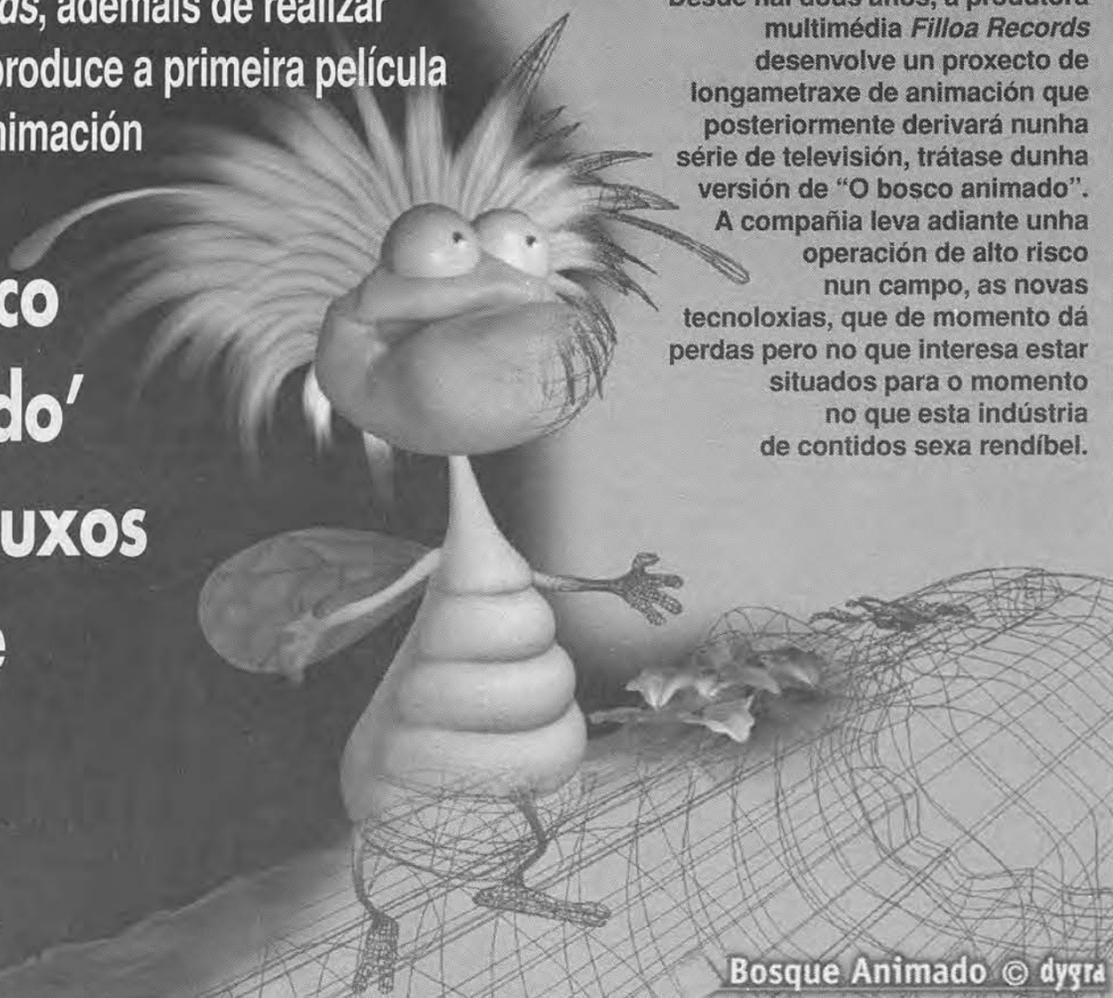
	A CORUÑA	SANTIAGO	VILAGARCÍA	PONTEV.	VIGO
Rexional (1)	—	06,20	06,58	07,38	08,21
TRD (2)	06,20	07,12	07,42	08,07	08,38
Rexional	06,30	07,44	08,31	09,10	09,52
Costa Galicia	07,30	08,38	09,18	09,51	10,23
TRD (2)	08,20	09,15	09,45	10,10	10,38
Costa Galicia	09,30	10,39	11,17	11,50	12,20
TRD	10,20	11,14	11,44	12,10	12,36
Costa Galicia	11,30	12,39	13,17	13,51	14,21
TRD (2)	12,20	13,14	13,44	14,10	14,36
Rexional (4)	—	13,35	14,14	14,45	15,16
Costa Galicia	13,30	14,39	15,17	15,51	16,17
TRD	14,20	15,14	15,44	16,10	16,36
Rexional (5)	—	15,35	16,14	16,45	17,15
Costa Galicia	15,30	16,39	17,16	17,51	18,26
TRD	16,20	17,14	17,44	18,10	18,36
Rexional (4)	—	17,35	18,13	18,46	19,17
Costa Galicia	17,30	18,39	19,16	19,51	20,25
TRD	18,20	19,14	19,44	20,11	20,35
Costa Galicia	18,36	19,43	20,25	20,53	21,23
TRD	19,45	20,39	21,09	21,35	22,01
Rexional (6)	19,50	21,06	21,57	22,35	23,10
Rexional	20,10	21,49	22,29	22,58	23,28
Rexional (7)	22,25	23,28	—	—	—

- (1) Non circula domingos, consultar festivos.
- (2) Non circula sábados e domingos, consultar festivos.
- (3) Circula os luns do curso escolar.
- (4) Circula os venres do curso escolar, consultar excepcións.
- (5) Os domingos do curso escolar continua á Coruña, consultar festivos.
- (6) Circula venres e domingos do curso escolar, consultar festivos.
- (7) Non circula sábados, consultar festivos.

Filloa Records, ademais de realizar CD-ROMS, produce a primeira película galega de animación

'O bosco animado' en debuxos ao cine

Desde hai dous anos, a produtora multimedia Filloa Records desenvolve un proxecto de longametraxe de animación que posteriormente derivará nunha serie de televisión, trátase dunha versión de "O bosco animado". A compañía leva adiante unha operación de alto risco nun campo, as novas tecnoloxías, que de momento dá perdas pero no que interesa estar situados para o momento no que esta industria de contidos sexa rendíbel.

Bosque Animado © dygra

→ H. VIXANDE

Nos trinques das tendas de CD-ROM, os produtos de Filloa Records compiten coas multinacionais norte-americanas e con tres compañías españolas que acumulan forte déficit. Filloa Records andou un camiño difícil, polo que tamén tivo que constituírse en editorial e distribuidora para chegar ao público. De momento ten un catálogo breve, pero que comeza a dar resultados. Un dos seus CD-ROM (eles prefíren dicir filloas interactivas), *Bicho*, obtivo un premio estatal de deseño o pasado ano e acadou unhas vendas que se poden considerar como éxito: tres mil unidades vendidas e unha recadación de quince millóns de pesetas.

Esta empresa multimedia ten cinco anos de vida e de momento opera con resultados económicos adversos. "En termos empresariais o beneficio económico non é o único a valorar, este é un mercado de futuro e hai que estar aí", explica Manuel Gómez. Mentres, a empresa subsiste amparada pola produtora audiovisual Dygra, que funciona desde hai once anos.

Hoxe o produto que está a lanzar Filloa Records é o CD-ROM de animación do Mago Antón titulado *Quick Magic*. Froito do prestixio que foi acadando o artista Antón Reixa encargou á produtora a realización da súa obra *Escárnio Antón Reixa*. Pero o produto máis ambicioso consiste na realización dunha longametraxe de animación en celuloide baseada na novela "O bosco animado" do escritor coruñés Wenceslao Fernández Flórez. Hai dous anos que o proxecto está en marcha e noutros dous estará concluído. Cun orzamento de cincocentos millóns de pe-

setas e unha média de cen persoas traballando no proxecto, "O bosco animado" pretende distribuír cen cópias, facer unha estrea internacional, promoverlo intensamente no Estado e proxectalo en castellano en España e en galego aquí.

Operación de alto risco

"É unha operación de alto risco, pero necesaria para levar a cabo a idea, se comparamos con outros proxectos, como os da Disney, veremos que ten unha dimensión menor, xa que nesas longametraxes traballa unha média de catrocentas persoas, pero aínda así é un proxecto ambicioso", explica Manuel Gómez. No capítulo económico as distancias entre a animación galega e a norte-americana son aínda máis amplias. Películas de recente estrea como "Bichos" ou "Formigaz" contaron con orzamentos que rondaban os dez mil millóns de pesetas.

Na actualidade Filloa Records desenvolve un proxecto de películas de animación baseado en "O bosco animado", arriba, na ilustración. O pasado ano o CD-ROM "Bicho" obtivo un premio estatal de deseño.

Nun panorama audiovisual no que case toda a filmación que se leva a cabo é institucional, con empresas que traballan para a administración sen capital nen meos, Filloa Records constitue un exemplo atípico, produce asumindo riscos cun cadro de persoal amplo: vintedous traballadores. As subvencións neste caso son inexistentes ou moi cativas. Como exemplo, *Bicho* só contou cunha axuda de un millón setecentas mil pesetas e Filloa tivo que agardar até agora para realizar un encargo para a Xunta: un camiño de Santiago virtual.

Porén, Manuel Gómez é optimista a respecto das posibilidades de futuro deste campo na Galiza. Na actualidade hai seis empresas multimedia na Asociación Galega de Produtoras Independentes e varias compañías máis comezan a dar os primeiros pasos neste terreo. A propia Filloa Records representa un exemplo de empresa descoñecida para a

meirande parte da poboación pero referente entre os usuarios, que saben dos seus produtos. Así, ademais das vendas, conta cunhas das páxinas web máis visitadas, son dezasete mil accesos de média mensual. Curiosamente é nos planos estatal e internacional onde Filloa conta con maior recoñecemento.

Futuro nos contidos

Pero non só se trata do mercado relativo que neste momento hai para o CD-ROM, contodo cativo, senón das posibilidades de futuro e da capacidade para entrar no propio mercado. "Os Estados Unidos na última década son o que son grazas ás chamadas industrias dos contidos", explica Gómez. De feito, o apoio institucional conxugado cunha industria flexible está a configurar un ámbito alternativo aos EEUU neste campo. En países como Gales, Irlanda, Franca, Canadá ou Uruguai agroman pequenas empresas que camiñan nesta liña. "Nós, os galegos, tamén podemos ir por aí —explica o xerente de Filloa Records—, somos humildes pero curiosos, temos capacidade para entendernos coas máquinas, non estamos condicionados pola necesidade de amortizar tecnoloxías anteriores porque non as tiñamos e sabemos traballar en equipo; hai que aproveitar a chamada economía das ideas porque é o único campo no que imos poder estar, nunca poderemos fabricar maquinaria pero si ideas".

As palabras de Gómez están contaxiadas polo éxito dunha compañía que desde unha economía periférica come terreo a outras de zonas a priori mellor situadas. "O premio que deron a *Bicho* a nivel estatal foi entregado en Barcelona e foi o único que saíu de Catalunya", explica. ♦

Traballadores de El Corte Inglés, viaxeiros en segunda

"Xa é tempo de primavera", di unha das campañas que actualmente publica nos xornais en *El Corte Inglés*, e como mostra vaia un exemplo: cando recentemente esta grande superficie instalou un hipermercado en Compostela, enviou a parte do persoal que ia atender o centro a formarse a unha sede das galerías que a compañía ten en Madrid. Os traballadores ían, gastos pagos, toda a semana na capital do Estado e voltaban a Galiza o fin de semana.

O traballo era de características formativas para familiarizar aos empregados e ás empregadas coa actividade que habían de desenvolver. No momento de comezar a ir a Madrid, os traballadores galegos de *El Corte Inglés* xa formaban parte do cadro de persoal da empresa.

En Madrid, as persoas deprimadas eran instaladas nun hotel de categoría média en habitacións dobres a conta da empresa, pero o fin de semana debían abandonar os seus cuartos para retornar a Galiza. O problema era que a volta a casa producíase despois de traballar o Venres e a bordo do tren expreso das Rías Altas. O regreso a Madrid era o Luns.

Quen querían aforrarse as nove horas de tren de ida —e outras tantas de volta— nos vagóns cos que até hai un mes a Renfe *agasallaba* aos viaxeiros galegos, tiña que buscar un acomodo en Madrid ou abonar o custe da súa habitación no hotel que estaban hospedados, cuxo prezo naturalmente era moi superior ao que pagaba a compañía.

Igualmente, *El Corte Inglés* non pagaba un avión e nen sequer abonaba como horas extraordinarias as que empregaban os seus traballadores en ir en tren cara Galiza, máis que esta viaxe producíase despois da xornada laboral. De todos xeitos, apenas houbo protestas por parte dos traballadores, coñecedores da política de persoal da empresa, moi semellante á que practica a Citroën: "pórtate ben que non lle renovamos o contrato ao teu fillo". Así, as críticas contra *El Corte Inglés* faciáanse coa boca pecha: "Isto parece *El Corte Inglés*", comentaba un dos seus traballadores. ♦

Nos dous últimos anos, as autonómicas foron as únicas canles en gañar espectadores

A TVG incrementa a audiéncia en catro puntos mentres baixan as privadas

◆ A. ESTÉVEZ

A televisión perde espectadores en xeral, provocando maior preocupación ás canles privadas que temen, en consecuencia, a perda de ingresos por publicidade. Maior número de canles non significa máis minutos de televisión para os espectadores, como sinalan os informes da Fundesco. Da "guerra das audiéncias" entre TVE, Tele 5 e Antena 3 e da súa consecuencia máis inmediata, o empobrecemento da programación, beneficianse as plataformas dixitais, que ofertas canles temáticas de pago, e as autonómicas que, segundo as empresas medidoras de audiéncia, son as únicas que gañan espectadores. No caso da TVG, foron catro puntos en dous anos, dunha media do 15 a un 19 por cento.

Segundo a Asociación para a Investigación dos Meios de Comunicación —unha entidade que colabora no Estudo Xeral de Meios—, o número de espectadores de televisión comezou a descender hai dous anos, algo que non acontecía desde 1980. Agora, menos do 90% das persoas din que ven a televisión. Aos responsábeis da TVG non lles preocupan estes datos xa que os que importan son os que se refiren a niveis de audiéncia. O máis importante para unha canle é acadar boa cota de pantalla nas horas de máxima audiéncia; o resto da parrilla pode ser recheo, ou sexa, polo xeral, debuxos animados e programas culturais. "A nosa canle ten unha tendencia a medrar en espectadores. Pasar dunha audiéncia media dun 15% a un 19% é bastante notábel", comenta Carlos Carballo, director de programación da TVG.

Os responsábeis da FORTA, o organismo que reúne ás canles autonómicas, congratulábanse nunha recente reunión celebrada en Compostela da consolidación das televisións autonómicas. Tanto as dúas canles catalanas, TV3 e Canal 33, como as dúas básicas, ETB e ETB, foron as que máis medraron nas súas respectivas comunidades. En canto a milleiros de espectadores, TV3 é líder en Catalunya—algo máis lonxe está a TVG, que ocupa a cuarta posición dentro da Galiza— por riba das cadeas estatais. Ademais, segundo a medidora Sofres, é a única canle que incrementa a súa audiéncia en Catalunya. Os responsábeis de Euskal Telebista tamén están contentos en canto ao crecemento de espectadores; as dúas canles acadan unha porcentaxe do 23,3% de audiéncia global. Aínda que situadas tras as canles estatais privadas e públicas, os seus responsábeis consideran que "o incremento da competencia non impediu que ETB consolide as súas elevadas cotas de audiéncia".

Conservadurismo e fútbol

Quedábase atrás o Nobel José Saramago cando advertía que "se

Os puntos fortes da programación da TVG seguen sendo o fútbol, Luar e Supermartes.

X.S. LOBATO / Arquivo

se fala de información como a gran iridustria do futuro, teremos que admitir que se están empezando a producir feitos". Xa non se trata só de "producir" feitos sen canto son televisábeis, senón que se inventan "feitos" que non poden ser sequera producidos pola televisión, pero que precisan da súa publicidade. Como a outorgada ao vídeo da nena, do cadelo e do foie-gras do espazo de Antena 3 *Sorpresa, sorpresa*, —que finalmente non existe— e que fixo que non poucas persoas asegurasen que tiñan unha cópia do mesmo. O bulo só lle rendeu gañancia a propia Antena 3 á hora de captar máis anuncios publicitarios para un programa "de capa caída", aínda que efímera. Se un programa non cumpre as expectativas fúlminase da parrilla. Carlos Carballo, director de programas da TVG, explica que as "expectativas" tradúcense nun 22% de cuota de pantalla en *prime time*, ou sexa, horario de máxima audiéncia, de dez a doce da noite.

No seu balanço anual, a Asociación para a Investigación dos

Meios de Comunicación reseñaba o conservadurismo das parrillas de programación. Tanto nas privadas como nas públicas, a nivel estatal, repítense os programas. "Se non fose polo logotipo non saberíamos que canle estamos sintonizando", din. Esta repetición produce, segundo a asociación, que cada vez sexa máis difícil introducir espazos ou personaxes novos na televisión. As series españolas, as crónicas *rosas* e os concursos reparten por igual os espectadores entre as diferentes canles.

Se son as autonómicas as únicas que incrementan a audiéncia non é porque a súa sexa unha parrilla anovadora, senón polo feito tocado polas canles privadas epolos dereitos de que dispoñen, polo de agora, sobre o fútbol. Xosé María Álvarez Pousa reseñaba no Informe da Comunicación, publicado polo Consello da Cultura en 1993, que a asignatura pendente da TVG era a participación xuvenil.

A parrilla de TVG adecúase perfectamente ao que a Asociación

para a Investigación dos Meios de Comunicación, denomina unha programación conservadora. Hai xa catro anos que Arturo Maneiro e Alfonso Cabaleiro, ambos responsábeis da TVG, sinalaban que a audiéncia estaba nun período de superación e que a canle non tiña que preocuparse da difusión das emisoras privadas. "A programación diferenciada, especificamente galega, xunto cun esquema de parrilla moi semellante a calquera europea, son as circunstancias que están a consolidar a audiéncia da TVG".

Enumeraban n aquel momento os segredos do éxito da canle autonómica: "partidos de fútbol de grande rivalidade, películas de grande impacto popular como *Cantinflas*, festivais de música e humor e informativos da fin

de semana". Catro anos máis tarde, os éxitos da tele autonómica seguen a ser os mesmos.

Por un lado, o fútbol e *Luar* como gañadores. Segundo *Sofres*, o espazo conducido por Xosé Ramón Gaioso acadou algunhas noites máis de trescentos cincuenta mil espectadores, unha porcentaxe que racha coas marcas da canle autonómica. Outros que pasan cumpridamente as expectativas da TVG, son os conducidos por Superpiñeiro, *Supermartes* e *O Téquele*, máis ser un *clásico* da canle. E, respondendo ao principio dos contidos especificamente propios que citaban Cabaleiro e Maneiro, tamén acadou un exitoso nivel de audiéncia, a serie ambientada en Portozás *Mareas Vivas*, que xunto a *Luar*, é a estrela da galega. Por último, repite *Cantinflas*. O máis curioso é que a TVE, tras esgotar a TVG os dereitos sobre as películas, adquiriuunos como proba de que os experimentos non entran nos planos da televisión convencional. ◆

A Xunta reconece

un 681% máis

de beneficiarios da Risga desde 1992

Segundo a consellaría de Sanidade e Servizos Sociais, a Xunta destinou máis de 1.900 millóns de pesetas á *Renda de Integración Social da Galiza* (Risga). Os responsábeis da consellaría reseñan que esta renda percursa "a autonomía e integración normalizada mediante un proxecto persoalizado de inserción", aínda que a modificación feita na lei que a regula deixe sen amparo a quen a leve cobrando catro anos consecutivos (ver ANT nº 871). Estabélcese que, alomenos, durante dous anos, non se poda volver a solicitar. Por outra parte, reseñan que os 4.140 beneficiarios no ano pasado supuxeron un incremento dun 681% desde 1992, primeiro ano da súa aplicación. A Coruña sería a provincia con máis persoas cobrando a Risga, 1.858. ◆

Debate ao redor

de *O segundo sexo*

A obra *O segundo sexo* de Simone de Beauvoir cumpre cincuenta anos e desde a revista *Andaina* organízase unha mesa redonda sobre a vixéncia do traballo feito pola autora francesa. Celébrase o 6 de Marzo no instituto Xelmírez de Compostela ás once e media da mañá. Están convidadas a analizar a influencia no feminismo contemporáneo de *O segundo sexo* María Xosé Agra, profesora de filosofía e estudiosa do feminismo, Carmen Martínez Corbalán, profesora de Historia e especialista na obra de Simone de Beauvoir, e Montse Olivan, bibliotecaria que expoñerá os problemas do movemento feminista actual xa presentes en *O segundo sexo*. ◆

Campaña a favor

da compostaxe

Apoiar os planos comarcais de xestión de lixo baseados na compostaxe e a reciclaxe e presionar aos concellos e á Xunta para que promovan a utilización de compost son os dous obxectivos da campaña *Compostaxe, unha alternativa necesaria*, emprendida pola Federación Ecoloxista Galega. A campaña vai recoller sinaturas a favor da compostaxe —un proceso polo que a materia orgánica convértese en abono—, e distribuirá trípticos que explican a elaboración e as súas utilidades. Os ecoloxistas sinalan as moitas vantaxes do compost e lembran que o plano *Sogama* reserva á reciclaxe de envases un papel mínimo e rexeita totalmente a reciclaxe de materia orgánica. ◆

As multinacionais son as máis beneficiadas pola manipulación, sinalase nun seminário organizado por ADEGA e SLG

A comunidade científica avala os alimentos transxénicos pero descoñece os seus efectos

➔ P. CASTRO

Tomates, millo, soxa e mesmo medicamentos son algúns dos produtos transxénicos que xa están introducidos no mercado. Frente ás advertencias dos colectivos ecoloxistas ou dos labregos, as multinacionais xustifican a manipulación argüindo que se trata de incrementar a produción de alimentos para satisfacer as necesidades da poboación mundial. Pero lonxe de facerse realidade esa pretensión, o camiño iniciado por estas mesmas multinacionais lévanos cara o monopólio desa produción. Coa introdución, a eliminación ou manipulación de xenos están aparecendo novas formas de vida baixo aspectos xa coñecidos. Son porcós con menos graxas, vacas que dan máis leite, tomates que non se pasan ou millo que suporta pragas. Quedan por ver as repercusións na saúde humana e no propio ecosistema.

A investigación en tecnoloxía xenética tense disparado nos últimos tempos. A posibilidade de modificar as características dun animal ou dunha pranta para condicionar os seus tamaños ou sabores, para facelos resistentes a determinadas enfermidades ou para incrementar a súa produción son presentados como grandes logros. No *Seminário de Tecnoloxía Xenética* organizado pola asociación ecoloxista *Adega* e polo *Sindicato Labrego Galego* avanzáronse algunhas das posibles repercusións da introdución destes produtos.

Por parte da comunidade científica téndese a defender a perspetiva amábel dos resultados da manipulación xenética. O biólogo e profesor da Universidade de Vigo, Pedro Pablo Gallego, asegura que o "o medre da poboación na terra é insostible" e que do que se trata é de "facer medrar a produción". Ademais, asegura que "é moi pouco probable que un xen non desexado entre nunha pranta". Ao tempo, Gallego sinala que as probas que se realizan para testar os resultados da manipulación son moi completas e variadas.

Frente estas afirmacións, a responsábel dos Servizos Técnicos da Coordinadora de Organizacións Agrarias e Gadeiras (COAG), Pilar Galindo, subliña os perigos que conleva a redución da biodiversidade e as posibles repercusións que, sobre o ecosistema, poden ter as prantas tratadas mediante enxeñería xenética. Para ilustrar as súas afirmacións, Pilar Galindo centróuse na progresiva introdución de millo transxénico.

No Estado español seméntase con millo unha superficie aproximada de 460.000 hectáreas, das que se obtén unha produción aproximada de 4.154.000 toneladas. Ademais, da cantidade producida, estamos obrigados a mercar dous millóns de

No seminário, celebrado en Compostela, sinalouse que produtos básicos coma o millo, trigo ou arroz son manipulados de maneira masiva.

toneladas do exterior, que chegan fundamentalmente de Estados Unidos e da Arxentina, de onde se importan variedades manipuladas xeneticamente.

Unha das principais multinacionais, punteira tamén en investigación e manipulación xenética, *Novartis*, introduciu a súa semente cunha campaña na que aseguraba un incremento da produción do 20%. A variedade introducida por *Novartis*, o millo Bt, produce unha toxina resistente a un insecto danino para o cultivo. Ademais, a semente preséntase como resistente á tramontana, un vento moi forte que afecta sobre todo á zona levantina.

A multinacional parte dunha variedade de millo que xa está testada, co que aforra controis, tempo e cartos. As principais zonas de introdución na península, foron, na pasada colleita, Catalunya, Navarra, Castilla-León, Castilla-La Mancha, Aragón e Extremadura.

Resistencia

Galindo explica que o Bt permite protexer á pranta contra as súas principais pragas. O problema é que tamén elimina aos insectos beneficiosos, sobre todo, aos seus predadores. O Bt lévase empregando desde 1950. Até o de agora aplicábase en partes determinadas da pranta: tallo, follas... pero agora, coa propia pranta resistente, xa non se ten un control focalizado. Pero a demostrada capacidade de adaptación dos insectos está provocando que se vaian facendo resistentes, de forma progresiva, ao Bt.

En Estados Unidos, a Axencia de Protección Medioambiental xa adoptou medidas diante deste preocupante proceso de adaptación e aconsella a prantación de distintas variedades de millo arredor da variedade tratada xeneticamente, a modo de cordón

de protección. Deste xeito, habilitase unha zona na que o insecto pode alimentarse sen ter que loitar constantemente contra o Bt.

Pero avanzando na cadea alimenticia, estas modificacións por transferencia xenética van afectando tamén ao ecosistema circundante, desde o chan até outros animais. Alén diso, o propio millo podería acabar por converterse nunha má herba, xa que de intentar cambiar de cultivo, a súa capacidade de resistencia permitiría que volvese sair no medio da nova prantación.

O millo transxénico tamén presenta resistencia ao herbicida *Bast*, fabricado por *Ciba Geigy*, a unha ouruga que se alimenta do tallo (barrenador do millo) e contén un xen marcador resistente á ampicilina. Elvira

Cienfuegos sinala que o principal principio activo deste herbicida é o glufosinato. As prantas resistentes transfórmanse noutra molécula no intestino dos animais co que pode "retrotransformarse no herbicida". Pero o máis preocupante é que a ampicilina é un antibiótico moi usado en medicina e veterinaria que serve para combater procesos bacterianos. A súa presenza no millo pode favorecer o incremento de bacterias resistentes e diminuir, polo tanto, o seu efecto.

O monopólio na produción de alimentos

Na Unión Europea estase a debater, neste intre, sobre a necesidade de promover un rexistro de patentes no que se recollan os distintos tipos de produtos manipulados xeneticamente.

Trátase, en síntese, de abrir un listado no que os científicos ou as compañías que os representan poidan presentarse como propietarios das novas formas de vida que van criando grácias á enxeñería xenética. Frente as demandas da comunidade científica e das multinacionais álzase voces que advirten sobre o perigo de que estea en mans de uns poucos a titulariedade destes avances científicos.

As multinacionais téñense convertido nas máis importantes mecenas da investigación en tecnoloxía xenética. Son elas as que promoven a manipulación de produtos básicos como o millo, o arroz ou o trigo, que supoñen un 50% dos alimentos consumidos no mundo. Ao tempo, son elas as que promocionan a súa introdución masiva sob pretexto de incrementar a produción, de facelos resistentes a enfermidades ou de facilitar o seu crecemento. *Monsanto*, *Novartis* e *Ciba Geigy* concentran neste momento a maior parte do negocio.

Os beneficios económicos acadan tal dimensión que a propia *Monsanto* tratou de adquirir todos os exemplares da revista *Ecologist*, que denunciaba as súas prácticas, para evitar a distribución. Tampouco aceptan unha etiqueta que permita ao consumidor saber que o produto que adquire é transxénico. Sen embargo, si queren a súa patente.

Para Lidia Senra, secretaría xeral do SLG, "ningunha multinacional, ningún científico ten dereito a patentar os seus descubrimentos". Ao seu entender, coas patentes promóvese a apropiación da biodiversidade para a súa manipulación e favorécese, outra volta, a concentración da produción de alimentos no chamado primeiro mundo mentres se incrementa a dependencia do Terceiro mundo, abocado ao monocultivo. ♦

Lidia Senra, Secretaría Xeral do SLG, e Robin Jenkins, labrego convidado, participaron no debate.

A. PANARO

4 DE MARZO DE 1999

Propón que o Parlamento catalán leve a iniciativa en troques da Generalitat

Pujol dá por finalizada a etapa autonómica e opta por reformar o Estatut

✦ X.C.

A proposta de Jordi Pujol na ESADE (Escola Superior de Administración e Dirección de Empresas), de reformar o Estatut catalán e avanzar no autogoverno, cunha negociación feita desde a soberanía de facto do Parlament catalán, lembra aspectos do Pacto de Lizarrá no que se refire ao ámbito basco de decisión. As propostas de Pujol, que se inclúen dentro dunha lectura ampla da Constitución, foron descalificadas antes de ser públicas por un Maragall que está en pleno lanzamento da súa alternativa para Outono.

A ESADE xa fora o lugar eleito por Jordi Pujol para, en 1975, anunciar a súa adicación plena á política. O público escollido para a súa conferencia estivo composto por profesionais, empresarios e representantes do mundo político. A expectación que xerara a súa intervención vense fraguando desde hai meses, secunda desde se asinou a *Declaración de Barcelona* cando deu comezo un novo período de debate semellante ao da Transición de 1976. Pujol seguiu moi de perto todas as conversas e sempre se amosou publicamente respaldandoas, loxe da interpretación de que era un envite electoral evanescente. Agora na ESADE deu conta do camiño que el propón para Cataluña, en liña coa lectura plurinacional que PNV, BNG e CiU formulan nas súas declaracións conxuntas.

Para o presidente da Generalitat o modelo autonómico español xa está esgotado e daquela dá por terminada a continua negociación puntual, que tantos custos de imaxe lle trae á Generalitat e a Cataluña, "fai evidente que o sistema, tal como vai agora, xa non funciona. Non é que non resultase durante moitos anos. Resultou pero xa non vai máis", augurou, pero en ton positivo falou de que "do actual ordenamento xurídico aínda podemos tirar máis do feito até agora".

Pacto no Parlamento

Unha das novidades principais aportadas por Pujol é que vai promover na próxima lexislatura catalana un pacto institucional para forzar un cambio no *statu quo* nacional catalán, plantexando ao goberno español e ás forzas políticas estatais unha fórmula global e con vocación de que esteña pechada.

Pujol adiantase así a un escenario distinto no estado, no que o PP pode ter maioría absoluta e non depende de socios bascos u cataláns. Daquela o presidente catalán opta por unha vía semellante á de Lizarrá transferindo a responsabilidade ao Parlamento, que na súa condición de depositario da lexitimidade popular, sería difícil de presentar como vaxaxista. Nesta liña xa está a ser levado por CiU o asunto do pacto fiscal, que se

Jordi Pujol despídese da etapa autonómica.

XAN CARBALLA

negociará en Madrid a partir dunha proposta global realizada polo Parlament de Catalunya.

Pujol non utilizou o término Lizarrá en nengunha ocasión, pero amosouse convencido da forza indeclinábel dun acordo parlamentario maioritario para vencer as reticencias en Madrid, e mesmo entende que a mesma Coroa tería un papel clave a xogar na conformación da estrutura do Estado. Pujol, neste punto, fixo unha referencia sutil ao papel do rei no sistema foral anterior ao 1714.

Reforma constitucional

Nos meses que pasaron desde Xullo a cuestión da reforma constitucional foi o centro da axenda política do Estado. O presidente catalán considera difícil unha reforma porque a blindaxe actual e a posición frontal

das forzas estatais poderían convertelo nunha reivindicación "frustrante e ineficaz".

Mostrouse, pola contra, máis aberto á reforma do Estatut, pero sempre que se consiga un consenso parlamentario amplo, que permita acadar a necesaria maioría de dous tercios. Pujol enfoca o cambio no autogoverno na necesidade dun trato bilateral entre Cataluña e o Estado cunha oposición rotunda ao *café para todos* autonómico. Utilizou nese sentido referencias ao modelo quebequés ao falar dun trato coa "sociedade diferenciada". Nunha única referencia a PP e PSOE criticou duramente a tendencia unitarista que domina a estas forzas "que falan dun federalismo que na práctica é uniformizador e homoxeneizador".

Pujol fixo fincapé na distinción

estabelecida na Constitución entre nacionalidades e rexións, aspecto diferencial negado cunha contundencia torpe ao día seguinte por un ministro de Administración Públicas, Angel Acebes, que veu dicir que "nacionalidade non significa nada".

Á espera do resultado electoral de Outono Pujol falou dalguns aspectos nos que deberían cambiar o autogoverno catalán: administración única, incluída a tributaria; administración de xustiza, recoñecemento da acción exterior da Generalitat en áreas como a lingua, a cultura, a formación e a comunicación; competencias en infraestruturas como aeroportos, organización do territorio e investigación científica ademais da revisión de diversas leis estatais que se considerarían restrictivas. ♦

O PP presenta unha moción sen futuro contra Marqués

Os dezaseis deputados que aínda ten o PP no Parlamento de Asturias serán os únicos que voten a prol da moción de censura que apresentou o Partido Popular contra o goberno que preside Sergio Marqués, eleito na lista popular pero expulsado posteriormente. Os outros 29 dos 45 deputados que compoñen a cámara votarán en contra, de modo que a moción, a só catro meses das eleccións autonómicas, non prosperará.

Mentres, Marqués segue a levar adiante o seu propósito de concorrer novamente nas eleccións de Xuño, destas nas filas da Unión Renovadora Asturiana, unha formación de corte rexionalista que outra volta aspira a gobernar tras asinar algun pacto post electoral. ♦

Rouco Varela eleito presidente da Conferencia Episcopal española

O cardenal galego en Madrid Antonio María Rouco Varela resultou eleito, nunha reunión celebrada o Martes dous de Marzo, presidente da Conferencia Episcopal española en substitución de Elías Yanes. Rouco, de sesenta e dous anos, era o candidato do Papa aínda que algúns bispos consideraban que cabía a posibilidade de que se producise unha sorpresa de última hora, xa que o día previo produciuse unha votación de sondaxe na que tamén se perfilaban outros dous candidatos.

O prelado, que resultou eleito para un mandato de tres anos, antes de ser cardenal de Madrid fora arcebispo de Compostela. Contra o que pareza, esta designación non dá a Rouco posibilidades de acceder ao papado, sucedendo a Xoán Paulo II. ♦

Ceuta paraíso do blanqueo de divisas

As colónias teñen utilidades dispares máis aló da súa posición estratéxica no eido militar e económico. Un exemplo é Ceuta, onde foi descuberta unha rede de blanqueo de divisas por un valor que ascende a moitos milleiros de millóns pero que non foi cuantificado por Facenda. Os cartos provirían do tráfico de divisas e serían reinvestidos no mercado inmobiliario da Costa do Sol.

A descuberta da rede é recente, se cadra porque as autoridades españolas estaban pendentes de vixiar as operacións con diñeiro negro que se desenvolven en Xibraltar, unha colonia británica que tamén ten utilidades variadas. ♦

A presión do Vaticano pretende lograr a impunidade de Pinochet

O Opus abandeirou o apoio aos golpistas de Chile en 1973

✦ XAN CARBALLA

O Vaticano apareceu no *sprint* final da decisión que pode libertar ou extraditar a Pinochet. A presión exerceuse sobre os sete lores e tamén sobre o Ministro do Interior británico, e é o *lobby* do Opus Dei na Cúria quen máis teima en que se coñeza o parecer papal a prol do ditador. Joaquín Navarro Valls, portavoz vaticano, non oculta a súa pertencencia ao grupo fundado por Escrivá de Balaguer. É un bon momento para lembrar as relacións de Opus e golpistas no crítico ano de 1973 en Chile.

O xuízo á Igrexa chilena ten cara e cruz. O cardenal de Santiago, Silva Enríquez, foi honrado cos seus e a Vicaría da Solidariedade en tempos de espanto foi unha illa de esperanza, aínda que até alí chegaba o látigo da ditadura. Pero as sombras dos outros sectores están perfectamente documentadas nun libro editado en Buenos Aires, en Outubro de 1975, pola editorial cristiá Tierra Nueva.

"Particularmente importante é hoxe en Chile [1975], o labor de afortalamiento e consolo de empresarios, executivos e altos funcionarios civís e militares: as medidas tomadas en Chile foron dunha rudeza extrema: morte, cárcere, torturas, paro, saláridos de miséria. A dureza destas accións fai que flaqueen ás veces os seus executores e responsábeis. Velá intervén a exortación que procura forza e consolo para non esvaeecer ante a represión necesaria para combater o mal. («Debe pagar o xusto castigo polos seus pecados», dicía un Bispo referíndose ao trato que recibían os presos políticos; Monseñor Escrivá de Balaguer, fundador do Opus Dei, estivo en Chile a meados do ano 1974. Pronunciou varias conferencias. Nunha delas manifestou que moito se tiña falado do sangue verquido en Chile, «pero eu dígolles —continuou— que ese sangue era necesario»).

O traballo editado en Bos Aires apenas uns meses antes de que subisen ao poder Videla e compañía, profundiza nos vínculos do Opus coa sociedade chilena "a exclusiva adicación do Opus Dei ao traballo entre sectores profesionais e empresariais non é unha casualidade: alí se atopan os círculos máis «cristiáns» da Sociedade e quen deben detentar o poder. Hai que lembrar que o Ministro de Economía Sr. Fernando Léniz, foi alto executivo da empresa "El Mercurio" e influente membro da USEC (Unión de Empresarios Cristiáns). O Opus Dei é hoxe a única institución capaz de proporcionar un corpo de ideas coherentes a eses empresarios cristiáns. Recentemente o Opus Dei comeza a tantear a posibilidade de controlar a Universidade Católica de Chile. Aquí procederon con grande cautela pois significa

O asalto ao Palácio da Moneda contou con fortes complicidades do Opus Dei. Para a súa política conseguiu alianzas co principal xornal chileno "El Mercurio".

un enfrontamento coa Democracia Cristiá e o Cardenal, forzas que non se poden subestimar".

Domínio nos médios

A estratexia de infiltración social do Opus é ben coñecida, e a implantación nos medios de comunicación é un dos seus peares. A partir dos 70 emprendeu en Chile diferentes iniciativas, como a fundación da revista *Que pasa*, semanario adicado a disputarlle á revista democristiá *Ercillao* público de profesionais e xente de sectores médio-alto. Outra revista deles, *Portada*, adicárase ao público minoritario vencellado ás Universidades. En nengun dos casos aparece publicamente o Opus, pero sen a súa alimentación económica non poderían subsistir. Unha combinación de ultradereita e Opus Dei faise cargo da revista feminina *Eva*. En 1972 o director do Canal 13-TV, o crego Raúl Hasbun, entusiasta

predicador antiesquerdista, leva para se facer cargo da programación "feminina" de dúas horas diárias, á xornalista do Opus M. Elena Aguirre. A medida que se consolida o goberno de Allende, que estaba democraticamente no poder desde 1970, o Opus estreita o seu contacto co grupo fascista *Patria y Libertad*.

Despois do golpe do 11 de Setembro de 1973 as relacións cos médios estreítanse. Aumentan a súa presenza no Canal 13 e establececen unha alianza co máis importante diário chileno, *El Mercurio*. Neste xornal, ademais das críticas literarias semanais do P. Ibáñez Langlois, o Opus controla a páxina relixiosa dominical. O informe que publica *Tierra Nueva* é significativo, "para *El Mercurio* a alianza co Opus é importantísima ideoloxicamente, poisque o xornal editorializa incensantemente sobre a crise mundial do sistema democrático. O Opus le-

xítima relixiosamente unha organización social vertical e xerárquica na que o poder non se xera democraticamente e os que o detentan exérceno lexitimados pola súa extracción aristocrática, cristiá, polo seu achegamento á plutocracia ou polas súas capacidades técnico-profesionais. Eses son os rasgos carismáticos que permiten recoñecer a aqueles aos que Deus elixe para exercer a dirección política dunha sociedade cristiá. Pero *El Mercurio* tamén debeu pagar un prezo: permitir que se propague desde as súas páxinas o "natalismo" do Opus («a Igrexa abenxoa as familias numerosas»). Pero non é un prezo moi alto pois as políticas de feito da Xunta Militar estimulan, nos seus propios organismos e através doutras institucións, o control da natalidade".

Sobre o mecanismo de presión do Opus a investigación sinala que o Opus fornece unha mancha de funcionarios e mandos médios e altos do Goberno Militar, aínda que como é política habitual do grupo, mantendo, salvo contadas ocasións, o secreto de identidade dos seus membros, especialmente cando son persoalidades destacadas.

Primado anglicano

En contraste co papel lexitimador do Opus, o arcebispo de Canterbury, doctor Michael Ramsey, primado da Igrexa Anglicana (maioritaria en Inglaterra), destacaba nas súas opinións, despois de entrevistarse con Pinochet "díxenlle o que debía. Eu coincido coas opinións de Silva Enríquez, que está preocupado polos prisioneiros e as súas familias e os dereitos humanos. Sempre manteño a miña opinión sobre estes temas, fronte a quen sexa".

Uns datos oficiais publicados no *Mercurio* de 25 de Xullo de 1974, ilustra sobre a situación de represión total que vivía o país, "a fin de semana pasada a policía de cuarenta xefaturas de carabineiros detivo ao longo do país a 10.838 persoas. Un balance detallado indica que 3.529 foron topadas bebidas, 5.874 por sospeita, 731 por violación do toque de queda, 152 por consumición de drogas e 822 por outros crimes".

A dereita da Igrexa

O Opus Dei nace e organizase na mesma época na que emerxía o nazismo en Alemaña e o fascismo en Italia. Como eses movementos, o Opus Dei tamén é resposta, desta volta dos católicos reaccionarios, á forza medrante da esquerda. O sistema de crenzas e valores do Opus non presenta grandes novidades con outros grupos reaccionarios. A súa face externa amosa unha organización espiritualista que só predica temas relixiosos: os sacer-

dotes do Opus consagranse á evanxelización. A outra cara do Opus está constituída polos seus membros non sacerdotes pero consagrados; eles especialízanse en diferentes ciencias e técnicas para desempeñar labores profesionais en institucións estratéxicas para o control dunha sociedade.

Arredor destes cadros permanentes agrúpanse os membros laicos, reclutados entre profesionais e sectores influentes.

Esta división do traballo permítelle ao Opus ter simultaneamente unha man espiritual e outra civil, que disputa o poder, os centros estratéxicos de decisión e as institucións claves. Se ao Opus se lle reprochan estas inxerencias políticas, eles responderán que non é así. Este esquema de reparto de tarefas nunha organización férrea e disciplinada permite salvar as aparéncias e tamén un grao alto de eficacia na loita polo poder.

Israel ataca indiscriminadamente o Sul do Líbano

Sob pretexto de loitar contra a guerrilla islámica de Hezbolá, Israel está a realizar ataques indiscriminados contra o Sul do Líbano que chegan a zonas tan pouco meridionais como as inmediacións de Beirut, cidade na que non se producen actividades guerrilleiras.

O estado hebreo empregou o asasinato do xeneral en xefe do seu Exército no Líbano para xustificar un temor a que se produza un ataque contra a súa poboación civil desde bases libanesas de Hezbolá, unha organización que opera cun armamento moi rudimentario, en absoluto comparábel ao que dispón Israel, que utiliza toda a súa forza para reprimir aos islamistas.

EEUU ataca Iraq

con intención ofensiva sen mediar provocación

Os últimos ataques realizados polos Estados Unidos contra o Iraq non respostan a provocacións, como pretende facer crer o goberno norte-americano, senón á intención ofensiva de aniquilar as dúas defensas.

Desde este novo plano entrar en funcionamento, en Xaneiro pasado, os iraquianos perderon o 20% das súas defensas antiaéreas. Ademais, algúns dos ataques producíense contra obxectivos económicos que nada teñen que ver con intereses estratéxicos, como o producido contra un centro de comunicacións en Mosul, vital para o funcionamento do principal oleoduto de Iraq.

Estados Unidos non paga o teléfono a Cuba

Várias compañías telefónicas norte-americanas adebedan case tres mil millóns de pesetas á Empresa de Telecomunicacións de Cuba, S.A., polos servizos de interconexións prestados no último trimestre de 1998. Só unha empresa norte-americana e unha portorricana están ao día no pagamento do servizo. As compañías aseguran que non pagan porque a xustiza norte-americana emprega os fondos que tiñan que enviar a Cuba para indenizar ás familias de tres pilotos que se adentraron ilegalmente na illa e que foron derrubados.

A consecuencia do impagamento Cuba cortou o tránsito telefónico, polo que se viron afectados, sobretudo, os exilados que viven en Miami, precisamente quen organizaron as viaxes ilegais dos pilotos a Cuba.

Tínhamos un problema e xa está solucionado

J. M. Asnar

Esborrallouse unha casa en Vigo. Houbo unha vítima. Cadra que o accidente se produce nunha mazá arelada polas construtoras. Pudo ser un derrube provocado, pero só é unha **especulación**.

Ocalán, o líder do PKK, acusa á súa ex-muller de ter asesinado ao dirixente socialdemócrata sueco Olof Palme. Sae en todos os xornais. O líder kurdo foi secuestrado por un comando, violando os dereitos diplomáticos. As últimas imaxes del suxiren a idea dun home narcotizado. Turquía é un país denunciado por someter a tortura aos seus presos. Sen embargo, as supostas declaracións de Ocalán, desde un cárcere digno quizá do *Expreso de Medianoite*, son merecentes de

Sobre a palabra engroda

No número de ANT do 11 de Febreiro viña unha nota do escritor Manoel Riveiro Loureiro sobre a palabra engroda, seica descoñecida no seu entorno familiar. Di que non atopou esa palabra no *Diccionario da Real Academia Galega* e, seguindo na súa busca, foi atopala no *Galego-Castelán* de Franco Grande. O que me estraña é que dá a impresión de que somentes este dicionario é o único que inclúe esta palabra, pois eu, sen máis, fun estrañado ao *Diccionario Xerais* e comprobei que ali aparecía con tres acepcións: "1. Os días despois do parto. 2. Réxime alimentario que se dá ás mulleres que acaban de parir (*estar de engroda*). 3. Comida que se dá ás vacas recién paridas". Polo tanto non é o mencionado o único dicionario que rexistra a palabra: cumpre que miremos mellor antes de pensar que fixemos algun descubrimento raro.

Cumpre que miremos mellor antes de pensar que fixemos algun descubrimento raro.

A. PAZOS (SANTIAGO)

Cheira a caciques

Velaí, publicadas na prensa, as fotos dos dous caciques xuntos. Rexos sobérbios, imponentes,

despóticos, incólumes, intocábeis, posando para os fotógrafos como dous irmaos siameses enganchados polo peto e polo bandullo. A parella de moda, o duo de espadas, os defensores do ultracaciquismo, do transfuguismo, do favoritismo, do prebendismo e de calquer ismo que lles serva para manter o cargo de espallar o seu dominio. Son quen son, non poden ser outros. Baltar e Cacharro. A estampa medieval, o poder sen límites, o caciquismo noxento. Velaí están, como dous penedos xordos, como "dous choupos esquemáticos", que diría o Otero Pedrayo. Pior aínda, como dous árbores de folla perene e raíces venenosas chantadas nos seus respectivos cacicatos.

O transfuguismo ou *transfraguismo*, non sei se o sabedes, é unha transfusión de sangue franquista no organismo do suxeito, que ten a virtude de disolver os restos de ideoloxía equivocada que aínda puideran permanecer dentro deste, mellorar a súa conta corrente e transformalo nun individuo apto para participar na empresa común que é o Partido Providencial. "Queres unha transfusión rexeneradora?", díxolle o Baltar ao ex-socialista Galindo de Nogueira de Ramuín co fin de atraelo para a súa causa. "O que vostede mande, meu presidente. Eu o que quero é ser un home novo", respondeulle este cheo de satisfacción. "Isto está feito". Foi merlle a transfusión e saltar o Galindo á cabeza da lista providencial. "Así trato eu aos que saben recoñecer os valores do *transfraguismo* e están dispostos a servirme fielmente", sentenciou o temíbel feiticeiro encarrgado de administrar o preciado líquido na provincia de Ourense. Mira por onde, xa temos aquí o home novo do que falaba a revolución, liberado e transfugado das cadeas que o premían grácias ao caciquismo redentor. Quen se podía imaxinar que o caciquismo dos nosos homes providentes ía traer a revolución a Galiza e con ela o home novo. O ex-socialista de Nogueira de Ramuín é un, o ex-todo e alcalde de Maceda é outro. O antigo reino de Galiza convertido na

república tráfuga dos homes novos. Estamos salvados.

"A ver se isto de afiliarse a un partido é como o matrimonio, que se fai unha vez e para toda a vida", declarou o Cacharro saíndo en defensa do seu irmao siamés Baltar e pondo de manifesto unha clarividencia que xa quixeran para si moitos afamados pensadores. "Pasar do PSOE ou do BNG ao PP é o natural", non podía faltar á cita a palabra providencial, sen comparación no mundo político, do

ainda ministro de Franco no fondo e nas formas, e presidente da Xunta. Home, claro, como non vai ser o natural. O mais natural é que desaparecieran todos os partidos e só existira o único que ten dereito a existir, o único que de feito existe: o *PPartido* das dúas pes ou dos dous pés. Se os demais partidos tiveran vergoña, collían, renunciaban, esfumábanse e deixábanlle o campo libre ao único partido capacitado para facer política de verdade. Vaia desde aquí o meu chamamento aos

CLÁUDIO LÓPEZ GARRIDO

Leyla Zana

Quando os militares turcos tomaron o poder en 1980, Mehdi Zana, alcaide de Diyarbakir foi detido, torturado e condeado a 30 anos de prisom. Leyla, a súa esposa, aínda adolescente e com dous fillos, seguiría-o durante anos dum cárcere a outro. Nessas condicións, faría o bacharelato, organizaría ás mulleres dos presos, arrastaría os homes desde os cafés até as portas da prisom, para lograr o dereito de visita, e acabaría por se erigir na defensora mais popular dos dereitos civís.

Objecto de dous atentados, en 1991 convertiu-se na primeira deputada curda com o 84% dos votos da circunscrición. Prestou o juramento constitucional rompendo a interdición de utilizar o curdo e com a cabeza coberta por un pano com as proibidas cores da súa bandeira, cuja coincidencia com as dos semaforos levou a que as autoridades substituíram nestes o verde polo azul. Perante a Comissom de Helsinki do Congreso dos EE.UU expuxo a dramática situación do seu povo e resumiu as suas reivindicacións no reconhecemento da súa identidade nacional e dos seus dereitos culturais, a legalización do seu idioma, a abolição da legislação de excepçom, a concesom dumha amnistia geral, o reconhecemento dos dereitos e liverdades fundamentais e a criação dum foro para a resolver pacificamente os problemas polfticos. Eis os delitos, polos que foi privada da imunidade, arrestada, torturada, julgada e sentenciada a 15 anos de cárcere. Este atropelo, denunciado polo Parlamento Europeu, a OSCE, o Conselho de Europa e o Parlamento Británico, entre outros, foi condeado polo Tribunal de Dereitos Humanos de Estrasburgo.

O Parlamento Vasco puxo em evidencia o silêncio cómplice e genocida das institucións españolas. Os parlamentários galegos deveram sumar-se às vozes que solicitan a livertação dos deputados curdos e o Nobel da Paz para Leyla Zana. Esta vai cumprir 38 anos e, se nada o impide, nom sairá do cárcere até o 2011. Nom pode receber a visita da súa familia, que tivo que se exiliar, e a comunicación telefónica está-lhe proibida, num intento de quebrar a súa fortaleza. Ela, que creceu a bater nas portas das prisoms e que chegou até os calabouços, como umha borboleta de luz, para vencer a morte quotidiana, deve sentir o noso alento, ao pé dos muros, ao pé do tempo.

Leyla, rosa imarcescível da Anatolia, no teu sorriso inextinguível sostem-se a resistencia-sem albergue do Curdistam. ♦

⊕ CABALO DE BUXO ⊕
RESTAURACIÓN • CONSERVACIÓN

Rúa Chile 8, baixo • Telf. 986 460 901 - 986 206 549 • 36 202 Vigo

Centro de Intervención Psicológica

Estevo Creus Andrade
Colexiado Nº G-2070

TERAPIA PSICOLÓGICA INDIVIDUALIZADA
INFORMES E PERITAXES XUDICIAIS

TALLERES DE GRUPO

■ TÉCNICAS DE RELAXACIÓN E CONTROL EMOCIONAL: Dirixido a persoas con problemas de ansiedade, estrés, autocontrol e interesados en xeral na aprendizaxe de métodos de relaxación.

■ ENTRENAMENTO DE HABILIDADES SOCIAIS: Dirixido a persoas con problemas de comunicación, relacións persoais, timidez, ansiedade, autoestima, etc.

Información nos Telf. 981 597 890 - 919 080 090
CIP Rúa Nova de Abaixo 13, 2º G Santiago.
E-mail estevo@correo.cop.es

partidos demócratas para que recapaciten e se disolvan en favor do partido único e indiscutíbel. Ou, senón, todos tránsfugas para o PP e a ver se reven-ta de tranfuguisimo, *transfraguis-mo* ou como se chame iso tan natural. Outra declaración que non se pode pasar por alto é a dun militante do PP de Nogueira de Ramuín, ante a imposición do Baltar de encabezar a candidatura municipal cun ex-socia-lista: "Fomos borrados como insectos contaminantes". E logo que pensabades?. Esta xente á hora de velar polos seus intere-ses non coñece nen á sua nai. Pois se aos própios militantes os tratan de insectos contami-nantes, que será aos que non o son. O que teñen que facer os militantes do PP de Nogueira de Ramuín que contaban cos pri-meiros postos da lista é porse en disposición de tránsfugas dentro do próprio partido (esta-do de deserción cara dentro, podemos chamarlle) e xa verán como son tratados polo menos como insectos benéficos. Tráns-fugas para o próprio partido? E por que non? Os camiños que levan ao corazón das trevas do cacique Baltar -longos e tortuo-sos como a vida mesma- hai que sabelos descifrar.

O alcalde do Concello de Os Blancos (Ourense), como tantos outros da mesma corda, é unha criatura política saída do bandullo farturento do caciquismo propugnado por Baltar. Xa digo, non é un caso illado ou "patolóxico" como pudera pensarse, senón un produto de fábrica perfeitamente homologado e recoñecíbel. Feito á medida do sumo cacique de Ourense, o alcalde blanquista tamén se sinte un pequeno cacique; que ese é un dos efectos perversos do caciquismo: encher de caciquiños ou aspirantes a caciquiño o territorio submetido á sua tutela. O comportamento político e as declaracións do alcalde de Os Blancos correspóndense co que é o modelo de caciquismo imperante en Ourense e coa ideoloxía dun partido amamantado nos tetos do fascismo franquista, por mais que el afirme non crer en ideoloxías. Di entre outras cousas "sentir gran respecto por Franco", que só lle queda "o crédito da miña casa con José Luis Baltar e coa Virxe María", que sempre seguirá "fiel ao partido do señor Baltar" e que o único concelleiro da oposición no municipio é unha "sombra marxista". Velai á figura do caudillo vitorioso ou guía espiritual, a persoa á que lle debe os favores e lle promete fidelidade, o elemento relixioso e a conxura marxista ou presenza subversiva. Que bárbaro, non se conforma con nada; parécelle pouco a maioría absoluta e aínda quer que a oposición non exerza ou se vaia do povo e que

O ex-socialista de Nogueira de Ramuín é un, o ex-todo e alcalde de Maceda é outro. O antigo reino de Galiza convertido na república tráfuga dos homes novos. Estamos salvados.

Hoxe, coma mañá, coma onte, moitísimos militantes do inconformismo podemos sentirnos gozosos polo actual *statu quo* de todos e cada un dos dictadores latinoamericanos, con inde-

a xente o aclame a cada momento como un herói. Agora o Baltar venlle de comunicar que non conta con el para encabezar a lista do PP e o alcalde "víctima e mártir" advirtelle ao xefe que non poderá conciliar o sono. Eu subíaos a todos eles á estátua ecuestre do Ferrol e púñaos a cavalgar en compañía do ditador polas áreas do deserto adiante. E ollo coa estátua que o alcalde lle levantou ao Baltar en Os Blancos, que calquer día aparece chimpada por terra. Estas cousas é o que teñen.

O máis sorprendente de todo isto é que unha situación tan pobre non acabe de estoupar. Cando deixaremos de ser un povo afogado polo caciquismo e condenado ao atraso? Cantos séculos terán que pasar aínda para que os que nos tratan como "insectos contaminantes" desaparezan do mapa? Sabemos virar en redondo e chimpar cos "atracos" que veñen de lonxe e ameazan con perpetuarse no tempo? Tan presos estamos de mitoloxías que non somos quen de derrubar certos mitos negativos? Abandonaremos algún día a condición de reserva espiritual do auto-ódio e de homes e mulleres colonizados e colonizadas? Ou temos que pensar que as cousas son como son e non teñen remedio? Non nos poñamos fatalistas. Proibido o desánimo. ♦

EMILIO CID FERNÁNDEZ (BARCELONA)

USA e Latinoamérica

Non debemos esquecer que Latinoamérica vive hoxe unha si-

tuación semellante a da Europa de preguerras. Merced ao empeño dos USA, as clases medias son case nulas e os gobernos son oligárquicos e cuns déficits democráticos palmários. Persoeiros coma Guillermo Endara, expresidente da República de Panamá, ou o infecto Presidente de Nicaragua, Arnaldo Alemán, que seguindo o seu ideal kisingueriano se permite rexeitar a condonación dunha débeda de 7.000 millóns de pts. que Cuba ofreceu coma xesto de soliedariedade con ocasión do furacán Mitch, contribuen no cotían a amosar ao mundo enteiro a verdadeira face da política norteamericana en Latinoamérica, e ata que punto as verbas socialismo e xustiza veñen sendo sinónimos dende que Marx en-cetou as suas teorías.

Os USA, sen reparar en medios para mitigar a dianteira que o progresismo lle leva nista paz fría, non escatiman cartos nen inxerencias no alleo incluso para rematar coa eferescencia da Teoloxía da Liberación en Latinoamérica, liderada no seu día polo defenestrado Leonardo Boff. Coa anuencia do Papa, encomendado á supervivencia das suas institucións penduradas da máis economicista, instalado na máis recalcitrante intransixencia social, promove e financia todo tipo de sectas relixiosas, con tal de disgregar calquera iniciativa que rexeite a tutelaxe de Norteamérica. Unha tutelaxe que nunca coma hoxe se evidencia culpábel da pobreza e o crime político organizado en todo o globo, por máis que os medios de co-

Os medios de comunicación, acomodados no mercantilismo, fan de si mesmos unha caricatura esperpéntica enfatizando nos seus titulares o pasado golpista (de esquerda) do recén eleito Presidente da República de Venezuela, mentres obviaron as traxectórias políticas de persoeiros coma Hugo Banzer, actual Presidente da República boliviana e implacábel ditador dese povo en tempos nada lonxanos.

Podemos felicitarlos, sen lugar a dúbida, de que os residuos da ditadura pinochetista, sobrevida grácias a promoción, financiación e total connivencia dos USA no golpe de estado que segou a vida do prócer Salvador Allende e sementou o terror en Chile; achauen a unha conspiración socialista internacional a detención no Reino Unido do seu caudillo. Por si mesmos, amosaron ao mundo enteiro que xustiza e socialismo son dous ideais parellos. Cuestión que aínda que non podamos calificar de axioma, debería polo seu inmenso peso político ser tida en conta con maior relevancia que a meramente panfletaría.

Non debemos esquecer que Latinoamérica vive hoxe unha si-

tuación semellante a da Europa de preguerras. Merced ao empeño dos USA, as clases medias son case nulas e os gobernos son oligárquicos e cuns déficits democráticos palmários. Persoeiros coma Guillermo Endara, expresidente da República de Panamá, ou o infecto Presidente de Nicaragua, Arnaldo Alemán, que seguindo o seu ideal kisingueriano se permite rexeitar a condonación dunha débeda de 7.000 millóns de pts. que Cuba ofreceu coma xesto de soliedariedade con ocasión do furacán Mitch, contribuen no cotían a amosar ao mundo enteiro a verdadeira face da política norteamericana en Latinoamérica, e ata que punto as verbas socialismo e xustiza veñen sendo sinónimos dende que Marx en-cetou as suas teorías.

Os USA, sen reparar en medios para mitigar a dianteira que o progresismo lle leva nista paz fría, non escatiman cartos nen inxerencias no alleo incluso para rematar coa eferescencia da Teoloxía da Liberación.

Os USA, sen reparar en medios para mitigar a dianteira que o progresismo lle leva nista paz fría, non escatiman cartos nen inxerencias no alleo incluso para rematar coa eferescencia da Teoloxía da Liberación en Latinoamérica, liderada no seu día polo defenestrado Leonardo Boff. Coa anuencia do Papa, encomendado á supervivencia das suas institucións penduradas da máis economicista, instalado na máis recalcitrante intransixencia social, promove e financia todo tipo de sectas relixiosas, con tal de disgregar calquera iniciativa que rexeite a tutelaxe de Norteamérica. Unha tutelaxe que nunca coma hoxe se evidencia culpábel da pobreza e o crime político organizado en todo o globo, por máis que os medios de co-

credibilidade na prensa de Occidente. Xa o decia o conto daquel home inocente, preso durante o franquismo: "Si, son culpábel e se me seguen a bater son o touro que matou a Manolete".

Non hai porque sospeitar que toda a información internacional é falsa. Seria unha idea apocalíptica. Reagan existiu e Thatcher foi real. Pero algo chama a atención deses guerrilleiros do ELK (Exército de Liberación de Kosovo). Os seus traxes de combate na selva, planchados. Os seus sinais de Rambo na cara. O feito de que todas as fotografías que deles se difunden gardan unha estética de guerrilla de diseño.

Os inquéritos din que a metade dos votantes do BNG pensan que Galiza é unha rexión. Os inquéritos tamén din que a maioría dos galegos están a prol

Asociación Veciñal Cultural e Deportiva de Lavadores

Colóquio sobre o libro

Campesiños de Lavadores

de Isidro Román Lago

Coa participación de

Bieito Alonso, Dionísio Pereira e Isidro Román Lago

Venres 5 de Marzo, ás 20 horas

no Local da Asociación (Ramón Nieto 302)

Edicións A NOSA TERRA

"O libro que recupera a memoria de Lavadores"

de que Galiza teña máis competencias. Ou seña, o que din os inquéritos é que a maioría dos galegos son nacionalistas, pero aínda non o saben.

O escritor Bieito Iglésias fachendea (en *El Mundo de Galicia*) de que presentou un libro en castelán a un premio en Salamanca, despois de ser monolingüe durante anos, e de que ninguén se meteu con el. Dado que debe ser masoquista, desde aquí lle decretamos a excomuniación católica, a purga comunista, o *ninguneo* democrático, o esconxuro da queimada, a petición de que lle entregue cando menos un 10% da bolsa do premio recibido á Mesa de Normalización Lingüística e o seguinte consello: volve ao rego, hom, volve ao rego! Que xa Alfredo Conde tentou dar o paso e acabou posto a pan pedir pola crítica de Madrid.

O alcalde da Coruña quiere cambiar o porto pesqueiro, por un porto deportivo. A el non lle gusta a imaxe da flota, cos seus barcos de cores, amarrada fronte as galerías de cristal. A imaxe do traballo amola aos especuladores. ♦

municación se apliquen no seu lavado de cara e óbvien estes aconteceres. O seu silencio, máis que lle pese, autoincúlpaos aos ollos de toda a sociedade pensante de que a única función que cumpren é a da vasalaxe dunha práctica política sentenciada a morrer por lei natural.

Quen defenda o contrario convértese de feito en gregário dunha orde política mundial sostida na inxustiza social e a tiranía dun empório de todo insolúbel pola vía do posibilismo. ♦

ABEL MENDES BUXEIRO
(VIMIANZO)

Un novo ministro de cultura, para que?

O novo ministro de cultura, o señor Rajoi, exemplo de *imbecile obscuro*, dos que da súa propia lingua têm vergonha, palabras de Pondal que definen estes individuos corta-fitas, de bandulho cheio em festas do cozido, renegados do seu povo e trepadores natos do poder de turno, este ministro de cultura, tão inculto, que sendo galego é incapaz de pronunciar una palabra da nosa lingua, antes falaría ruso. Este señor é ministro de cultura num Estado pluricultural, incrível!, mas desgraçadamnete certo.

O señor Rajoi pela súa tolerância, com tudo o que não for ga-

lego, pelo seu carácter democrata, entre os seus colegas de Madrid, claro, merece ser recibido por todo o bom galego e boa galega, como um estrangeiro, e as leis que vêm do ministério dele, portanto serão para nós leis estrangeiras.

Pois o que precisamos na Galiza é a independência cultural da Espanha, que atingiremos o dia que possamos livremente nos integrar na lusofonia, que é onde sempre devíamos ter estado. ♦

ARMANDO RIBADULHA
PORTA-VOZ NACIONAL DO MDL

Parabéns lingüísticos a Primeira Linha

Na Assembleia Reintegracionista Bonaval temo-nos definido como un grupo estritamente cultural, afastado, portanto, de qualquer opção partidária ou mesmo ideológica. O que nom quer dizer que nos isolem numha espécie de culturalismo asséptico, pois se de algo somos conscientes é de que os nossos problemas lingüísticos son consecuencia directa de um contexto sócio-político determina-

do. E por isso, que hoje queremos manifestar publicamente os nossos parabéns a umha força política, Primeira Linha (Movimento de Libertação Nacional), por ter assumido plenamente o reintegracionismo ortográfico no seu I Congresso. Umha decisom que achamos coerente com o seu independentismo e, ao mesmo tempo, valente, pois nom podemos obviar os riscos externos que traz consigo para qualquer organização política.

Fazendo umha breve revisom ao panorama político galego, vemos que hoje quase a totalidade das forças que se declaram indepen-

dentistas têm já umha prática reintegracionista (AMI, CAR, EI, JUGAS e MNG) ou están-mna á assumir progressivamente como P.e., Esquerda Nacionalista, ficando apenas a Frente Popular Galega ancorada na norma castelhanista da Junta e isto, sem dúvida, pola influencia do nobelável Ferrim, paradoxamente, um dos mais lusófilos dos nossos escritores. Por outra parte, também no resto do nacionalismo (BNG, CAE-CAF, CIG e SLG), que desde há anos utiliza umha

normativa reintegracionista de mínimos, se están a dar passos importantes ainda que de momento só teóricos, na aproximação lingüística e cultural a Portugal e à Lusofonia (Vejam-se os documentos aprovados na última Assembleia Nacional do BNG). E até mesmo, entre o movimento anarquista, tradicionalmente de costas viradas ao nosso idioma, os avanços têm sido espectaculares nos últimos anos, existindo hoje vários grupos que empregam com correção e normalidade o galego-português (Colectivo Libertário Higiene (VTC?), Fende na Laje, Mulheres Livres...)

Como era de esperar, as formações políticas de obediência madrilenha (PP e PSOE) continuam aferradas ao seu bilinguismo harmónico (situaçom transitória à espera de que o galego seja papado polo espanhol) e à mal chamada normativa <<oficial>> (híbrido galego-castelhaniano para ir fazendo mais fácil esta digestom, pois sabido é que muitos destes procesos glotofágicos cursam com umha certa acidez).

Parabéns, portanto, a Primeira Linha e a todas aquelas organizações políticas ou sociais, que apostem a sério pola normalizaçom dos usos e do córpus do nosso idioma. Sabei todas, que contaís com o nosso apoio e mesmo, se preciso for, com o nosso assessoramento lingüístico. ♦

JORGE MARTINS GESTAL,
SECRETÁRIO DA A.R. BONAVAL

A ALDEA GLOBAL

está aberta ás vosas colaboracións, débense incluír o nome e apelidos.
Os textos non deben exceder as 45 liñas.

Agora tamén pode dirixir os envíos para esta sección polo correo electrónico:
antpcg@arrakis.es

Envíos a:
A ALDEA GLOBAL
A NOSA TERRA

Apart. 1.371 36200 Vigo
ou através do Fax:
(986) 22 31 01

NÚMERO 21 FEBREIRO 1999

TEMPOS

Agora só
100 pesos

■ REMENDOS NA MODA GALEGA

Non todo son glorias. Por debaixo da propaganda institucional e do nome da marca tal vez non haxa máis ca baleiro e explotación das traballadoras. A industria da moda a exame

■ SALVAR A COSTA DA MORTE

A Costa da Morte enfróntase a numerosos perigos: os parques eólicos, a especulación urbanística, a agresión medioambiental... Só unha actuación decidida pode salvála

■ ENTREVISTAS Os Diplomáticos Ramón Villares

e ademais...

- Un ARCO galego
- Berroquetto envía mensaxes dende a neve
- Cósova: unha pacificación armada

A obra de moitos artistas continua no exílio

A Xunta segue sen catalogar un rico patrimonio espallado por diversos países

◆ CARME VIDAL

Os próximos días 16, 17 e 18 celebrárase en Compostela o congreso "Sesenta anos despois". Revisárase entón a obra dos exilados galegos que a partir do 36 desenvolveron o seu labor creativo fora de Galiza. Luís Seoane, Manuel Colmeiro, Maruxa Mallo ou Arturo Souto, entre outros moitos, deixaron a súa pegada artística nos países que os acolleron e moita da súa obra continua allea ao noso patrimonio cultural.

A obra elaborada fóra polos nosos artistas, en especial alén mar, compón un conxunto artístico de grande valor que apenas se coñece na Galiza. As súas obras pasaron a formar parte xa do patrimonio dos países que lles serviron de refuxio na súa fuxida, pero desde os organismos galegos apenas nada se fixo para integralos na nosa historia cultural. Contra o que aconteceu noutros países, desde Galiza non se promoveu un coñecemento do labor desenvolvido polos artistas e escritores en América. En Irlanda pescudouse, cun ambicioso programa, a obra realizada fóra polos seus artistas, rexistrouse fotograficamente e con filmacións videográficas e catalogouse para ter constancia dela, un proxecto de cativo investimento económico pero con interesantes resultados.

Sesenta anos despois é tempo de recuperar para a nosa historia a importante obra que fica fóra das nosas fronteiras, asinada polos que tiveron que sufrir unha fenda na súa traxectoria tendo que abandonar o país pola persecución fascista que impedía o seu desenvolvemento creativo. Desta opinión é a profesora Mª Antónia Pérez que presentará no congreso un relatório sobre a pintura mural dos artistas galegos en Bos Aires, a cidade que se deu en chamar a quinta provincia galega. Ruas, centros comerciais ou cinemas recollen os murais de artistas que, como Seoane, Maruxa Mallo ou Comeiro, deitaron a súa obra nas paredes dos espazos públicos durante a súa estada argentina. Julio Payró escribe en *La Nación* ao ano de chegar Maruxa Mallo á Arxentina: "Haberá en Bos Aires un lenzo de parede no que a inspirada artista deixe o rastro indelével do seu paso?". A resposta chegou sete anos despois, cando Maruxa Mallo deseña un enorme mural para a entrada do vangardista cine *Los Angeles* da rua *Corrientes*, proxectado polos arquitectos López Chas e Zemborain, da escola de Le Corbusier, que tiveron boa conta de darlle destaque á obra da artista, agora desaparecida pola destrución do edificio.

Manuel Colmeiro deixa tamén a súa sinatura nas paredes de Bos Aires ao decorar a cúpula das galerías Pacífico coa obra *O amor maternal*, pintura social deitada

Luís Seoane traballando na Galería Santa Fe. Abaixo, Maruxa Mallo, cos arquitectos do cinema Los Angeles, diante do seu mural.

sobre muro. Pero é sen dúbida o labor de Luís Seoane o que deixou maior presenza na capital arxentina. Ten xa rexistrado máis de trinta murais, producidos a meio de encargos de empresas ou entidades privadas. Lembra a investigadora a frase do escritor e crítico Rafael Squirru quen afirmou a respecto do traballo dos galegos: "Moito nos deron esa reducida extensión de terra a nós, os arxentinos, e no artístico moito máis do que se sospeita".

As galerías Santa Fé, o centro lucense, o Banco Israelita e o Banco Español do Rio da Plata —onde retrata a historia de Ruth—, portais de casas de apartamentos —ai están *O carro da lua*, *As carretas*, *Xinetes*, *Os cazadores* ou *Pescadores*— ou o teatro municipal General San Martín —que lle aportou grande recoñecemento ao artista— e numerosas galerías comerciais son algunhas das localizacións da obra de Seoane sobre parede, elaborando tamén,

xunto Isaac Díaz Pardo unha decoración en cerámica para uns locais comerciais da cidade da Plata. Mª Antónia Pérez remítese ao propio Seoane lembrando que el mesmo declarara no 1967: "Ninguén se amputa un membro por capricho, como non esté tocado pola toleria". Referíase o artista á obra elaborada fóra do país por criadores —anotaba entre eles a científicos, escritores ou artistas— que xamais deixaron de ter as referencias na súa orixe. "Sempre haberá unha lagoa se non se ten en conta o labor dos exiliados, aínda que esta fique para sempre nos países que os acolleron" conclúe a estudiosa da arte.

Unha urxente medida sería elaborar un catálogo exhaustivo da obra depositada nos centros e casas galegas de América. Sábese que no Centro Ourensán de Bos Aires estiveron depositados os debuxos de guerra de Federico Ribas que regalou a Castelao e hoxe, a maioría, en paradeiro descoñecido. Catalogación precisan tamén as coleccións particulares americanas que no seu tempo gustaron de comprar arte galega como as bonaerenses de Roberto Melélla, Mario Álvarez, Horacio Bermúdez, Roberto Frontini e Ladislao Rubio ou Juan Carlos Plá en Montevideo.

Espallada
presencia galega

Amáis de Bos Aires, a presenza da arte galega espállase por todo o continente americano. Os distin-

tos lugares do exilio foron marco de creación dos nosos artistas e algúns deles mesmo levaron aos países de destino parte da súa obra. En México quedou o quefacer artístico de Arturo e Uxío Souto e dos arquitectos X. Vaamonde e Xosé Caridad Mateos, mentras o exilio antillano viviu a presenza de Eugenio Granell, Ánxel Botello e o escultor Compostela de quen se perdeu a pista do seu busto de Lister, a serie *Osos* —construcións realizadas en granito negro que foron regalo da XI División á Unión Soviética— e a escultura *O oso ruso e o oso madrileño*.

En Venezuela fica a obra plástica de Xosé Sesto mentras unha mancha de fotografías de Xosé Suárez atópanse dispersas entre Uruguai e Arxentina ao tempo que se descoñece o paradeiro do seu filme *Mariñeiros*.

Tamén en París traballou o pintor López Bouza e quedou perdida a memoria da obra de Rafael Ochoa Carrasco, debuxante e ceramista de Vilagarcía —bolseiro da Deputación de Pontevedra no 1929— que morreu novo no seu exilio francés.

O exilio e a emigración económica levaron a que durante moitos anos a máis interesante produción dos nosos artistas se fixera fóra do territorio galego. O pintor Bouchet, o debuxante de *A Fouce*, Farruco Lamas, o lucense Amadeo López Armesto, o coruñés Manuel Barros, o betanceiro Xosé Palmeiro, o modermista Mariano Miguel ou os debuxantes de *Caras e caretas* Juan Carlos Alonso e Cao que xunto a Xosé e Ramón Peña forman parte da ampla nómina deses galegos que deixaron obra en distintos lugares, moita dela descoñecida no seu país. Xunto eles cómpre citar a Giordano Lareo, debuxante amigo de Blanco Amor e Federico Ribas, Pereira Borrajo —autor dun retrato de María Casares— e o pintor de Muros exilado nos Estados Unidos Pedro García Lema. Tamén os escultores Domingo Maza —que realizou bustos de Bóveda para o Centro Ourensán e de Castelao para o Centro de Betanzos—, o tallista e sindicalista pontevedrés Anxo Alén, autor tamén dunha escultura de Castelao ou Ramón Martínez Lamadrid que esculpiu o busto de Basilio Álvarez que no 1911 se colocou no Centro Galego de Bos Aires. Bujados, Modesto Brocos, Antonio Fernández e Roberto González del Blanco pasaron tamén tempadas en América sen que se coñeza o alcance da súa produción nese continente.

No 1956 Leopoldo Nóvoa realiza un mural para o I Congreso da Emigración realizado en Bos Aires. Pasaba así a súa obra a formar parte da fenda marcada pola distancia que continua a impedir que unha parte tan relevante do noso patrimonio se integre na nosa historia cultural. ◆

■ A Escola Musical de Fontiñas cumpre un ano

A Escola de Música que hai un ano puxo en marcha a Asociación Cultural Musical Solfa do barrio compostelán de Fontiñas, continuará a súa traxectoria ampliándose ademais a oferta con clases de instrumentos. Así o puxo de menafesto a xunta directiva na asemblea que se celebrou pasado 25 de Febreiro. Clarinete, oboe, saxo trombón, trompeta e tuba será os instrumentos iniciais ademais das clases que xa se ofertaban de solfo. Os membros de Solfa percuran o apoio de todo o barrio para novos proxectos como a constitución dun coro e a organización de concertos. ♦

■ Xanela homenaxea as mestras de Redondela

A asociación de mulleres Xanela presenta o Marzo adicado á muller en Redondela. O Venres 5 ás oito e cuarto, no auditorio Xosé Figuroa, presentan o libro *Mestras de Redondela. 1900-1945*, figura ao redor da que tamén vai xirar a exposición que se inaugura na Casa da Cultura o Sábado 6 de Marzo e que vai estar aberta até o Domingo 13 de sete a nove do serán. A programación das actividades de Xanela para este mes culmina coa actuación de Marisol Man Furada co espectáculo "A Forza da Palabra", o día 19 ás dez e media no auditorio. ♦

■ Debate en Silleda sobre a creatividade do país

Dous días, 12 e 13 de Marzo, para debatir sobre a creatividade cultural na Galiza é a proposta de *Cre-art*, o proxecto emprendido pola Fundación *Semana Verde de Galiza*. Para responder á pregunta "Que está sucedendo no mundo creativo?", participan nestas xornadas representantes da literatura, música, teatro, fotografía, audiovisual, plástica e banda deseñada. Carlos Casares, María do Cebreiro, Quico Cadaval, Antón Reixa, Xurxo Lobato, Maximino Zumalave, Xulián Hernández e

Representantes das asociacións chairegas reuníronse o día 20 en Outeiro de Rei.

■ As asociacións culturais da Terra Chá constitúen unha federación

Con arredor de 1.500 sócios nace a *Federación de Asociacións e Colectivos Culturais da Terra Chá*, cuxos estatutos presentaron nunha reunión celebrada o 20 de Febreiro no Museo Etnográfico "A Ciba de Moi", en Matela, Outeiro de Rei. Ali reuníronse representantes de asociacións como as *Brigadas en Defensa do Patrimonio Chairego*, *Xermolos*, *Os Zoelas*, *Amigos da Feira*, *Cova da serpe*, *Centro Dramático Vilalbés* e *Os Carrabouchos*, entre outras. Tras dous anos de contactos e constatando a revitalización do asociacionismo na zona, decidiuse a constitución desta federación "cuxa fin primordial é a de velar pola existencia e coidado do Patrimonio Cultural da Terra Chá". Mália o optimismo xerado por esta revitalización cultural, os representantes das asociacións puxeron de manifesto as circunstancias difíciles nas que teñen que traballar como deficiencias de estruturas, carências económicas e o propio despovoamento do rural "como resultado da abulia e apatía da Administración". Trátouse na reunión da posibilidade de integrarse na *Federación de Asociacións Culturais de Galiza*. O presidente da Federación da Terra Chá é Francisco Legaspi, das *Brigadas en Defensa do Patrimonio Chairego*, e a secretaria é Uxia Rodríguez, da asociación *Aquilino Iglesia Alvariño*. ♦

Miguelanxo Prado son algúns dos convidados. O Venres 12, ademais, inaugúrase a exposición de Xosé Eduardo Martínez González "Chelín" e Pancho Álvarez interpreta o seu traballo sobre os cantares de cego titulado "Florenco, o cego dos Vilares". Antón Reixa presenta o día 13 o seu espectáculo *Escarnio*, dez poemas recitados sobre unha banda sonora de Kaki Arkarazo e con colaboracións como a de Antón Seoane, de *Milladoiro* e material gráfico de pintores como Antón Patiño e Isaac Pérez Vicente. ♦

■ Os libeiros prémian á revista Grial e á Fundación Penzol

O Sábado 27 de Febreiro tiña lugar en Compostela a entrega dos premios anuais que convoca a Federación de Libeiros. A decisión do galardón para Manuel Rivas no apartado de autores xa

era coñecida desde días atrás; a novidade estivo nos premios *Irmándade do Libro* para a Fundación *Penzol* na categoría de institución, e para *Grial*, na de medios de comunicación. Os galardóns concédense pola contribución á lectura de editorial, publicacións, autores e centros de ensino. Tamén resultou premiada a librería Viláfer de Cangas e os centros de ensino de Xuxo, en Porto do Son, e o instituto de Curtis. ♦

■ Lugar, nova montaxe do Centro Dramático

O reencontro de dous amigos e as súas lembranzas dunha vila do interior da Galiza de 1977 serven de punto de partida de *Lugar*, a peza escrita por Raul Dans, sobre a que o Centro Dramático Galego realiza a súa nova montaxe. O espectáculo, dirixido por Antonio Simón e interpretado por Marcos Vieitez, Gonzalo Uriarte e Pepe Soto, estreouse no Teatro Colón

da Coruña o Mércores 3 de Marzo. Co texto, Dans gañou o premio *Álvaro Curqueiro* en 1994. Despois de pasar pola Coruña, a montaxe poderá verse en Ourense, Narón, Vigo, Ribadeo, Ferrol, Santiago, Pontevedra, Lalín, O Barco, Lugo e Burela. ♦

■ Teatro, fútbol e música pola lingua en Compostela

As *II Jornadas de Língua*, organizadas pola *Assemblea Reintegracionista Bonaval*, *Estudantes Independientistas*, *Lixo Urbano*, *Movimento Defensa da Língua e Rádio Kalimero*, celebráronse do 19 ao 23 de Abril pero durante este mes de Marzo lévanse a cabo varias actividades previas. Entre elas, destacan un campeonato de fútbol sala. Ademais todos os Luns de Marzo impártese un curso de galego-portugués de sete e media a oito da tarde. Xa durante o transcurso das xornadas terán lugar debates, conferencias, teatro de rua e concertos. ♦

■ Doce polainas, unha obra para gaita

Estase presentado estes días o libro de grande formato *Doce Polainas Enteras*, un volume que inclúe centro trinta partituras dunha dúcia de gaiteiros contem-

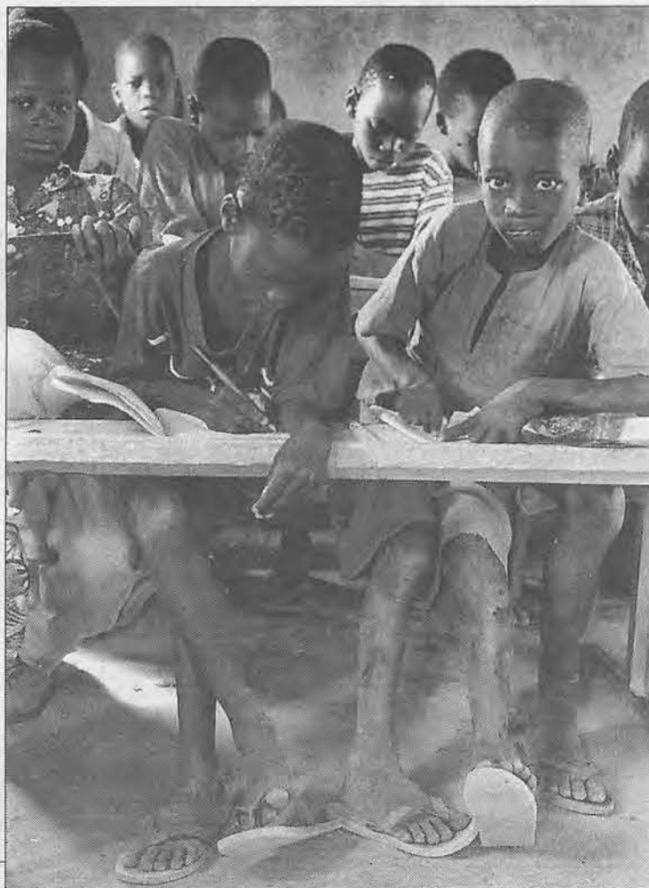
poráneos e un CD con gravacións de vinte temas de gaita. Os autores de *Doce Polainas*, de Edicións do Cumio, son Astrid Filgueira e Xosé Presedo, que queren esperar o interese de aqueles que se queren achegar ao estudo da gaita ao mesmo tempo que dar a coñecer a evolución da música da gaita en Galiza. Algúns dos gaiteiros que participan na obra aportando partituras ou interpretando pezas son Xosé Lois Romero, Edelmiro Fernández, Pedro Lamas, Ricardo Santos. Xesus e Pepe Vaamonde, Iván Area e Hermexildo Fernández. Desde a editorial, reseñan que se trate da primeira publicación multimedia "na que se editan textos para seren interpretados con gaita, xa que ata agora só funcionaba o boca a boca, xunto con algúns cancioneros antigos pouco precisos". ♦

■ Bueu colle o relevo de Culleredo no premio Blanco Amor

O concello de Bueu será o organizador da XVIII edición do premio de Novela Longa *Blanco Amor*, segundo se acordou o Venres 26 de Febreiro nunha xuntanza que os concellos patrocinadores do certame celebraron no Museo do Povo Galego. O concello do Morrazo substitúe así ao de Culleredo, encarregado da última edición, na que resultou gañador o escritor Xavier Alcalá coa novela *Alén da desventura*. ♦

■ Honduras e Mauritánia, nos ollos de Xavier Teniente

Documentos é o título da mostra do fotógrafo Xavier Teniente, que se expón até o 21 de Marzo na Casa das artes de Vigo. Teniente, nacido nesta cidade en 1968, retrata Honduras tras o paso do furacán Mitch nunha serie de fotos que conmoven e abraian. A outra metade desta mostra amosa os efectos dos trinta anos de seca en Mauritánia. ♦

■ Saen á luz restos da muralla medieval de Pontevedra

Tres historiadores pontevedreses Antonio Juega Puig, Henrique Sotelo e Antonio de la Peña Santos denunciaron as obras sen control arqueolóxico que se están a efectuar en Pontevedra con motivo dos traballos de ensanche de beirarruas en plena

zona monumental. A aparición dun lenzo da muralla na praza de Ourense obrigou a paralisar unhas obras que non foran fiscalizadas pola Consellería de Cultura, desde a Comisión Provincial do Patrimonio, tal como esixe a lei. Por outra parte

e no transcurso das obras de excavación para a rede do gasoducto na rúa Michelena saíron á luz perto de trinta metros da muralla nun tramo no que hai escasos anos tamén apareceron restos da época romana. ♦

Leituras

Redescubrir a Louis Aragón

Título: Chroniques I, 1918-1932.
Autor: Louis Aragón.
Editorial: Stock (Paris).

Cando en 1997 se celebrou o centenario do nacemento de Louis Aragón (1897-1982) publicáronse unha serie de libros, bastantes, pero nada a ver co que se fai no noso país co autor a quen se lle dedica o Día das Letras, consagrados, sobretudo, á súa obra literaria. Reeditáronse en bolso diversas das súas obras, e na prestixiosa colección *La Pléiade* da editorial Gallimard apareceu o primeiro volume das súas novelas. Aragón, ademais de poeta e novelista, escribiu centos, quizá milleiros de artigos á marxe da obra principal, parella a esta, nas diferentes fases: mocidade, dadá, surrealismo, realismo, realismo socialista e mundanidade comunista, que é a que vai de 1964 até a súa morte. Artigos e ensaios sobre literatura, e non só. Aínda nos podemos rir un pouco coa intervención a favor de Lyssenko⁽¹⁾ que apareceu no seu día en *Les lettres françaises*, revista dirixida por el, como antes dirixira o semanario do Partido Comunista Francés *Ce Soir* —nos anos 30—, onde defendeu, entre outras cousas, os procesos de Moscova e a

(1) T.D. Lyssenko era un enxeñeiro agrónomo que nun informe en 1948 á Academia de Ciencias da URSS sobre a situación das ciencias biolóxicas demostrou (sic) que as leis mendelianas eran "pura ideoloxía". A partir dese momento, xa que a "teoría lisenkiana" foi proclamada materialista e comunista, prohibíuse na ex-pátria do proletariado toda clase de investigación xenética (ciencia burguesa e racista), fecháronse os máis prestixiosos institutos de investigación, e moitos científicos que se

Louis Aragón.

liquidación do POUM en España. Da inxente cantidade de arti-

negaron a aceptar as "teorías" de Lyssenko foron encarcerados, morrendo na cadea Valivo, grande científico ruso... e marxista. En occidente, os partidos comunistas aceptaron as teorías de Lyssenko, e Aragón, para defendelas contra os ataques burgueses de inúteis en materia de bioloxía como Jacques Monod, Jean Ronstad ou Marcel Prenant, escribiu un longo artigo titulado "Acerca da libre discusión das ideas" —claro que Aragón non se daba por enterado de que na URSS os que disentan de Ly-

gos e pequenos ensaios que apareceron en revistas e xornais, os

senko, é dicir, os científicos, podían acabar no cárcere, ademais de seren despedidos dos seus empregos. Sobre todo este asunto pode lerse, con reticencias, o libro de Dominique Lecourt *Lyssenko, histoire réelle d'une science prolétarienne*, Paris, Maspéro, 1976. E para os amantes dos delirios, recomendamos a reseña ao libro de Lecourt feita por Charles Bréaud en *La situation actuelle sur le front de la philosophie*, Cathier Yenna nº 4, Paris, Maspéro, 1977.

editores querían facer unha escolma. Só a constancia do herdeiro de Aragón, Jean Rislart, e a paixón dos editores de Stock conseguiron que non fose así, e por iso nos anos que veñen se publicarán en volume todas as intervencións á marxe da obra principal de Louis Aragón. O resultado é, de momento, un primeiro volume, *Croniques I*, ao coidado de Bernad Leuillot, que vai desde 1918, xusto no momento en que acaba a Grande Guerra, até 1932, cando rompe con Breton e o surrealismo.

Leuillot pon un pequeno prólogo, nada "cansativo", ás "crónicas", publicadas por anos cunha pequena cronoloxía áxil (con algunha equivocación, como cando lle apón ao seu autor os berros de "¡Viva Alemaña!, ¡Vivan os rifeños!" pronunciados contra a multitude que se aglomeraba no banquete-homenaxe a Saint-Pol-Roux, en Paris en Xullo de 1925, cando calquer leitor de calquer historia do surrealismo sabe que foi Michel Leiris quen os pronunciou; pode verse tamén o libro deste último *A idade do home*⁽²⁾ e unha serie de notas (Pasa á páxina seguinte)

(2) En Xullo de 1925, en plena guerra do Rif e nun momento de enfrontamentos xermano-franceses, deuse en Paris un banquete-homenaxe ao poeta Saint-Pol-Roux, a quen admiraban os surrealistas. Durante a celebración houbo diversos enfrontamentos entre os surrealistas e o resto do público. Madame Rachilde (das máis grandes escritoras erótico-pornográficas do século, e non só feminina, senón globalmente), que dixera que unha francesa non podía casar cun alemán, acusou a Breton de que a chamara "puta", cando este, segundo el, só lle dixera que estaba a ofender ao seu amigo Max Ernst (alemán de nación), sentado ao seu carón. Leiris colgouse da lámpada do salón onde se daba o banquete —un hotel de Paris— e logo, dirixíndose á multitude que estaba abaixo, deu eses berros. O público increpouno e el baixou. Cando chegou a policía, con evidente retraso, Leiris estaba a piques de ser linchado.

conta de libros

Máis luz sobre a Historia Moderna do país

Ofelia Rey Castelao achegouse á Historia Moderna de Galiza tomando como base as investigacións feitas nos últimos anos sobre o modo no que se desenvolvía a vida das xentes do país e levando a cabo ela mesma unha investigación sobre cultura, relixión, educación e sociedade neste tramo da historia. *A Galicia clásica e barroca*, en Galaxia, é un estudo que se detén polo miúdo nas manifestacións relixiosas e na difusión cultural desde finais do século XVI. Ofelia Rey, profesora na universidade compostelá, dirixe a revista *Obradoiro de Historia Moderna*.

Reedición de Manuel Rivas con música

Aos textos publicados en 1992 por Manuel Rivas titulados *Toxos e flores*, o autor engadíulle agora catro pezas máis, as adicadas a Reimundo Patiño, Ramón Sampredo, Lois Pereiro e a Xeración Doente. Nesta segunda edición, inclúese ademais un CD que contén o Pregón de Monte Alto, cantado e recitado nun palco "xustamente situado entre o vello cárcere da Coruña, a Torre de Hércules e o cemitério mariño de Santo Amaro" co acompañamento dos Diplomáticos. En Xerais.

Vivir nunha serra máxica

En *A serra máxica*, Xavier Lorenzo non disimula as súas propias lembranzas de nenez, escribendo un relato dirixido aos máis novos pero cheo de referencias que entenderán os adultos que foron cativos nos sesenta. Non en van o subtítulo do libro é *Memorias de Nadal dun neno da posguerra española*. É o avó o encargado de relatar aos nenos os mistérios da serra da Pedriza. Ilustra este libro, editado polo Castro, Loli Cora.

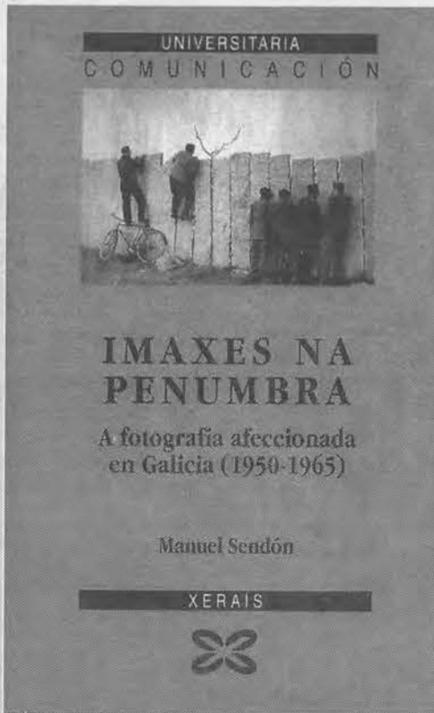

A reportaxe xornalística na Galiza

Aparece en Edicións Lea *A reportaxe de prensa en Galicia*, un traballo de Xosé López, xornalista e decano da Facultade de Ciencias da Información de Compostela. O xénero goza de boa saúde, segundo nos guía o autor, que dá claves para a realización de reportaxes ademais de percorrer os nomes dos reporteiros máis salientábeis do país. Unha escolma de reportaxes de *A Nosa Terra*, *La Voz de Galicia* e *El País* avala a variedade defendida polo autor neste traballo, que inclúe entrevistas sobre o seu xeito de traballar cos xornalistas César Casal e Manuel Rivas.

UNIVERSITARIA - COMUNICACIÓN

IMAXES NA PENUMBRA

A fotografía afeccionada en Galicia (1950-1965)

Manuel Sendón

Un libro que presenta e caracteriza a obra dos máis relevantes fotógrafos afeccionados galegos no período comprendido entre 1950 e 1965: Raniero Fernández, Veiga Roel, Schmidt de las Heras, Ricard Terré e outros membros da *Agrupación Fotográfica Gallega*.

XERAIS

Leituras

(Ven da páxina anterior)

explicativas nada pedantes, de grande valor informativo que permiten seguir de ano en ano e de texto en texto o "itinerario" de Aragón nes fascinantes catce anos. O itinerario, político e sentimental. Mediante a lectura dos textos de Aragón trázase o itinerario: revolta, os amigos, dada, o surrealismo, o combate contra os "literatos", as admiracións, as paixóns negativas, o comunismo, a entrada en política, a ruptura con Breton. Aquí acaba o volume. Aquí comeza outra historia da que o colorario natural será diverso: a) renegar do pasado surrealista que o conducirá a escribir durante a segunda guerra mundial un texto que só verá a luz postumamente. *Pour expliquer ce que j'étais*¹⁾, e que se podía subtítular perfectamente "Manual de instrucións para cuspir sobre a propia mocidade"; b) escribir despois da morte de Stalin que el sempre fora anti-estalinista; etc.) inventar unha lenda despois da morte de Breton, lenda que é *leit-motif* para o prólogo e para moitas das notas de Leuillot. Segundo Aragón, no artigo dedicado á morte de Breton en *Les lettres françaises*, "Le comte de Lautréamont et nous", un serán de 1919, despois dunha discusión sobre o futuro, o autor de Nadja díxolle: "Un día separarémolos... Quen dos dous acabará co outro?". Este *leit-motif* sérvelle ao editor destas crónicas para ver un constante enfrontamento entre Breton e Aragón, mesmo antes da ruptura. (O certo é que despois da ruptura só houbo un

(3) Gallimard, Paris, 1989.

enfrentamento directo por parte de Breton, quen en 1952 publica un artigo en *Arts*, "Do *realismo socialista* como meio de exterminación moral", contra unha serie de artigos de Aragón que querían ser unha resposta a un anterior de Breton. "Por que se nos oculta a pintura rusa contemporánea?" A resposta de Breton -atacando directamente a Aragón- era divertida e, á vez, unha defensa da pintura contemporánea contra o "realismo socialista". Despois deste artigo de Breton, Aragón, que prometera unha serie de artigos sobre a pintura rusa contemporánea, calou). Un enfrontamento no que a suposta frase de Breton: "Quen dos dous acabará co outro?", quere ser unha defensa a todo trance de Aragón contra Breton e contra profesores en "virtude". De acordo, pero Breton -e moitos deses profesores en "virtude"- non defendeu nunca a pena de morte para ninguén, nen chegou a renegar da propia mocidade, e desde 1935 non crixa en "pátrias do socialismo" nen en "países dos povos", e todo iso. (Lembremos que en 1950, por non remitirnos a textos anteriores, á pregunta "Que

Aquí pode o lector disfrutar desa obra mestra do insulto que é a contribución de Aragón ao panfleto surrealista contra Anatole France.

espera vostede do comunismo neste momento?", entre outras cousas Breton di: "Debido á sua presente identificación co estalinismo, todo o que pode esperarse é execrábel. (...) Falar de "comunismo" a este respecto é, evidentemente, ser totalmente irrazoábel. Por cima do mortal malestar que provoca semellante impostura [considerar comunista a URSS], acho que sería importante poder remontarnos até a época en que o verme se introduciu na froita e logrou pudri-la". Mais vaíamos ás "crónicas".

Nas catrocentas sesenta páxinas a grande formato recóllense 123 "crónicas": artigos, ensaios, prólogos, entrevistas, reseñas de libros, etc. Vese nelas o itinerario de Aragón de 1918 a 1932. Comeza por unha reseña da estrea da obra teatral, *surrealista*, de *Apollinaire As mamilas de Tiresias*, e axiña o vemos saltar de Radiguet a Lewis Carroll, do que traduciu *A caza do Snark*, pasando por Proust -do que non gosta-, Paud Claudel -a quen insulta a cada parágrafo; en defensa de quen sairá cando este morra en 1955-, Paul Morand, Maurice Barrès -en 1948 considerárase, sobre todo, barresiano; Barrès pasará dun inicial anarquismo intelectual a un nacionalismo chovinista-, Picasso, Branque, Rimbaud, o conde de Lautréamont, Chirico, Louis Delluc, Georges Limbour, Breton, etc. Nestas crónicas están recollidos textos tan importantes como "Introdución a 1930", "Filosofía dos pararraios", "O reto da pintura", "O surrealismo e o devir revolucionario", "Unha vaga de soños" -unha especie de ma-

nifesto surrealista, mais que non se enfrenta ao *Manifesto* de Breton, como nos quere facer crer o editor, "Contribución ao aborto dos estudos maldoronianos", "Prefacio para unha edición inglesa de *Unha tempada no inferno*", etc. Aquí pode o lector disfrutar desa obra mestra do insulto que é a contribución de Aragón ao panfleto surrealista contra Anatole France cando a morte deste: "Xa bateu nun morto", onde fala de "Moscova a senil", o que lle valeu a réplica de Jean Bernier, militante comunista, ao que Aragón respondeu, entre outras cousas: "Vostede sabe que o *desatino* non é o meu forte e que non compete a nengun home nen a nengun partido *pedirme* que coñeza ou ignore algunha cousa. Se me acha fecho ao espírito político e máis: violentamente hostil á deshonrosa actitude pragmática, que cando menos me permite acusar de moderantismo ideal aos que finalmente se resignan: porque eu, non o dubide, sempre coquei o espírito de revolta alén de toda política". Sete anos máis tarde, Aragón renegaría dos seus ditos. Pero xa en 1930, na Segunda Conferencia de escritores Revolucionarios (*sic*), en Moscova, Aragón, para defender, dixo despois, as aportacións do surrealismo, critica o *Segundo manifesto do surrealismo* e di, entre outras cousas parágrafos coma este: "Os problemas da literatura proletaria non poden ser afrontados abstraéndose das condicións en que se producen. Por iso é preciso distinguirmos antes de nada os problemas que se poñen na URSS e os dos países imperialistas e as colónias. Reto-

memos a palabra de Stalin que escribichedes na vosa porta: *A literatura proletaria será nacional pola forma e socialista polo contido*". En 1934 a literatura proletaria sería maldicida nun congreso no que, entre outras cousas, por boca de Karl Radek, se definiron a Joyce e Proust como burgueses decadentes e de-xenerados.

Chroniques 1 mostra un grande escritor que nunca deixou de selo, máis libros como *Os comunistas* ou a *Historia da URSS* (libros que, curiosamente?, non deu acabado). Mostra tamén, un grande crítico da modernidade, un excelente e sarcástico crítico literario (eis unha mostra: "Gustave Rouger: *L'esclave au bêtes*: Imprimíronse desta obra, en similitudo, 20 exemplares en similitudo-Xapón, numerados do 1 ao 20 e 10 en similitudo-Holanda numerados do 21 ao 30"), un espírito rebelde, e por rebelde revolucionario, unha mente lúcida, anti-conformista... e antirreligiosa, loita que abandonará por orde de Maurice Thorez, xa que este fixo axiña a súa consigna "os cregos connosco". Un libro que devolve un Aragón lonxe de todos os compromisos aos que se afixo a partir de 1932. Un Aragón que rompe coa NRF en nome do surrealismo e que manterá esa ruptura até 1939. Un Aragón afastado dos cantos ao partido que lle ensinou as cores de Francia, que lle fixo cantar á pátria, á Xoana de Arco. Un Aragón violento, apaixonado, entusiasta, desesperado, mesmo contradictorio. Un Aragón a descubrir. ♦

X.G.G.

Cinema

Bon produto comercial, película mediocre

Título: *Fisterra*.

Director: Xavier Villaverde.

Actores: Nancho Novo, Enrique Alcides, Elena Anaya, Geraldine Chaplin e Cheta Lera.

Nacionalidade: Galega.

Resulta moi curioso e saudábel comprobar como entre todos os produtos artísticos, as películas, cicais pola súa condición cada vez máis preocupante de puro obxecto de consumo comercial (mercancías) acostuman venderse antes de ser trasladadas ao mercado. Levántanse espectativas cando Spielberg (por citar un exemplo egrégio de grande tratante de feira) vai escomezar a rodar; logo as espectativas aumentan durante a rodaxe e fnalmente queda en tensión até que o produto sae ao mercado. Este esquema fixo fortuna e agora, universalmente ex-

Elena Anaya, protagonista de *Fisterra*.

chegada emprégano de xeito eficaz e contundente. Calquer está disposto a avisar, *urbi et orbe*, das extraordinarias capacidades, estéticas e temáticas, que o seu traballo *non nato* posúe antes de que este pase a ser xulgado polos es-

grandes produtos enanos poida funcionar cos resultados apetecidos, utilízanse os grandes meios de comunicación e inxentes cantidades de diñeiro que son investidos na operación polos produtores, distribuidores e exhibidores

corpo. De sorte que, ao final deste proceso, achegámonos á mercancia-película cun sentido do seu valor transmitido desde fora do produto mesmo e absolutamente condicionados polo que sobre elas xa sabemos a traves da mani-

xia está feita e serve para asegurar uns bons resultados que, ás veces, salvan do desastre a auténticos bódrios de imposíbel dixestión. Este esquema só se dá coas películas e co cinema e constitue unha parte esencial do seu aparello industrial, económico e mercantil. Porque, certamente, alguén se imaxina a Méndez Ferrín, a Saramago, a García Márquez, a Luis de Pablo ou a Eduardo Chillida ofrecendo roldas de prensa ou dando entrevistas nos grandes medios para falar das súas futuras obras aínda non escomezadas?

Pois ben, no universo cada vez máis intranspirábel do cinema actual, refrome, desde logo, ao cinema dominante e hexemónico, esta práctica é case unha condición imprescindible para vender un filme, práctica que se reproduce coa mesma perfección nas cinematografías colonizadas e cos seus oficiantes máis confesos como aventaxados discípulos.

Este preámbulo ven a conto de *Fisterra* a última película, proposta prefere chamalle él, de Xavier Villaverde. Non cabe dúbida de que se este filme poidese ser xulgado somentes polo que

Cinema

(Ven da páxina anterior)

do, é moi probábel que se convertese nunha das mellores películas dos últimos anos.

En efecto, acabo de releer o que neste mesmo semanario (ANT 5 Marzo, nº 820) afirmaba Villaverde do seu filme e o que del escribía dous meses máis tarde nun xornal de grande tirada de Madrid e estou completamente abraído das súas calidades e cualidades. Xenericamente o propio cineasta galego, moi amigo de etiquetar estilisticamente os seus traballos (dous) con definicións con *pedigree* (*Continental* fora xa catalogada como unha mestura de *traxedia grega* e estilización do *spagueti western*) calificaba *Fisterra* como un "thriller emocional" (?) e salientaba que no filme "son as mulleres as que deixan unha grande marca", concretando que, a personaxe que interpreta Elena Anaya é o "dunha muller que sofre moito e que conta cun grande mundo interior". Eu que vin a película con especial atención por estar dirixida por un galego, con algúns actores do país (Nancho Novo, Chete Lera ou o excepcional Manquifiña, que como xa ben sendo habitual nel, ofrece unha composición breve pero perfecta) e coa participación de xente de aquí (Suso de Toro, Miguel Anxo Murado, Luís Rei e outros) comprobei como Geraldine Chaplin ten menos de media dúca de planos, (e os planos de Villaverde non son os de Antonioni ou Angelopoulos ou Klarostami ou Jancsó) e menos de 30 segundos de diálogo (Villaverde dixo, logo de traballar con ela, que era unha actriz excepcional) e como Elena Anaya daba vida a unha personaxe de "traca", plano, sen sustancia e ridículo. Claro que sempre quedan, se se está disposto a querer atopar a súa existencia, as posibles presencias "elípticas" dos dramas interiores destas dúas personaxes femininas, así, como sobrevoando nas "tebras interiores".

Pero agora ben, como lle sucede ao conxunto do guión (en exceso disperso e cunha estrutura chea de buratos) sempre perdido entre unha posta en escena aparentemente brillante e unha narración, ademais de esteticista en exceso subsidiaria do clip, a personaxe de Laura (Anaya) beirea en máis dunha ocasión o absurdo absoluto. Como entender que unha rapaza ceibe e con mundo, ignore todo sobre as actividades do seu amante e os espectadores sexamos capaces de descubrirlas con só uns breves segundos de uso un pouco esforzado da imaxinación? Como explicarse a infantil reacción desta personaxe cando descobre alporizada e choromiqueira os antigos e pasados amores de Berto (Novo) e a súa entrega inmediata (nunca insinuada antes) nos brazos de Mário (Enrique Alcides)? Por non falar dos imposibles diálogos, sempre moi retoricamente envoltos, que manteñen os dous irmáns. Un exemplo: Berto: "Que che pasa rapaz?" — Mário: E ti que queres?. Berto: *Beno xa está ben, non me toques o carallo*". Mário: *Pero ti estás tolo?* E así, sen solución de continuidade, durante varios minutos. Pode

ser que Laura, esa personaxe que "conta cun grande mundo interior", funcionara á perfección sobre o papel ou nas cabezas de Murado e Villaverde, pero resulta feble e pouco críbel na súa traslación ás imaxes que, en último termo, e pese á interposición da estratexia antes descrita, deberan ser as que determinen o valor real dos elementos expresados polo autor. E a pesares de que nos xornais falábase de *Fisterra* como unha película onde

A dez anos de *Continental*, Villaverde non foi capaz de aportar unha fita que mereza ser calificada máis alá do aprobado.

os personaxes ian "a procura do pai perdido" (?) e, moi engoladamente, do dramático itinerario interior que deberían realizar para dar sentido a esa búsqueda angustiosa, teño para min que, ollado todo de perto, nen o pai nen a odisea dos irmáns aparece por ningures, quedando ambas propostas unha vez triturado o guión a medio camiño de todo.

É posíbel, sen embargo, que tal como afirmaba recentemente nestas mesmas páxinas Miguel Anxo Fernández (ANT 4 de Febreiro, nº 868) *Fisterra* (*Finisterre* no resto do Estado) sexa un aquilado produto cinematográfico concebido desde Galiza. A atención que mereceu en programas televisivos de ámbito estatal e nas emisoras de rádio (a súa banda sonora moi coitada, ben traballada e mellor publicitada estivo nelas moi presente) o seu acertado lanzamento (*Alta Filmes*

e Rodríguez Mancho e *Tomasol* e Gerardo Herrero), a súa presenza nos principais medios escritos de Madrid e o protagonismo neses medios de Villaverde, avalan, xunto coa estrea simultánea nas sete cidades máis importantes do noso país (con cópias en galego) un innegábel esforzo neste sentido e confirma, máis unha vez, que sen este entramado operativo non se pode acadar unha boa mercancia capaz de conseguir bons resultados económicos.

Sen embargo, na miña opinión, non é isto só o necesario. Debemos aspirar a algo máis. E como a min e a outros interéanos máis a arte e menos (ou nada) a industria (a boa literatura, por exemplo, non sabe das listas de libros máis vendidos) pedimos ademais que haxa cine, que exista algo sólido (que funcione na imaxe), en suma, algo críbel que transmitir e saber como decilo. Non cabe dúbida de que *Fisterra* ten os signos máis salientábeis dun produto ben vendido e que é unha película feita, eso si, con adicación e traballo, pero, mágoa, que aínda que digna, finalmente se confirme errada.

Dez anos de espera desde *Continental*, catro anos de preparación, a existencia de tres guiños previos e a colaboración de nomes como o de Suso de Toro, non parecen suficientes para que Villaverde fose capaz de aportar unha fita que, máis alá do necesario patriotismo, mereza ser calificada cun sinxelo aprobado.

Por que se é verdade que o traballo de Villaverde despertou máis expectación (gracias á campaña citada), tivo moitos espectadores e durou moito máis tempo en cartel que *A vida soñada dos anxos* por citar só un exemplo, non é menos certo, sen embargo que esta excelente película de Erick Zonca ten nun só recanto da súa metraje todo o que non atopamos por negures nos 96 minutos da de Villaverde: unha historia que contar e cine polos catro costados. ♦

CELSE X. LÓPEZ PAZOS

Dille Berce ao Enimigo

O silencio da Consellería, Consello e Académia

A Comisión dos Nobel ten xa no seu poder o amplo informe co que a Asociación de Escritores en Língua Galega avala a presentación do escritor Méndez Ferrín como a súa proposta para o premio. Textos de Fernán Vello, Álvarez Caccamo e Vázquez Cuesta mostran a riqueza da escrita galega e dan conta da solidez literaria do escritor. As Deputacións de Ourense e Pontevedra, a instancias do BNG, así como a FEGAMP, aprobaron iniciativas de apoio á proposta de Ferrín, pero nen a Consellería de Cultura, nen o Consello da Cultura, nen a Académia Galega fixeron aínda nengunha sorte de declaración. Os tres máis relevantes organismos culturais gardan un silencio que tamén se sinte en Estocolmo. Ferrín lembraba nunha entrevista neste periódico que cando apoiara a proposta de Fole ao Nobel notou mesmo certa rexouba por parte das institucións. Non acreditaban nas posibilidades do escritor de Lugo nen na nosa literatura. O silencio agora de Consellería, Consello e Académia —ademais doutros organismos como o Centro Ramón Piñeiro— só se pode interpretar de igual maneira. Nun ano no que Pérez Varela promove aos mil ventos o programa do Xacobeo e anuncia as bondades da Capitalidade Cultural para Compostela, a ausencia do seu apoio diante da Académia Sueca deixa á vista o seu modelo de cultura de festas e fastos. Balbordo pero nada por baixo. Ou será tamén que a literatura queda fora do seu control? Deixouno dito Ferrín en *Estirpe*: "Dille berce ao enemigo / e veralo esmaciar". ♦

conta de discos

Fusión de estilos desde o País Valenciá

Título: Cendraires.
Grupo: Cendraires.
Edita: Sonifolk.

A poesía está presente nas letras e na música que fan os membros do grupo *Cendraires*, que irrumpen no panorama dos cantautores do País Valenciá, intentando mesturar o folk co pop e a música clásica. Acadan resultados moi

atractivos nalguns temas, redondeados pola voz de Mara Aranda. Xunto a ela, Nestor Mont, Joansa Maravilla, Gonçal Palop e Didier Ferrando. Letras de namorados e de viaxes sen destino, apoiados en versos e lendas tradicionais, son a base deste primeiro traballo, no que a fusión entra da man das congas, violíns, guitarra flamenca e, tamén, da programación. Cada un destes músicos ten influencias particulares e non lle teñen medo a integralas no seu traballo conxunto. O libreto do compacto trae os doce temas en catalán e castelán. ♦

Versión musical de Najwa Nimri

Título: No Blood.
Grupo: Najwajejan.
Edita: Subterfuge.

A actriz Najwa Nimri —*Salto ao vacío*, *A cegas*, *Abre os ollos*— daba concertos antes de meterse no cinema. Formou

parte dun grupo chamado *Respect* e o pasado ano atopou un duo co produtor Carlos Jean para o proxecto *Najwajejan*. Adicáase ao trip-hop, a música iniciada en Bristol e que rematou, en non poucas ocasións, como banda sonora de anuncios televisivos. A fama deste duo incrementase agora cando Retevisión utiliza a súa versión de *I'm gonna be de Proclaimers*, que, ademais, á marxe da súa comercialidade, lles quedou perfecta. Hai outras pegadizas cancións no disco como *She's got one* ou *Like those roses* nas que se comproba que Najwa canta mellor que interpreta no cinema. ♦

O CO RDEL

Fouce
Periódico labrego de información técnica e sindical

Nº 172. Xaneiro- Febreiro 1999. Prezo 300 pra.
Edita: Sindicato Labrego Galego.

O SLG editorializa sobre as sancións impostas aos labregos que foron represaliados por se manifestar os días 20 de Xaneiro e 6 e 7 de Marzo do 1998. Pide a libre absolución e fai repaso de cal foi a actitude do PP a respecto da Política Agraria Comunitaria. As portas de celebrarse o Día da Muller

Traballadora descríbese a situación da muller labrega. Califícase de operación propagandística o anuncio de reparto de 30.000 toneladas de cuota e, entre outras informacións, dáse conta da conferencia sectorial de Sevilla, unha reunión da Ministra cos Conselleiros de Agricultura na que se puxo de manifesto "a perda de peso de Castor Gago no debate sobre o leite". Artigos sobre sector do vacún, vinícola, forestal, a agroecoloxía e a sanidade complementan este número no que se reproducen a carta do Ministerio de Interior ao SLG e a súa resposta a respecto da actuación da Subdelegación do Goberno nas manifestacións contra a supertaxa. ♦

Lur, Contra corrente e O Eixo

Boletins dos CAF de Filoloxía

Nº 1.
Edita: CAF da Facultade de Filoloxía de Compostela.

Este Comité ampliou en Xaneiro a súa oferta informativa e pasa a editar tres boletins mensuais. Incorporan ao, até agora voceiro anual, *Contra Corrente* a edición de *O Eixo* como boletín de Normalización Lingüística e *Lur* como boletín cultural. Ao tempo ven de saír tamén o novo número do *Papel dos CAF*, publicación da organización estudiantil no campus de Compostela. ♦

Nuestra propuesta
Semanário do PC arxentino

Nº 433. ANO 8. 18 de Febreiro 1999. Prezo 2 \$
Edita: Comité Central do PC da Arxentina.
Dirixe: Jorge A. Kreyneš.

Esta publicación do Partido Comunista arxentino, formación que sofre unha transformación importante despois da súa actitude titubeante durante a ditadura, permite contrastar informacións sobre América Latina que chegan filtradas polas axencias. O enderezo é Entre Ríos 1033 (1080) Bos Aires; e-mail pece@rcc.com.ar ♦

A Primavera, 1953.

Manuel Colmeiro, cando a pintura se converte en trasunto dun país

Vigo acolle unha mostra antolóxica do artista

♦ CARMÉ VIDAL

“NA OBRA DUN VESE TODO, UN PINTOR FAI A SUA RADIOGRAFIA QUEIRA QUE NON, VÉNSELLE OS DEFEITOS, VÉNSELLE AS AMBICIÓNS, VÉNSELLE OS TRUCOS, AS ASPIRACIÓNS QUE POIDA TER, QUEIRA EL OU NON. VÉSELLE A SUA OPCIÓN SOCIAL.” DÍXOLLE O PINTOR MANUEL COLMEIRO NUNHA ENTREVISTA A MARGARITA LEDO PUBLICADA EN SETEMBRO DE 1979 EN A NOSA TERRA. SOBRE A MOS-

“Manuel Comeiro naceu nunha terra de castiñeiros e laxes, unha montaña de toxos e veigales que semellan lagóas e mesetas, situada entre o interior e maila beiramar de Galicia. A súa pintura non é máis que un trasunto dista paisaxe, recreada polas súas mans de artista, e un voltar constante sobor das fontes máis fondas das sensacións e da vida, reloucante ou patética, que crea no home o contacto cotidián

cun horizonte diste tipo”. Trasunto da paisaxe de Margaride. Antonio Bonet Correa definiu así a obra do pintor naqueles libríños dos anos cincuenta que a editorial Galaxia publicaba co título de “Monografías de arte novo” e que tiñan unha clara misión política de dar a coñecer aos nosos artistas nun tempo no que o silencio pesaba sobre calquer labor criativa. Daquela Colmeiro estaba en París, no

TRA ANTOLÓXICA M. COLMEIRO, A TRAVÉS DA SUA OBRA, ORGANIZADA POR CAIXAVIGO E O CONCELLO NA CASA DAS ARTES E NO CENTRO CULTURAL, PLANEA A VIDA DO PINTOR CASE CENTENÁRIO. DESTERRADO DURANTE BOA PARTE DA SUA BIOGRAFIA, A OBRA DE COLMEIRO VOLVE SEMPRE Á ALDEA DE SAN FIZ DE MARGARIDE, EN SILLEDA, ONDE RESIDE DESDE A SUA VOLTA DE PARÍS.

bohémio bairro de Montparnasse onde tiña o seu estudo que non abandonaría até entrados os anos oitenta, deixando á vista a lonxevidade da súa traxectoria artística.

Dicia Colmeiro que os seus primeiros debuxos estaban feitos na terra, deseñados cun pau cando ía ao prado coas vacas da casa. Ese inicial contacto coa terra marcou toda a obra, ancorada

como poucas nunha orixe rural e labrega. Nacido en 1901 no lugar de Chapa, en Silleda, verdadeiro espazo creativo do pintor, Colmeiro emigrou coa súa familia en 1913 a Bos Aires onde comeza a súa carreira artística. Tres debuxos e un óleo recollen esta iniciática etapa do artista na exposición de Vigo. En *Traballador* de 1918 intúese unha das temáticas na que máis afondará na súa vida, o mundo do traballo

reflexado en toda a súa amplitude, con especial fincapé nas tarefas do agro –das que el tamén partillou– pero tamén deixando o estremecedor *Mineiros* (1929) no que pinta en tons cincentos a morte na mina, nunha estética que se repetiría nos debuxos publicitarios que realizou apoiando a revista *Nós*.

Regresa a Galiza con vintecinco anos e no 1929 foi pensionado pola Deputación de Pontevedra para ampliar estudos en Madrid. Un ano antes tiña exposto por vez primeira en Vigo. Pero o pintor de Silleda foise facendo a sí propio a través da súa obra, descreído da formación académica apenas aguantou na Academia de Belas Artes, convencido como estaba de que non se podía perder o tempo en trangalladas. “Non creo que un pintor se faga en poucos anos. Por exemplo Picasso tenme ensinado cousas que fixo na Coruña, efectivamente, para un rapaz de catorce anos non está mal, hai que continuar, pero aínda non é a pintura... Ben, funme enredando e metínme a estudar e así até hoxe”, comentoulle hai vinte anos a Margarita Ledo dando conta da súa longa esculca nas artes, onde o estudo se convertía na verdadeira escola do pintor. Converteuse Colmeiro nun dos pontais da renovación artística galega xunto a nomes como Maside, Luis Seoane, Arturo Souto, Torres ou Cándido Fernández Mazas.

Emigrante e exilado

Home e esquerdas e galeguista, Colmeiro tivo que fuxir á Arxentina no 1936. Volve ao seu Bos Aires da emigración esta vez como exilado político, nun vapor que sae de Lisboa e onde lle contan os asasinatos e traxédias que reflexaría na súa obra. O cadro *Despedida* no que o mar móstrase imenso no horizonte retrata o trasego do pintor polo Atlántico. Na memoria queda unha etapa de entusiasmo que marcaría ao artista: “Non estaba en nengun partido político, era galeguista, unha cousa moi bonita. Daquela eramos os das esquerdas e os da dereita pero todos nos levabamos ben, o entusiasmo definíao todo”. Montaron editoriais e el ilustrou unha edición do *De Catro a Catro* de Manuel Antonio.

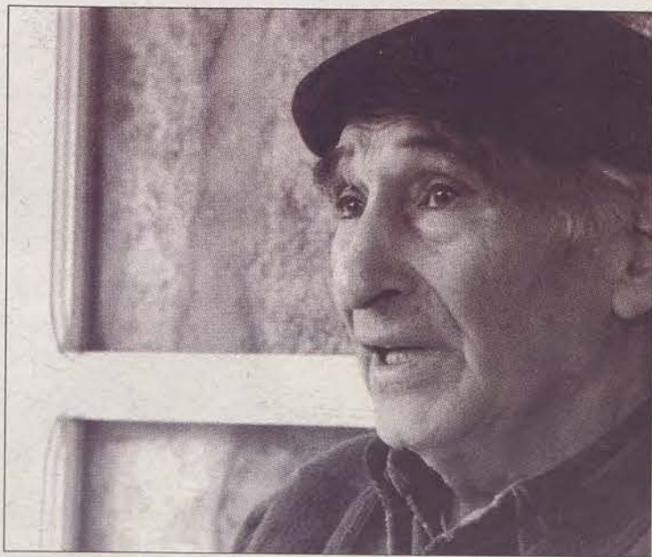
Pegado na memoria quedoulle o encargo de Ánxel Casal, alcalde de Santiago, de promover a realización dun grande mural na cidade, proxecto que o levantamento militar abortou. Sería no seu exilio arxentino onde Colmeiro desenvolvería a súa faceta muralística –da que el gostaba en especial á maneira de tantos artistas republicanos que atopaban na parede a mellor plataforma para facer unha arte social– pintando unha grande cúpula nas Galerías do Pacífico. Na súa etapa galega o pintor debuxou capas para os amigos escritores e experimentaria coa arte abstrata, cadros que desapareceron da súa colección cando decidiu quemalos por entender que se trataba “só dunha preocupación puramente intelectual” que non lle interesaba. Deles ape-

nas un se salvou da queima pola teima da súa muller Emília González. Nas corenta obras deste tempo expostas na Casa das Artes agroma a súa visión de aldea, o retrato dun país no que o pintor se recrea e atopa os máis fixos referentes. En *Galicia* (1928) é o traballo do agro, comunitario, o que debuxa a faciana da nación á que o artista regresa.

Na capital arxentina Manuel Colmeiro reside até 1948, ano no que decide trasladarse a París. No 1938 pinta o horror da guerra nun cadro singular na súa obra no que a desesperación intuese nas facianas desdibuxadas, pintor social, a denuncia deixa clara pegada no seu traballo artístico á par do mundo bondadoso que retrata por veces nun idílico ruralismo. Nen na capital francesa o artista esquece os referentes do seu país. Antonio Bonet Correa apunta que cando en París "pintou motivos franceses foron sempre os que tiñan unha íntima analogía cos galiegos: as fluviais paisaxes do río Sena, coas súas pontes ou os bosques próximos á capital de Francia". No seu estudo montparnasiano persistía a inspiración do mundo rural galego e dese tempo son, entre outras obras, as súas panadeiras que povoan os tradicionais mercados do país. Juan Manuel Bonet opina que é a lición de Cézanne —con marcada presenza na súa obra— e o cubismo a través do que "a paisaxe rural galega adquire dignidade e carta de natureza". Adubiado coa súa inseparábel boina, Colmeiro volve a cada tempo con maior frecuencia a Silleda, espazo que necesita para continuar a súa propia creación artística.

"Cada vez teño máis ansia por retornar á nosa terra. Como Anteón, pisar a maior porción das veces a terra para tomar forza dela e manterse, dentro do posíbel, en vivo. Quizais a súa máxía: non sei. Nunca pensei niso. A máxía, o sangue, o alento da terra, o ar..." díxolle o pintor a Xosé de Castro Arines nunha entrevista publicada no catálogo da exposición de 1983 no Museo de Arte Español Contemporáneo, que logo viríase no Museo de Pontevedra, a tres anos da súa volta definitiva a Margaride. Comprometido co galeguismo, Colmeiro apoiou o proxecto de *A Nosa Terra* na etapa actual a meio de colaboracións artísticas.

Amais desta exposición do 83, Colmeiro tivo unha ampla antolóxica na Bienal de Pontevedra de 1987. Na que agora se mostra en Vigo bótanse en falta os cadros depositados no Museo de Pontevedra que o pintor entregou pola bolsa de estudos concedida pola Deputación no 1929. Ausentes están títulos como *Collendo follas*, *A fonte milagrosa* e, en especial, *A carta*, lenzo no que plasma á súa filla Helena. No entanto, hai entre a ampla obra exposta debuxos e óleos que se expoñen por vez primeira ao público, en especial pertencentes á súa colección particular. Pintor favorito da crítica emerxente dos anos trinta, Colmeiro non tivo moita sorte na venda de cadros a organismos e centros públicos.

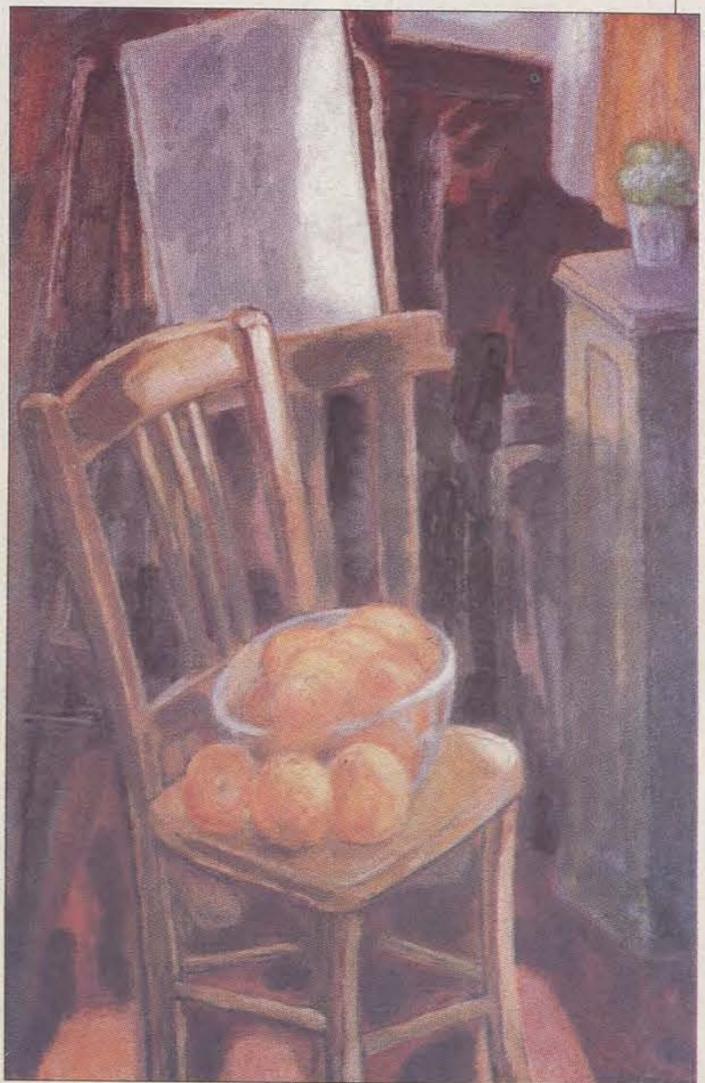

Colmeiro no ano 1984.

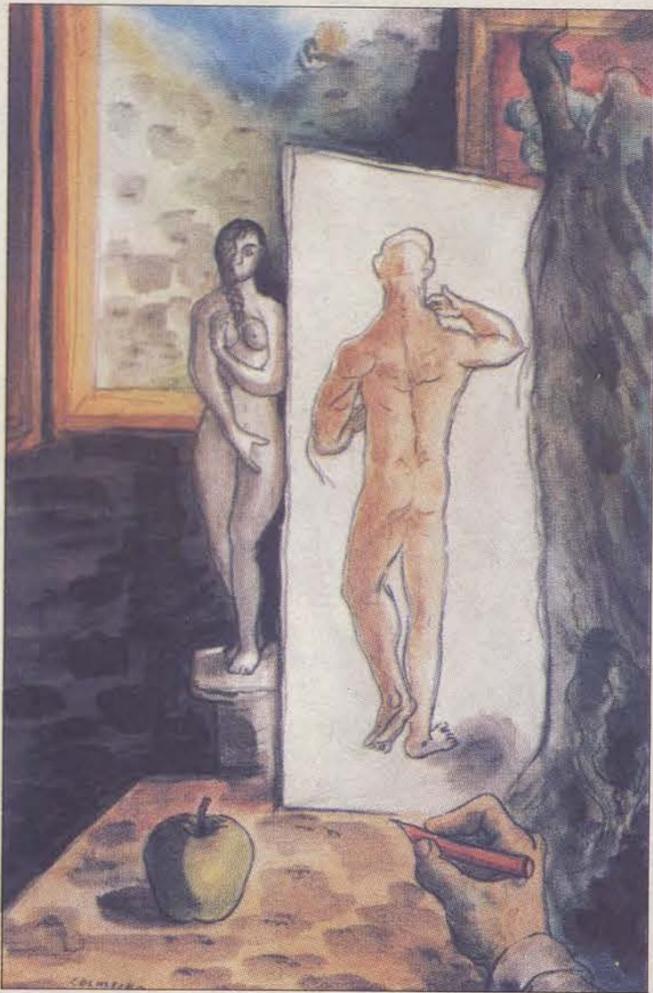
XAN CARBALLA

Inauguración dunha exposición de Colmeiro en Bos Aires. Entre os asistentes, Castella, Tacholas, Rodolfo Prada e Maruxa Boga.

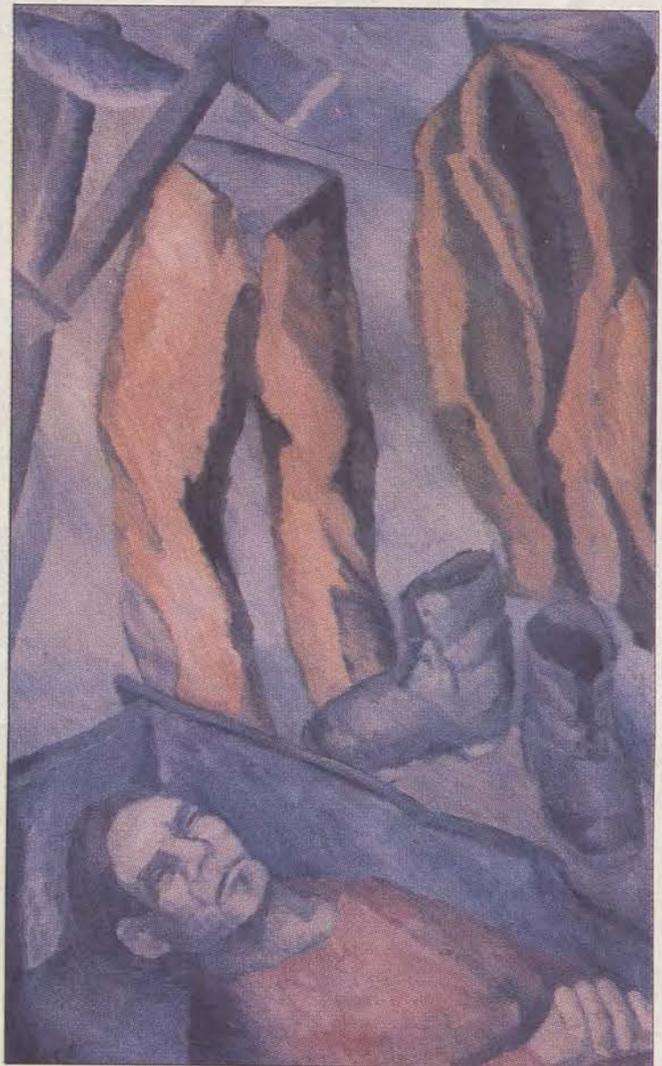
Rincon do estudo, 1959.

Taler, 1938.

A longa traxectoria de Manuel Colmeiro —o primeiro cadro exposto é de 1918 e o último de 1984— fai que a propia mostra se converta nun percorrido pola nosa historia recente. A vida de Colmeiro ten debuxada a través

dos anos os principais acontecementos do século co que naceu e que agora remata e a través dos seus cadros pódese facer lectura dela. Dixo Carlos Maside do pintor do Deza: "Se os pobos camiñaran parellos en sensibili-

A Morte, 1928.

dade coa obra dos seus creadores representativos hoxe Galiza berriaría de pé os seus xúbilos por

ter parido un pintor, O PIN-TOR; carne da súa carne, terra da súa terra". ♦

Anxos Romeo, acaparar imaxes con *Ollos de sal*

⇨ CARME VIDAL

POETA E PINTORA. ANXOS ROMEO MANEXA AS LINGUAXES DA PLÁSTICA E A LÍRICA QUE SE CONFUNDEN NAS SUAS CRIACIÓNS. DESPOIS DO POEMÁRIO A ESTATUA (1996) AGORA VEN DE PUBLICAR OLLOS DE SAL, VERSOS ONDE VERTE AS SUAS VIVÉNCIAS E QUE ELA SE NEGA A EXPLICAR.

Despois dun tempo no que intentou que arte plástica e poesía andiveran por distintos camiños, Anxos Romeo decatouse de que non podía deixar de facelas convivir. "As pezas plásticas son poéticas en si mesmas e nos meus poemas está involucrado o mundo da arte" anota para engadir que, no entanto, é a propia obra a que "fala soa, son modos de expresión que é o espectador quen ten que habitar".

Ollos de sal é un libro de vivencias, construído co mesmo material que deita na súa obra plástica. Constrúe un mundo simbólico —estamos rodeados de fetiches, di— no que a casa, como espazo doméstico e lírico, pasa a primeiro plano: "A cidade é a casa; a casa, a ventana, crease un xogo que ven da infancia, un tempo do que non son quen de fuxir. A casa é a de nena, na que me criei e que retrato na súa destrución. Ai está a idea da memoria e a imposibilidade de recuperación" apunta pa-

ra, a liña seguida, describir a casa familiar en toda a súa materialidade, co muiño e o río ao seu carón, coberta coa maleza que a invade a cada pouco. Desá casa nacen outras, e mesmo a ausencia delas, pero en cada novo espazo a poeta remítese á orixinaria, aquela que marcou os seus primeiros anos e que compartiu coas xeracións que a precederon. En pouco tempo a natureza pode invadir un lugar que garda vivencias próximas, a dos avós que amaban e loitaban por aquel espazo. A casa convértese en símbolo no poema pero ocupa na fala da poeta o lugar do concreto, o referente que serve de escenario na propia biografía. "Aquela casa estaba alonxada e criaba unha atmosfera propia, coma unha burbulla. Esa etapa dame vida, volve sempre como obrigándome a recuperar a memoria do pasado", engade. Tense relacionado a obra de Anxos Romeo coa de Maria Mariño e ela admira na poeta do Caurel, "o mundo que a rodea, as vivén-

cias arredor dun núcleo tan pechado, o mergullarse no propio espazo que ten á súa beira".

Acaparar imaxes

"As imaxes volven, rexistro a mirada sobre as cousas porque a curiosidade é fundamental no meu traballo" sinala Anxos Romeo que gosta mesmo de saturarse de información, manter sempre os ollos abertos a calquer referente que bata no seu corpo até facela responder. Leva sempre canda ela os seus cadernos repletos de notas e debuxos. "Son acaparadora de imaxes e datos, é bo sorprenderse continuamente e iso que eu fago con outras obras ou con outras cousas é o que quero para o lector, por iso non gosto de explicar o que fago, sobran as palabras que confunden e intentan dar voltas e engadir elementos a unha obra feita" responde Romeo nunha conversa na que evita, insistente, as preguntas. "¡claro! as princesas non son sereas que berran / e eu

quero as que berran as que vomitan sal / non as dos bos modais que son pra os usuarios / son prás instantáneas daquelas, non son pra eles / xente soñándose nas palabras", din os versos que a poeta pecha no libro.

A súa é unha poesía na que os sentimentos agroman con paixón. "A miña parte visceral me arrastra, ten que ir sempre por riba formando un remuíño constante" comenta a poeta. Prepara unha exposición que en pouco tempo se inaugurarán nunha galería de Vigo. Anxos Romeo fala do seu proceso creativo no

que tamén se deixa sorprendere, estando aberta a calquer tipo de mudanza que modifique a obra proxectada. No último tempo atopa no arámio oxidado e o papel os materiais que mellor lle acaen para construír as súas pezas. Neles persegue a flexibilidade e o movemento porque é, ao seu ver, no cambio onde se atopa a sorpresa. Pero enche tamén o seu estudo de multitude de obxectos, de esqueletes de ourizo ou follas de xirasol, e ás veces a súa silenciosa presenza chama a ser partícipe da obra que a artista crea. ♦

‘A casa
convértese
en símbolo
no poema pero
ocupa o lugar
do concreto,
o referente que
serve de
escenario
na propia
biografía.

O BNG propón a creación na Coruña dun Instituto de Cine Tería funcións comerciais e financeiras

O BNG ven de presentar na Coruña a proposta de creación do Instituto Galego das Artes e a Industria Audiovisual. Este proxecto estaría destinado "a potenciar con convénios coa TVG e o empresariado galego, entidades financeiras e institucións públicas e privadas, as producións propias de Galiza, en galego".

O apoio que este Instituto outorgaría á industria visual tería como vehículo principal as axudas económicas, fiscais e de financiación, através da xestión de préstamos coas entidades oficiais de crédito, caixas e bancos, co obxecto de proporcionar créditos con intereses subvencionados ás produtoras galegas. O Ins-

tituto xestionaría asimismo as exencións fiscais para as empresas do sector.

O IGAIA dependería dos orzamentos do goberno galego, aínda que gozaría de personalidade xurídica, patrimonio e funcionamento autónomos. O novo Instituto dotaría ao actual CGAI

dos medios financeiros necesarios para cumprir a súa función de centro artístico técnico audiovisual. Tamén promovería, sobre todo nunha primeira etapa, a creación dunha Distribuidora para o cine galego, en colaboración co sector privado. Tamén colaboraría coa Escola de Imaxe e Son e contará como organis-

mo dependente cunha Filmoteca Nacional desde a que se coordinarían as demais filmotecas, que existan ou seían criadas, nas cidades e vilas galegas.

As funcións do novo Instituto deberían ser desenvolvidas através dunha lei aprobada polo Parlamento Galego. ♦

CONTOS POPULARES

Martuxiña,
Branca fror, e
Catro irmáns
con oficio

O dragón e a
princesa,
Apio, e
O fillo do rei

A NOSA TERRA

TRAS O ÉXITO DE *NAVICULARIA*, BERROGÜETTO CONTARÁ MOI PRONTO CUN NOVO DISCO NO MERCADO. NESTE ARTIGO NÁRRASE A EXPERIENCIA DA GRAVACIÓN DESDE O PRÓPRIO

ESTÚDIO DE DONOSTIA NO QUE TIVO LUGAR. O NOVO TRABALLO LEVA POR NOME *VIAXE POR URTICARIA* E SERÁ APRESENTADO EN VIGO, NOS LOCAIS DA CAIXA MUNICIPAL, O VINDEIRO DÍA 19.

Berrogüetto viaxa a Urticaria

O 19 presenta en Vigo o seu segundo disco

◆ PEDRO ELIAS IGARTUA

O proceso de gravación está chegando ao seu termo, despois de tres semanas de intenso e nocturno traballo. Os sete compoñentes do grupo déronse cita para os derradeiros rexistros que van ser as voces e apontes de percusión. O estudio donostiarra Elkar atópase nuns pavillóns industriais no barrio de Igara. Berrogüetto repiteu estudio. Imaxinamos que a presenza dun inxeneiro de son como Jean Phocas debeu ser decisiva. En Euskal Herria a súa fama de manexar mellor que ninguén a arte dos microfónos acompañao desde hai vinte anos. É a man dereita de Oskorri en estudio e en directo, e o seu traballo en *Navicularia*, a súa mellor tarxeta de presentación.

Aparcamos fronte ao estudio. Quen nos abre é Guadi Galego, a nova compoñente do grupo na súa dobre función para tempos de crise de gaiteira e cantante e, polo que se ve, cunha responsabilidade engadida ao fronte da tropa.

Santi Cribeiro é o primeiro en baixar, seguido de Anxo e Isaac Palacín, logo Quim e Guillermo axustándose os anteollos, tras eles Quico Comesaña. Por diante do micrófono van pasando todos. Así sabemos as razóns que retrasaron a gravación do segundo traballo de Berrogüetto, volcados na primeira parte da banda sonora de *Renovart*, e despois en verán no traballo en directo. Acaban de voltar de Alemaña onde resultaron gañadores dun trofeo ao mellor grupo de folk da Unión Europea na súa sétima edición -galardón que posúen grupos do calibre de Altan e Tannahill Weavers- e ademais fixérono de xeito peculiar. A selección previa foi realizada sobre

a base de *Navicularia*, había 120 opcións e quedaron oito. Así a fase é en directo e o grupo permítese interpretar en directo por vez primeira o mesmo material que agora están gravando e trunfar con él. "Queríamos traballar cara o novo disco sen pretensións polas expectativas espertadas. Interpretalo en Alemaña serveunos de indicador, valorouse en directo e iso danos certa tranquilidade".

Queremos saber que consecuencias terá o novo formato de Berrogüetto como septeto. En realidade acabámolo de coñecer esta mesma mañá ao escoitar por primeira vez o *Nadal de Luintra*, unha panxoliña cun tratamento de luxo, cunha voz que nos emociona, cun dó de zanfona e violín que levanta o pelo. En opinión de Anxo, "hai un cambio importante, agora a voz está a cargo de Guadi Galego, que canta catro das once pezas do disco, pero Guadi ademais é unha excelente gaiteira. Con esta incorporación pechamos un ciclo de compoñentes de Berrogüetto, é unha fórmula ideal para afrontar os retos que nos propoñemos, porque somos multinstrumentistas, o que nos dá unha gran autonomía. É unha formación que nos vai aportar estabilidade e que vai durar bastante tempo".

Pouco despois, imos xantar a un asador próximo. Acompañanos tamén Iñaki e Rubén, os dous txalapartaris que van poñer esa tarde algunhas pinceladas de cor coas súas arcanas madeiras e o fotógrafo donostiarra Ikor Kotx que nos ten que retratar xuntos no estudio. Procuramos falar de todo menos da gravación, pero o tema xurde entre os músicos que se interpelean pensando nas percusións que hai que meter esa fin

de semán, para que Paxariño aporte os derradeiros toques de vento o Luns e así dar por rematada a gravación. Logo deixar uns días de descanso e collelo todo en Xaneiro para mesturar e darlle o empaque final.

Cando voltamos ao estudio te-

mos tempo de escoitar unha cópia do material gravado antes do verán para a serie documental *Renovart*, unha música que imaxinamos coas tomas arrebatadoras que se filmaron nas Cíes, pero que sen dúbida teñen entidade propia. Ese tema adicado ao sol coa zanfona e a alboka, as txalapartas e todo o aparello sonoro de Berrogüetto procura-nos pracer mentres algúns dos membros van cara o estudio, onde xa está Phocas, e hai que comezar a traballar coas voces. Guadi soporta hoxe a maior tensión. Pero ao seu lado están Isaac e Anxo para animala a repetir unha e outra vez o tema *Fusco e lusco* composto por Quico. "Non sei porque non sei como, non sei onde non sei cando, pero entre fusco e lusco, estaireite aquí agardando".

Ensaio aberto

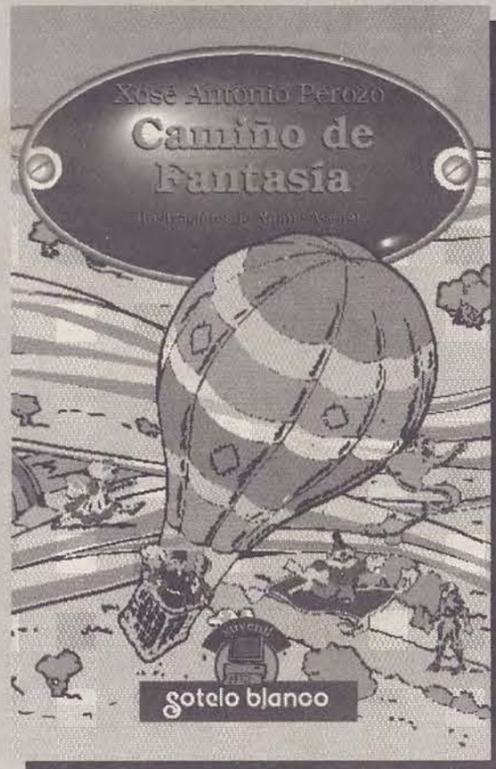
Mentres no estudio, por onde van pasando en turno de ánimos os diversos compoñentes, Guadi consegue por fin rematar un ataque axeitado á canción e dispónse a afrontar outra, na cociña máis relaxados evaluamos colleitas vascas e galegas. Comentamos con Quim Fariña, que nos fixo uns pasarrúas co violín pola cociña, a sensación de democracia que se respira. "Ainda que cada un teña moi claro como quere que soen os seus temas, sempre van o suficientemente abertos os ensaios para que cada un aporte a súa imaxinación, dende a distribución dos papeis a cada instrumento. Cada un é libre de suxerir cambios e, aínda que nas composicións aparecen uns nomes con-

cretos, é fundamental a participación de todos".

Cara as nove da noite hai un novo receso e marchamos na furgona a cear. Falamos de Galiza e Euskal Herria e da escena musical galega en plena eclosión de creatividade. Consolidou-se sen dúbida a presenza do xénero en todos os ámbitos, fanse máis concertos en teatros, aumentan as referencias discográficas e as multinacionais empezan a ver negocio. "Non sabemos se a longo prazo será bo ou mao, pero o que hai que tratar é de crear infraestruturas, que sobrevivan ao conxuntural, á moda", comenta Guadi. Anxo pola súa parte destaca "a importancia de ter pasado da emulación da música do arco Atlántico a mirar un material propio".

De volta no estudio, antes de dicerlles adeus, fálannos de utopías. É Anxo quen sintetiza a idea: "a humanidade mellorou en canto as utopías soñadas intentáronse poñer en práctica. O século XX foi un laboratorio neste senso, pero as utopías parecen non ter chegado a bo termo, hai unha confusión, un batifundio, mentres se desmonta, sen que pase nada, o estado de benestar. Non queremos ser moralizantes, nen nada polo estilo, pero veremos dentro de dez ou vinte anos a onde nos leva. Frente a iso pensamos que hai que seguir soñando e facendo realidade as utopías". Salvando as distancias sonoras, a actitude de Berrogüetto lembra a grupos coma Hedningarna, Shooglenifty, La Bottine Souriante ou Värttinä, liberdade formal e de fondo. ◆

xuvenil

Xosé Antonio Perozo

Camiño de Fantasía

Unha novela que é un auténtico xogo de imaxinación.

Do mesmo autor:
O enigma de Embívicus
Don Ogro de papel

gotelo blanco

De esquerda a dereita, António Reigosa, Xosé Miranda e Xoán Cuba.

PAULA BERGANTIÑOS

Xoán Cuba, Xosé Miranda e António Reigosa

‘Os contos populares
mostran unha calidade literaria extraordinaria’

✦ CARME VIDAL

NA PONTENOVA, UN VICIÑO CONTA MAXISTRALMENTE UN RELATO DIANTE DA SUA FILLA DE CORENTA ANOS, SURPRENDIDA POLA DESCOÑECIDA DESTREZA DO PAI. Á POUQUO QUE SE PESCUDE É FACIL CONCLUIR NA PERDA DA MEMORIA ENTRE AS DISTINTAS XERACIÓNS, TANTO DOS CONTOS COMO DA MANEIRA DE CONTAR. SÓ DOUS CATIVOS —IRMÁNS A QUEN NA ESCOLA LLE PEDIRON QUE RECOLLESEN RELATOS NA CASA— ENTRE OS CASE CINCUENTA

Comparten os tres a mesma admiración pola literatura popular, conservada nas casas a pesar de que un proceso imparábel ia mudando en polavilas pola atención á televisión. Entraron eles no espazo doméstico para recuperar os contos, e atopáronse que os máis cativos descoñecían os relatos que os avós tan maxistralmente narraban. En poucos anos, moitos deses relatos poden desaparecer para sempre, e ao traballo do antropólogo súmase-lle o do escritor que atopa na literatura oral non só fonte senón tamén material artellado para verter na escrita.

Para celebrar o fin da recolleita dos seus romances, contos e lendas que agora saen publicados no libro *Polavila na Pontenova* (Deputación de Lugo) xuntáronse na Pontenova máis de douscentos viciños. Na animosa resposta adivíñase que, en pouco tempo, se pode converter no libro de cabeceira de boa parte

das casas da comarca. Non esquecen que está escrito por eles mesmos. O escritor António Reigosa, un dos catro compiladores, móstrase en especial satisfeito por terlle “devolto o texto a quen nolo deu en orixe, e entregalo de novo cunha información engadida para que o aprécien, teñan consideración do que saben porque é de grande interese”. Acrescenta aínda o escritor o entusiasmo polos resultados obtidos, laiándose ao tempo de que os gobernantes non se teñan decatado da importancia de promover a cultura popular. Ao seu ver, conservar a tradición só é posíbel mediante un proceso de “promoción, criando lugares e ocasións para que se transmita a cultura”.

A novidade do traballo está tamén en que os contos clasifícanse conforme un catálogo aceptado internacionalmente, o que permite, ao dicir dos seus promotores, incorporalo á biblio-

grafía internacional e entrar en comparación con outras literaturas orais do mundo. O escritor Xosé Miranda enten-

de que o corte na transmisión ven co franquismo. “Os últimos que contan eran nenos na guerra. Eles pensaron que os seus fillos non o ían valorar e prescin-

dirón despois de narralo. Criouse a idea de que a lingua e a cultura non valían para nada” anota. Xoán Cuba engade que a desaparición das polavilas —aquelas reunións nocturnas de inverno nas que se contaba e se cantaba— e os traballos comunais afondou no proceso de esquecemento da memoria oral. No libro —do que se encargaron tamén M^{ra} Ofélia Carneiro e Mercedes Salvador xunto con Xoán Cuba e António Reigosa— rexistáronse os contos, as lendas e os romances gardando fidelidade á fonte oral e os autores abrañaron en moitas ocasións da “vontade de estilo dos narradores que mesmo na transcripción á escrita mostran unha calidade literaria extraordinaria”.

Cabalo buligán, escrita sobre a tradición politicamente incorrecta

E os relatos recollidos en *Polavila na Pontenova* son unha das fontes de *Cabalo buligán* (Xerais), a colección de contos que ven de comezar a publicarse e que os tres escritores coordinan. Asinados por eles mesmos, os autores pescudan nas distintas versións para reescribir o relato procurando reconstruír a súa factura orixinal. Á maneira do que, noutras tradicións literarias, fixeron os irmáns Grimm ou Italo Calvino. “Trátase dun traballo literario. A diferenza do que acontece na recolleita a versión que se entrega non está viva na tradición oral, hai que diferenciar ambos planos. En cada conto poñemos notas de quen foron os informantes, os recompiladores e que relación existe entre este relato e os que se recolleron noutros puntos do mundo, pero, a maneira de contalo é cousa nosa e por iso cadaquén asume a súa responsabilidade”, explica Xosé Miranda, apuntando tamén que queren que o seu traballo sexa útil para frear a desaparición dos contos.

Príncipes e princesas, o oso *Xan-ciño* fillo dun oso e unha muller, un irmán que mata a outro, a Carapuchiña que morre na boca do lobo. Os contos conteñen elementos que non pasarían a peneira do “politicamente correcto”. “Son realmente irreverentes co poder establecido. En *Manta en Roma* o Papa é un pícaro e o rei de España, un parvo. Fora da súa aparencia aristocrática, os contos son *incorrectos* porque poñen todo en solfa. Os príncipes e as princesas non son a realeza senón que representan a persoas. Danse casos nos que pode saír un a unha fiestra e na de enfrente haber outro. Non teñen a singularidade da aristocracia” comentan para dar conta de como fuxen de calquer sorte de “moralina”, como a que invadiu a Perrault para salvar na súa versión á Carapuchiña da morte.

Para António Reigosa “os protagonistas dos contos son o rapaz e a rapaza que está ouvindo ou lendo porque se establece esa simpatía que lle fai vivir o que está a escoitar. Esa asimilación significa unha lição de vida. Estáselle dicindo aos cativos que a vida ten problemas pero que se poden vencer. Non hai que lavarlle a cara”.

TABELA DAS LETRAS

NON FICCIÓN

HISTORIA SOCIAL DA LINGUA GALEGA
Henrique Monteagudo
Galaxia

ROBERTO BLANCO TORRES
Marcos Seixo
A Nosa Terra

A GALIZA MÁXICA
Victor Vaqueiro
Galaxia

FICCIÓN

MORNING STAR
Xosé Miranda
Xerais

CÍRCULO
Suso de Toro
Xerais

O LAPIS DO CARPINTEIRO
Manuel Rivas
Xerais

ALÉN DA DESVENTURA
Xavier Alcalá
Galaxia

UN PAÍS DE PALABRAS
Carlos Casares
Galaxia

Librerías
Cartabón (Vigo). Couceiro (A Coruña). Índice (Ferrol).
Michelena (Pontevedra). Pedreira (Santiago). Souto (Lugo). Torga (Ourense).

A LITERATURA GALEGA NON EXISTE EN MADRID

O secretario da Asociación de Escritores en Língua Galega, Miguel Anxo Fernán Vello, lembraba nunha recente entrevista publicada por este periódico que de toda a produción de *Espiral Maior*, editorial que el propio dirixe, "só saíu un libro reseñado en *El País* (...). Foi por empeño de Carlos Gurméndez que fixo un artigo no que en nengun momento se facía mención a que estivese publicado en galego e no que houbo que castellanizar o título do libro". "Gurméndez -concluía Fernán Vello- tivo que facer trampa para colar a reseña".

O ninguneamento da literatura en euskera, catalán e galego, fora das súas respetivas comunidades, constitúe unha realidade que de tan cotidiana resulta invisíbel. A *Universidad Nacional de Educación a Distancia* convocaba recentemente un premio de relato no que o castelán era a única lingua admitida. Non se coñece nengunha protesta ao respecto, péis a que esta restrición idiomática é actitude reiterada dunha institución que se financia tamén con cartos das deputacións e dos gobernos autónomos.

O mundo da literatura é un dos máis sensíbeis a presión do idioma, sobre todo porque idioma e mercado camiñan intimamente ligados. Neste sentido a consolidación dun monolingüismo case pleno entre os escritores nados en Galiza representa un fito primordial para a consolidación do sistema literario galego, pero sobre todo é a plasmación dunha actitude case heróica na que a coherencia co idioma constitúe un compromiso claro. Nesta época de renúncias, confusión, mercadotecnia e formalismo, o escritor galego está abocado a un compromiso oneroso co seu idioma. Péis a certos premios e a algunhas prebendas autóctonas que ás veces lle proporciona o seu traballo, o galego é aínda unha lingua sen normalizar socialmente, o que dificulta sobremaneira a acollida da obra neste idioma por parte do lector, un lector tentado ademais por unha lingua superior en número e baixo permanente toque de arrebato publicitario, institucional e mediático, como é o castelán. Por se fose pouco, o escritor en galego debe enfrentarse a un idioma en fase de recons-

MANUEL VEIGA

Que nesta situación haxa quen se sinta tentado polos cantos de serea do español é lamentábel, pero non constitúe unha sorpresa

trucción, de modo que o seu esforzo creativo canga inevitavelmente nas costas cun prolixo e escravizante traballo filolóxico.

Que nesta situación haxa quen se sinta tentado polos cantos de serea do español, capaz pola súa dimensión de xerar prebendas moito maiores que o galego, é lamentábel, pero non constitúe unha sorpresa. Habería que comparar a última renúncia de Bieito Iglesias, premiado en Salamanca por unha obra en castelán, á dos xogadores de beisbol cubanos que fuxen a Estados Unidos, incapaces de rexeitar unha oferta millonaria, e habería que homenaxear, ás avesas, aos que como Ferrín ou Casares manteñen a súa fidelidade ao idioma, probabelmente porque saben que un idioma representa algo máis que as 140 mil palabras que abranxe un bon dicionario.

Atados ao pau maior, como Ulises, mentres sulcan as augas exteriores, están, por outra parte, Manuel Rivas e Suso de Toro. Pero a serea non é parva, non increpa, senón que tenta e disimula. A Rivas preséntao a publicidade de *El País* e *Alfaguara* como un dos "nosos máis grandes escritores". Como a frase está escrita en castelán, non é doado escoller a que carta quedarse: se á da Constitución que establece que o galego tamén é unha lingua española, ou á máis estreita pero tamén máis habitual e, por suposto, á que van adherirse á maioría dos lectores, que identifica o termo "noso" co sistema literario da lingua de Cervantes. Outro tanto sucede cando o mesmo diário informa de que *O lapis do carpinteiro* vai ser traducido a cinco idiomas. Por suposto a letra pequena sustrae un dato fundamental: cinco idiomas, ademais do castelán, posto que a lingua orixinal é o galego.

Se lemos a nota breve que mereceu Suso de Toro o 2 de Abril do pasado ano, comprobaremos como o autor de *Tic-Tac* aparece definido como autor "tanto en galego como en castelán", o cal non é certo porque a súa obra foi escrita orixinalmente en galego, fora de traballos xornalísticos pontoais ou obras por encarga, de difícil encadre na ficción, como a súa última entrega sobre o Camiño de Santiago.

Os exemplos sobre a ambigüidade é o ocultamento cos que é tratado o galego son abundantes. A tradución da penúltima obra de Alfredo Conde, *Sempre me matan*, publicada por Mondadori, óbvio o feito de que se trata dunha tradución. Curiosamente o poema de Kavafis co que se abre a novela merece referencia rigurosa de como foi vertido primeiro ao galego e desta lingua ao castelán.

Que se pode dicir, polo demais, dese dobre discurso, tamén apuntado por Fernán Vello, que conforme outorga fe de españolidade ao galego, euskera e catalán, refuga absolutamente a presenza de todos os tres idiomas nas sucesivas antoloxías publicadas baixo o carimbo de "Antoloxía de poesía española"? O colmo da intencionada confusión ven dado pola inclusión, non poucas veces, da lírica medieval galega na historia da literatura castelá, para pasmo, por exemplo, de historiadores italianos e portugueses, bons coñecedores das cantigas.

Ou seña que se afirmamos que temos un sistema literario propio, respóndennos que non é máis que unha variedade dentro das linguas españolas (en plural). Se hai que seleccionar o mellor das linguas españolas, convocar premios de carácter estatal ou outorgar subvencións, polo xeral, esquécese o plural e o termo español convértese en sinónimo de castelán. Por último, cando se fala dun pasado prestixioso como o das cantigas, sen parangón en Castela, procúrase facelo pasar por un arcaísmo máis próximo ao latín ou por unha variante da lingua de Berceo, de maneira que se saquean os méritos e se sacuden as diferencias.

A ambigüidade formal non obedece, en todo caso, a unha ambigüidade real ou ideolóxica. O lugar de cada idioma queda patente cando Miguel García Posada, director dun suplemento cultural que paradoxicamente leva o nome de *Babelia*, pide aos que usamos unha lingua propia que saibamos a que xogamos: "á disgregación da cultura, á atomización de calquer planteamento universal en nome do campanario de aldea, o tolón tolón das vacas da vila e os refráns das máis vellas do lugar". ♦

A SERPE DOS CAMIÑOS

LOIS DIÉGUEZ

O Santo Adrián de Sasau

Antes de chegar a *Castiello de Jaca* hai que abandonar a oficialidade do Camiño se se quere buscar o que se agacha. Pilla-se a estrada que leva a Borau, cruzando o monte ermo e amarelo por precipitas encostas. Desde *Borau* segue-se a estrada de *Aísa*, e a pouco máis dun quilómetro toma-se unha pista que leva ao Santo Adrián de Sasabe ou, como ali mesmo se explica nun cartel, de Sasau, que debe ser o topónimo propio. A pista corre paralela ao regato Lubierre. Quedan á dereita dos viaxeiros dúas "bordas", como en Aragón lle chaman ás palleiras, aproveitando os riarengos. É alta como as construcións pré-románicas de Asturias. A cimentación na que se sostén baixa do nivel do Lubierre, por iso a súa nave parece sempre anegada. É un lugar dos que marcan, arredado do mundo e animado polo son do regato e o intermitente canto das chocas das ovellas.

Os canzorriños da ábside son sinxelos e serven de sostén aos arquiños lombardos, con simboloxía dos petroglifos que os viaxeiros viron na Galiza, unha ca-

ra de muller, que din que é santa Natália, e unha man agarrando unha cruz, que identificaron con Santo Adrián. A igrexa estaba adicada a estes santos antes da intervención do abade García I, que convenceu ao rei Ramiro I para que botase de Sasau os fra-

des polos seus "costumes perniciosos", segundo conta Xoán G. Atienza na "Rota Sagrada". Desde aquela a advocación da igrexa pasou a San Pedro e así se tratou de recuperar a ortodoxia relixiosa. Un dos viaxeiros, despois desta visita, escribirá unha

Seica foi sede dos bispos de Aragón antes de se instalar en *Jaca*, durante a alta Idade Média. Tres deles están aquí soterrados. E gardou o santo Graal, o cáliz sagrado que San Lourenzo enviara a Huesca. Por mor da invasión musulmana, pasou, logo, a lesa e

historia baseada no martirio de Santo Adrián, cando lle cortaron a man antes de matá-lo, intrigado o viaxeiro pola posición de Santa Natália, que mesmo axudou a soster-la mentres lle cortaban. E é que as aventuras dos santos non deixan de apampar pola súa fantasía.

A monumentalidade do Santo Adrián en lugar tan arredado sorpréndeme, máis a historia aclara a que se debe.

a Siresa e chegou, á fin, a este lugar agachado. Din que Ramiro I construíu a catedral de Jaca para gardá-lo. Este Graal cristianizado foi, na cultura celta, caldeiro de Dagda entregado polo deus Lug, onde se metían os mortos da batalla para resucitá-los, e símbolo da vida e da sabedoría noutras culturas. Da súa tradición saíron os poemas griálicos de Chrétien de Troyes e de Wolfran von Eschenbach. Os viaxeiros falan do seu Graal galego gardado no *Cebreiro* cunha admiración que antes non sentían. Non cabe dúbida de que viaxar polo mundo é a mellor vacina contra a desvalorización do propio.

Desde a ribeira do regato Lubierre dan-lle última mirada ao conxunto. Tanta historia xunta ten-nos atordados. Falarán como cotorras cando en *Castiello de Jaca* festexen o aprendido con troitas en escabeche, callada e viño da Rioxa. A comida aragonesa non ten prezo. É unha imaxe, claro, pero apesar do abonado os viaxeiros senten-se plenamente satisfeitos. O día vivido ben pagou o gasto. ♦

ANACOS

O mítico camiño de Lizarra

BOROBÓ

Pode que atopemos outro mito de orixe francés no inescrutable pasado de Galiza, inda moi anterior ao de San Martiño de Tours, ao que me referín no *anaco* precedente. Ven ser o mito do *camiño das estrelas*, que culminaría en Compostela, confirmando a etimoloxía popular deste polémico topónimo. Camiño que cobra agora unha curiosa actualidade, e non tan só pola Gran Perdonanza deste Ano Santo. Xa veremos por qué.

Primeiro sinalarei que o Emperador Carlomagno morreu anos antes da invención da tumba de Santiago Apóstol, asegúñase a exacta cronoloxía fixada polos máis verídicos e novos historiadores; e nin que decir ten que é unha trapallada todo canto se conta respecto á conquista de España polo Imperante da barba florida, no libro IV do *Codex Calixtinus*; atribuído á cálida imaxinación do seu Arzobispo Turpín.

Mais, cabe darlle unha maravillosa validez ao que o quimérico Arzobispo narra en canto a aparición en soños do Apóstol Santiago a Carlomagno. Díciñolle: ¿Que fas, meu fillo? Pregunta á que o monarca franco retrucou dun xeito moi típico pra nós:

¿Quen es, Señor? O Apóstol explicou que era un dos fillos do Zebedeo, discípulos de Cristo; morto pola espada do rei Herodes, e que o seu corpo descansaba "ñorado en Galiza, aínda vergoñosamente oprimida polo sarracenos". Así que o Imperante debería ir "cun gran exército a liberar o seu camiño e a súa terra".

Soño de Carlomagno, dentro da súa estrutura máxica era, en certo modo, lóxico, pois dormírase pensando no camiño de estrelas que se extendía dende o Mar de Frisia ata Galiza. Evidentemente o Emperador estaba obsesionado coa Vía Láctea; constelación que a simples vista máis ben parecería ir dende o Mediterráneo ao Atlántico, en dúas fileiras de estrelas. Tanto que Carlomagno debeu dispoñer que na súa campaña labrasen aquela revelación tida en soños; simbolizándoa naquel par de ringleiras astrais.

Serían a expresión celestial dunha rota máis terrenal e moi montañosa: un antiquísimo camiño de peregrinacións que quizaves poidera remontarse á cultura megalítica, no longo tempo (do V ao II milenio a.C.) en que foi sementando de mámoas o noso

chan. ¿Celebrarían xa nos dolmens de Barbanza algún mítico xubileo os *pelengrins* neolíticos?

A primeira liña terráquea/astrol, a máis meridional, estaría situada, proximadamente, a 42º 30' de latitude. Partiría de certo *Pic d'Estella*, enclavado na Cataluña francesa. Pasaría logo, na súa rota pirenaica, sucesivamente por *Puig de l'Estelle* e máis o *Puig de Tresestelles*, ata chegar, uns catrocentos kilómetros máis acá, nista outra beira dos Pirineus, cunha lixeira desviación da súa latitude (42º 40'), esouta *Estrela*. A que nistes días fíxose famosísima, a consecuencia do acordo ao que dá nome: chamado de *Estella* en castelán, e de *Lizarra* en vascuence, topónimos que veñen a ter a mesma significación astral.

Como resulta que isa mítica rota inda segue, con topónimos semellantes, deica preto de Pontevedra (conforme explica o fabuloso Louis Charpentier no seu enxendo, *El misterio de Compostela*) ocurreuselle ao meu centenário mestre, don Anxelo Novo, que iste camiño de estrelas ¿megalítico?, dentro dunha interpretación semiótica da Historia e da Xeografía, podría sim-

bolizar a candente interconexión de Galeuzca. Dado que ista ligazón de nacións polas estrelas empeza en Cataluña, ten o seu punto clave en Lizarra, prosegue por Euzkadi e ven rematar, máis ou menos, na Rfa de Marín. Só falta topar por alí un topónimo dalgunha aldeña —xa que non dun monte ou unha cidade— que se chame Estrela.

Dosto que Compostela supón o término da ringleira astral do máis ao norte; situada cara a latitude 42º46', que é exactamente a do Pico Sacro e a de Padrón. Por onde desemboca isa segunda fileira de estrelas; sete minutos máis ao sur de Santiago, nas coordenadas xeográficas. Quince ou vinte minutos, en coche.... pola autoestrada.

Se cadra —pensa o ex-conde de Grovas— foi por ise motivo a causa de que ao renovarse o ancestral mito do Camiño das Estrelas, fose depositado primeiro o corpo Santo de Xacobeo nas ourelas do Sar e levado logo ao monte Ilicino. Despois, pra estar máis seguro acaso, ante as incursións marítimas nas rfas, de sarracenos e normandos, sería trasladado en carro de bois a Compostela. ♦

Que lé?

Xosé López

'As reportaxes son pulmóns para o xornalismo'

Estou lendo *Polaroid*, de Douglas Koupland, un libro que ten que ver co novo xornalismo. Tamén veño de ler *Toxos e flores* de M. Rivas.

Que leituras recomendaría?

Calquer dos libros citados. Tamén gostei especialmente de *El periodismo es un cuento* de Manuel Rivas e de *La flecha amarilla*, no que Suso de Toro e Xurxo Lobato fan reflexións sobre o Camiño de Santiago.

Ven de publicar *A reportaxe de prensa en Galicia*. Por que lle resulta atractivo este xénero?

Cando era un profesional activo do xornalismo cultivei a reportaxe. Parecíame unha fórmula entredida que contrastaba coa información estandarizada sen, por iso, ter que perder rigor. Cando comecei o meu traballo na facultade de Xornalismo, interesoume a dimensión máis teórica porque daquela non había nengun traballo feito. Na Galiza houbo tradición de xornalismo de opinión, a principios de século, e posteriormente, de reportaxe e entrevista. Son pulmóns que lle dan aire ao xornalismo.

En que medida se permite a literatura na reportaxe?

O importante é que non se muden os feitos reais. A revitalización do xénero desde a transición débese a *A Nosa Terra*, que cumpriu un grande papel nun momento no que o xornalismo estaba atezado. Despois foi callando no resto da prensa. Agora mesmo hai bons reporteiros pero quizais os periódicos non aposten demasiado polo xénero.

Como ve a implantación da titulación de Comunicación Audiovisual?

Neste momento as tres universidades teñen pedida a titulación, co cal o proxecto atópase en fase de estudo no Consello Universitario de Galiza. Nós, desde Xornalismo, sempre apostamos proque se utilizaran criterios racionais científicos e económicos. A Xunta da Facultade considera que a área de comunicación debe estar agrupada, que é unha vantaxe ter xa instalado un primeiro ciclo practicamente igual para Xornalismo como para Comunicación Audiovisual. ♦

Xornalista, Decano de Ciencias da Información. Pol (1956).

CAMIÑO VELLO CONGOSTRA NOVA

FRANCISCO A. VIDAL

A enerxía eólica

Desde que o home é home, puido padecer as furias do vento endiañado, pero tamén os alumiños da brisa mariña, os trallazos do xélido nordés ou a fresca airexa da tardiña, como unha man implacable, que tanto acarriña como zorrega.

Con esa carga humana que teñen os devotos das divindades, desde a antiguidade, as xentes comprenderon que, se un refacho é capaz de estender a semente das plantas ata os lugares máis inaccesibles, ou se un turbillón pode arrasar todo canto encontra ao seu paso e posibilitar a renovación das cousas e da vida, tamén debía ser temido e adorado, querido e pretendido, como de feito o foi ao longo da historia. E así, observando como o vento se volve caprichoso unhas veces, vingativo outras e benévolo nalgúns ocasións, comprenderon que era necesario facerlle o conto, para telo sempre a ben, e daquela elevárono aos altares, investido dos máis grandes milagres que a natureza pode aportar.

Contaban os gregos que cando o Vento, arrebatador, violento e acariñador, se encontrou coa Noite, dama vestida de negro raso, señora dos misterios e dos encontros amorosos; seduciuna cun abrazo fecundante, polo que ao seu debido tempo ela puxo un ovo, do que nacería

Eros, o deus dos dous sexos, a quen se lle encargou poñer a todo o universo en movemento.

Quizabes por isto se consideraba ao aire como o primeiro de todos os elementos, pois por el, os outros tres, a terra, o lume e a auga cobran vida e poden estenderse polo mundo, levando a cada currunchito as súas virtudes e os seus defectos. E os gregos, que

sabían da enerxía do vento e a temían, ao mesmo tempo trataban de subornalo para dominar o seu poder.

Logo, cando se soubo que o astuto Ulises recibira do propio Eolo, un odre no que se encerraba aos ventos malignos, para que non o apartasen da súa rota, todas as criaturas do mundo se afanaron por posuír o secreto de aprisionar ao vento nun saco, co fin de usalo cando mellor lles parecese. Ata as bruxas da Idade Media dicían coñecer un método secreto para encerrar ao vento.

Aquí, na nosa terra, os sistemas para dominalo eran menos totalitarios. Conta Castelao que, cerca de Taragoña (Rianxo), os mariñeiros fan a un cruceiro, cando querían que cambiase o vento, para virar á Virxe cara o lado de onde querían que soprara o aire.

Sen sair da mesma Barbanza, en Ribeira, tamén os mariñeiros,

subían á capela de san Alberte, e ali, para que o vento trocarse de dirección, viraban unha das tellas, co fin de que o santo entendese a mensaxe e fixera as súas xestións diante de quen fose necesario.

A importancia do vento foi sempre moi grande, e se ben é certo que no noso país non abundaron os muiños de vento, quizabes porque este é "o país dos mil ríos" e é moito máis doado o uso da enerxía fluvial para ese fin, a eólica foi unha enerxía querida, temida, deseñada e, como se ve, adorada.

Con todo, aquí tamén hai muiños de vento, poucos pero hainos, aínda que hoxe xa só son reliquias durmindo no cume dos seus vellos e ventados montes, coa súa forma circular, para ofrecerlle menos resistencia ao aire, co seu teito, maiormente a unha auga, inclinado para a parte de sotavento, e as aspas ou vareiros mirando ao fronte, desafiantes, cubertos cos abanos, feitos con táboas de madeira unhas veces e de grandes panos de lenzo outras, para atraer a forza do aire e convertela en enerxía motriz aproveitábel para moer o gran, como hoxe, se se quixera, tamén se poden aproveitar para producir electróns en movemento. ♦

O Trinque ¿Que serán?

A TVE-G ven de inaugurar un programa de variedades anovador e de produción propia. Unha boa idea para romper coa anquilosada

programación do centro rexional. Presentan Paco Lodeiro e Marisol Manfurada. Dirixe Xosé M. Pereiro. ♦

O Barco

■ TEATRO

MARSAL, MARSAL

O Venres 5, ás 20,30 h, o grupo de teatro Talía Teatro presenta, na Casa da Cultura, o seu espectáculo titulado *Marsal, Marsal*.

Burela

■ EXPOSICIÓNS

HORIZONTE

Unha reinterpretación da idea de natureza e da paisaxe romántica da man de Paula Fernández que amosa a súa pintura na *Zaranda* baixo o título de *Horizonte*. Até o 15 de Marzo.

■ TEATRO

CHAPA E PINTURA

Patricia Vázquez e Carlos Blanco presentan na *Zaranda* o espectáculo teatral *Chapa e pintura*, humor con

público en directo. Terá lugar o Xoves 4 ás 22,30 h.

Cabana

■ LEITURAS

HISTÓRIA DA ARTE

Cesáreo Sánchez e César Llana presentan a "Historia da Arte", de Edicións A Nosa Terra, o Xoves 4 ás 19 horas, no *Ponto de Leitura* de Pomeiro (Cabana de Bergantiños).

Cambados

■ EXPOSICIÓNS

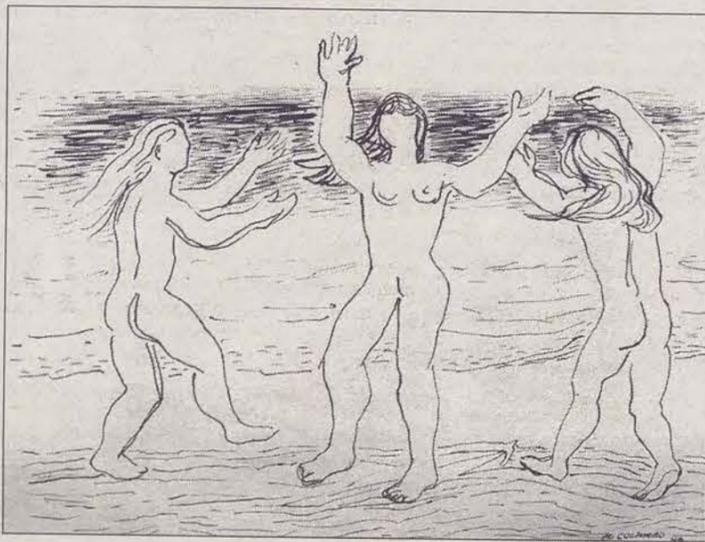
SYLVIE LERAT

Derradeira semana para poder ollar, na galería Borrón 4, as acuarelas e óleos da francesa Sylvie Lerat.

■ MÚSICA

BOIKOT E MDH

O Sábado 6, a partir das

doce da noite, na sala Nirvana, actuación do grupo Boikot que presenta o seu novo traballo *No Callar*, terceira parte do proxecto *La ruta del Che*, no que traballa o grupo desde hai uns anos. Xunto con eles esta-

rán tamén os de Bilbo, MDH (Miel de Hiel).

Cee

■ EXPOSICIÓNS

APRENDER A MIRAR A PINTURA

Até o 7 de Marzo, na Escola da Praza, está a mostra didáctica *Aprender a mirar a pintura*, organizada pola Fundación Caixa Galicia.

A Coruña

■ CONFERENCIAS

OBRAS MESTRAS DE VELÁZQUEZ

Con motivo da celebración do IV vixentenario do nacemento de Velázquez, a Fundación Barrié e a Fundación Amigos do Museo do Prado, organiza un ciclo de conferencias baixo o título de *Obras mestras de Velázquez*, que se desenvolve de Febreiro a Marzo. Nesta semana, pódese asistir, o Xoves 4, á conferencia *Mercurio y Argos de Gonzalo M. Borrás Gualís*. O Venres 5, *Vista del jardín de la "Villa Madicis"*, en Roma da man de Delfín Rodríguez. E o Xoves 11, *Los borrachos, o el triunfo de Baco con Vicente Lleó Cañal*. As conferencias teñen lugar ás 20 h, no auditorio da Fundación Barrié.

■ EXPOSICIÓNS

ARTE BRITÁNICA DOS ANOS 50

Desde o Martes 9, a Fundación Barrié acolle a exposición adicada á arte británica dos anos 50, en colaboración co The British Council.

O MODERNISMO PINTADO

Organizada por Caixavigo chega ao Kiosko Alfonso a mostra adicada ao pintor Ramón Casas, *O modernismo pintado*. Selección de máis de 60 obras nas que se poden ollar os diferentes estilos cultivados polo artista. Até o 26 deste mes.

MANDA TRABALLO

Na sala de exposicións da Agrupación Cultural Alexandre Bóveda, abre a mostra de fotografía *Manda traballo*, do colectivo *Ollo de vidro*, incluída no *Outono Fotográfico*. De Luns a Venres de 17 a 20,30 h.

Mª ANTONIA DANS E ELADIO DIESTE

A arquitectura de Eladio Dieste e a pintura de María Antonia Dans pódense ollar na Fundación Barrié.

O CARTELISMO NA GALIZA

Na sala Médico Rodríguez,

abre a mostra adicada ao cartelismo na Galiza, organizada pola Fundación Caixavigo. Aberta até o 30 de Marzo.

FERREIRA

Unha escolma dos traballos máis recentes de Ferreira pódese ollar na Biblioteca Pública Miguel González Garcés.

■ TEATRO

TEATRO PARA CAMALEÓNS

Matarile Teatro presenta no *Forum Metropolitano* o espectáculo titulado *Teatro para Camaleóns* o 6 e 7 de Marzo (Sábado e Domingo), ás 20,30 h. Do 11 ao 14 (Xoves a Domingo), o *Forum Metropolitano* acolle a actuación de *Especto Cóncavo* co seu espectáculo *Peter Pan*.

Ferrol

■ LEITURAS

GRANDAL

O Xoves 4, ás 20,30 h, José António Ponte Far e Miguel Toval presentan, na galería *Sargadelos*, o libro *Grandal* do ferrolán xa finado Francisco Suárez García, editado por *Embora*. O Sábado 6 ás 12,30 h, tamén nesta galería realízase presentación do libro de Gloria Sánchez e Xan López Domínguez, *O grande Tronante*, de Edicións Xerais. A presentación correrá a cargo de Miguel Cortizas e Miguel Vázquez Freire.

■ TEATRO

MANIFESTO DO TEATRO PALLEIRO

É o título do espectáculo que presentan *Mofa e Befu*, o Xoves 11 no Auditorio H. ás 20,30 h.

Lugo

■ EXPOSICIÓNS

CAXIGUEIRO

Na capela de Sta. Maria, encóntrase a instalación criada por Caxigueiro, que

En VIGO, a Casa das Artes e o Auditorio Caixavigo, acollen unha mostra antolóxica de Colmeiro, do que podemos ollar un deseño á esquerda.

Carteleira

CELEBRITY. Outro Woody Allen ben realizado, ben interpretado, crítico coa superficialidade da sociedade do espectáculo. O guiño queda, sen embargo, un pouco corto e algúns diálogos fanse reiterativos. Ben o protagonista, Kenneth Brannagh.

ENTRE AS PERNAS. Película de enredo que desperta o interese na súa última media hora. Interpretes: Carmelo Gómez (aceitábel), Javier Bardem (ben intencionado, pero inmaduro) e Vitoria Abril (que é desde hai anos a mellor actriz española con diferenza). Máis cutrez que erotismo, con cenários mal iluminados (non se sabe se por falta de medios ou a mantenta).

BÁGOAS NEGRAS. Un mozo namórase dunha esquizofrénica con tendencias asasinas e, nunha tentativa de redimila, trata de fuxir con ela, pero a protagonista sabe que a súa doenza vai levala á loucura máis absoluta, por iso a súa vida carece de sentido. Bon papel de Ariadna Gil nunha película moi frouxa.

VELVET GOLDMINE. Dous mozos ben feitos escandalizan a conservadora sociedade británica dos sesenta coa súa música *glam* e a súa estética bisexual. Moito video-clip e un chisco de socioloxía da época.

A DELGADA LIÑA ENCARNADA. Un soldado que é obrigado a participar na II Guerra Mundial pergúntase polo seu papel contenda e chega á conclusión que esta corrompe ao individuo e non ten utilidade. Filme antibelicista que critica a presenza norte-americana nesa guerra.

A VIDA SOÑADA DOS ANXOS. Dous rapazas francesas rexeitan a explotación da fábrica, viven nun piso prestado e tratan de buscar

unha vida mellor. Só unha leve membrana separa este filme da realidade. Aconsellábel, aínda que o centro da película seña un pouco demorado.

ESTACIÓN CENTRAL DO BRASIL. Caro lle custou ás pantallas comerciais pasar este filme de Walter Salles que narra a busca interminábel de tenrura dunha muller na madurez da vida e un pequeno comezando a súa. Personaxes que buscan e fuxen da ameaza que pesa sobre os desposeídos. A candidatura ao Oscar ábrelle por fin as portas dos cinemas.

A GUERRA DO ÓPIO. Retrato do imperialismo británico através dos sucesos que en 1840 desembarcaron na guerra do ópio entre o Reino Unido e a China, tras a decisión chinesa de proibir a venda desta droga. Esquemática.

ESTADO DE SÍTIO. Desaparecido o demo comunista, os integristas islámicos acosan á nación americana. Unha campaña terrorista en Nova York leva ao exército ás ruas e nese momento débátese o conflito entre seguridade nacional e dereitos civís. Filme maniqueo escorado ás teses do Partido Demócrata.

INIMIGO PÚBLICO. Un avogado é vítima dunha persecución de todos os poderes do Estado sen saber por qué. Ao cabo descobre un plano dos servizos secretos para montar un operativo que vixie todos os movementos da cidadanía. Guión ben construído para unha película intrascendente.

GATO NEGRO, GATO BRANCO. Dous pícaros ciganos, pai e fillo, sobreviven ás beiras do Danúbio acados por todo tipo de estafadores até que un deles pretende casar á súa irmá co fillo do cigano. Filme do Kusturica máis anarcoide.

OS PADRIÑOS DO NOIVO. É a segunda das fitas en galego prometida pola distribuidora Filmax tras o seu convenio coa Xunta. A febre de arremedar a Tarantino continúa neste filme no que se frustra unha voda ao verse implicado o noivo máis os seus amigos no atraco a unha tenda. Moita policía, moitos tiros, pero pouca emoción.

ROUNDERS. A vida observada desde o risco dos xogadores de póker. Película de interiores, con bons actores e cenários críbeis. Inapropiada para os que odien as cartas.

DE AGORA EN DIANTE. Un home rico deixa á súa muller por outra. A muller coñecera a un home simpático e pequenote (Dany de Vito). A historia destes primeiros días da muller madura e separada é o tema dun filme que se ve con agrado.

HORA PUNTA. "Ser policía de Los Angeles é unha vergoña. A miña nai dílle ás veciñas que son traficantes". Esta é unha das frases da comedia que ten como protagonistas a un policía negro e a outro asiático (da República Popular China). Sesión de artes marciais, con humor. Por unha vez os loiros son os que quedan pior.

O MILAGRE DE PINTO. Os irmáns Freser, un deles guionista de *Gomaespuma* e o outro publicista, únense aquí nunha película ocurrente, pero con abundantes fallos narrativos. A filmación de ambientes clásicos do cine: a chegada dos homes da NASA, a escola franquista, o musical con pizza, a despedida no porto, o campo de flores, a estrada recta con posta de sol, fan pensar que de Javier Freser pode saír algo o día que teña un guiño ben armado. ♦

Na CORUÑA continúa, na Fundación Barrié, a exposición adicada ao arquitecto uruguayo, de orixe galego, Eladio Dieste.

leva por título *O bosque das esencias*.

MOVIMENTO AUTONOMISTA DO 36

Libros, documentación e litografías conforman a mostra aberta, na Casa de Administración de Sargadelos, *O Movemento Autonomista galego sobre do plebiscito do 36*.

GRACIELA ITÚRBIDE

A fotografía da mexicana Graciela Itúrbide pódese contemplar até o 26 deste mes na Sala de Caixa Galicia.

TEATRO

UN HOME QUE SE PARECIA A MACBETH

O Xoves 11, á noite, o grupo *Uvegá teatro* representa no Auditorio Municipal a obra *Un home que se parecía a Macbeth*.

Moaña

ACTIVIDADES

VOCES DE MULLER

Durante todo o mes de Marzo desenvólvense no *Café-Teatro do Real* unha serie de actividades que teñen a figura da muller como eixo. Así mesmo o Sábado 6, terá lugar ás 23,30 h, a actuación da cantautora argentina *Mirian Sandoval*. E o Xoves 11, tamén ás 23,30 h, celébrase un libroforum para presentar o libro de *Marta da Costa*, *Setembro*.

EXPOSICIÓNS

SEBASTIÃO SALGADO

O *Café-Teatro do Real* mostra unha exposición, até o 8 de Marzo, do coñecido fotógrafo brasileiro *Sebastião Salgado*, en solidariedade co *Movemento dos sem Terra*. Abundando neste tema, o Xoves día 4, proxéctase unha película brasileira.

Ogrobe

EXPOSICIÓNS

ARQUITECTURA POPULAR

A Comisión de Normalización Lingüística do IES Monte da Vila organiza unha mostra con este tema. Dividida en dúas partes, na primeira podemos observar as casas-vivenda rurais; muíños de auga e vento; e chouzcos. Na segunda podemos contemplar a maqueta do Castro de Bretoña (A Pastoriza - Lugo).

Ourense

EXPOSICIÓNS

ÁLVARO NEGRO

Luzpin chámase a mostra pictórica do pontevedrés *Álvaro Negro* que inaugura o Venres 5 na galería *Mari-sa Marimón*.

LIBELLUS DE NATURA ANIMALIUM

A galería *Visol* acolle durante estes días a mostra

de *Libellus de Natura Animalium* de Raúl Gómez Pato.

O Auditorio de Galiza en SANTIAGO, acolle a exposición pictórica da chamada Escola de Londres. Á dereita, unha obra de Lucian Freud.

Raúl Gómez Pato mostra os gravados, que realizou para o libro *Libellus de Natura Animalium*, na galería *Visol* de OURENSE.

Convocatorias

O SON DA MEMORIA

Do 5 ao 6 de Marzo desenvólvense, en Santiago, no Consello da Cultura Galega, (Pazo de Raxoi, 2ª pranta), o I Encontro *O Son da memoria. O patrimonio oral e a música popular*, organizado polo *Arquivo Sonoro de Galicia*. O Venres 5 comeza o Encontro coa conferencia *Documentación e interpretación nos textos orais* con X. Ramón Mariño Ferro. Na mesma mañá, ten lugar a mesa redonda *Tratamento e organización de documentos orais*, seguida dun debate. A tarde dá comezo coa conferencia de *Luis Costa Vázquez-Mariño, Cuestións de método e teoría verbo da investigación da música de tradición oral en Galicia*, de seguido ten lugar a mesa redonda *Organización de materiais e consellos técnicos*. O Sábado 6 comeza coa conferencia *Caracteres xerais da música popular galega* por *Dorothea Shubart*, seguida da mesa redonda *O traballo de Campo*. E rematan os encontros coa conferencia de *Alfonso Vázquez Monxardín Fernández*. Maior información no teléf. 981 569 020.

REVISTA DE CRIACIÓN LITERARIA TÁMEGA

A oleirense editorial Támeqa invita a participar na súa revista de creación literaria. Os traballos presentados serán inéditos, e non premiados en ningún certame; estarán dentro de calquer dos xéneros de poesía, teatro, narrativa ou ensaio. Os traballos presentaranse, acompañados da identidade dos autores, enderezo, número de teléfono e buzón do correo electrónico de telo, en disquette, dentro de calquer dos seguintes formatos: Word para Mac, 6.0 ou superior; Word para Windows 6.0,

Quarkxpress 3.3 para Power Mac, acompañados de cópia impresa en letra Time New Roman, 12, en DIN A4 mecanografiado a duplo espazo. De existiren imaxes: as fotos en formato TIFF, e os debuxos, BMP ou TIFF. A extensión máxima será de 10 follas para narrativa e 250 versos para poesía. Editorial Támeqa (Avd. María Pita 47, 15177 Mera (Oleiros)). E-mail: maianca@mx4.redestb.es. Maior información no teléfono 981 628 606.

CERTAME LITERARIO TERRA DE LOBOS

A A.C. *Serpe de Friol* convoca o I Certame literario *Terra de lobos* de relato curto. O certame acolle dúas categorías: nenos menores de 15 anos e a partir dos 15 anos de idade. A temática dos traballos versará sobre a posibilidade da historia da Pena Freire no Cordal do Cotón, nas terras de Friol. A extensión dos relatos será dun mínimo de tres e dun máximo de 8 follas. O prazo de admisión remata o 15 de Abril do presente ano. Os orixinais máis tres cópias remitiranse ou presentaranse baixo pseudónimo na A.C. Cova da Serpe 27335 Condes. Friol. Lugo. O Concello de Friol aporta a contía dos premios e a sinalización e limpeza da Pena Freire no Cordal do Cotón. Maior información nos teléfonos 982 390 323 ou 39 00 36.

PREMIO XORNALÍSTICO MANUEL REIMÓNDEZ PORTELA

A Fundación de Exposicións e Congresos da Estrada convoca o IV Premio Xornalístico *Manuel Reimóndez Portela*. O premio otorgarase ao mellor

traballo ou serie de traballos publicados en calquer dos medios de comunicación impresos, que mellor trate o tema *A lectura: hábito e futuro*. O certame está dotado con un único premio de 250.000 pta. Poderán presentar persoas de calquer nacionalidade, con traballos publicados até o 30 de Xullo de 1999. O prazo de presentación dos traballos está aberto até o 10 de Agosto do mesmo ano. Maior información no teléfono 986 573 406.

CERTAME FOTOGRAFICO SAN PRUDENCIO

A Sociedade Fotográfica Alavesa convoca o seu XXX certame, para participantes de todo o Estado. Fotos en papel, branco e preto ou cór, en calquer técnica ou procedemento de laboratorio. Máximo de catro obras por autor. Premio de Honor de 200.000 pesetas á mellor colección e seis premios de 50.000 pesetas. Ao dorso de cada obra deberán figurar o título e datos completos do autor/a, ademais de, no seu caso, sociedade fotográfica á que pertenza. Envíos á *Sociedade Fotográfica Alavesa*. Apartado de Correos 573. 01008 Vitória-Gasteiz. Data límite: 15 de Marzo de 1999.

A SIDA

O Grupo de autoapoio de seropositivos e enfermos da SIDA *El Imán* convoca a VII edición do concurso literario e a V edición do concurso de poesía, os dous baixo a temática da enfermidade da SIDA. Ambos concursos conceden tres premios e catro accésitos. Primeiro premio de 50.000 pta, máis galardón, segundo 40.000; e terceiro 25.000, os accésitos dótanse de 10.000 pta. cada

un. O certame vai destinado a todo o público en xeral, que supere os 14 anos de idade. A extensión mínima dos traballos será de 3 follas mecanografiadas a duplo espazo, para o certame literario, máximo seis. Para poesía, unha folla, como mínimo. Deberán remitirse nun sobre grande e asinados baixo pseudónimo, baixo plica nun sobre pequeno farase constar os datos persoais do autor. O prazo de presentación dos traballos está aberto até o 10 de Abril. Os orixinais remitiranse a *El Imán*, apdo. 8301, 36080 Vigo. O fallo do concurso terá lugar o 7 de Maio no Auditorio Municipal. Máis información no teléfono 986 482 247.

CONCURSO DE FOTOGRAFIA

Porta Aberta, Asociación de antigos alumnos da Escola Oficial de Idiomas, organiza un concurso de fotografía que xira arredor do tema do románico nos distintos camiños da rota Xacobeana. O premio vai dirixido a amadores da fotografía, non profesionais. Presentaranse como mínimo tres fotografías, cun tamaño mínimo de 15 x 20. A data límite é o día 13 de Maio de 1999. Os traballos presentaranse na Asociación de Antigos Alunos da EOI, nun sobre pechado no que figuren os seguintes datos: II Concurso de fotografía. O Románico nos distintos camiños da ruta Xacobeana. Asoc. Antigos alumnos da EOI, Porta Aberta. Martínez Garrido, 17. 36205-Vigo. Dous premios, un primeiro de 20.000 pta, e un segundo de 10.000 pta. O fallo do concurso terá lugar o día da Xuntanza Internacional Gastronómica e Cultural, Sábado 29 de Maio na Escola Oficial de Idiomas de Vigo. ♦

ALEX VÁZQUEZ

Durante estes días pódese contemplar, no *Ateneo*, os traballos pictóricos máis recentes de *Alex Vázquez*.

Pontevedra

EXPOSICIÓNS

M. TIESSEN PASTOR

A Sala *Teucro* acolle durante esta semana a mostra de pintura de *Miguel Tiesse* Pastor.

O Porriño

MÚSICA

FIA NA ROCA

O Sábado 6 de Marzo, o grupo de folc *Fía na Roca* ofrece un concerto.

Redondela

CHARLAS

O BNG NOS CONCELLOS

O Venres 12 ás 20 h, na Casa da Cultura, *Anxo Quintana*, alcalde Allariz fala do Urbanismo e a recuperación dos núcleos anti-

gos. A charla está incluída, no ciclo *A experiencia do BNG nos gobernos municipais* que organiza o Grupo Cultural desta organización.

Santiago

EXPOSICIÓNS

HUMBERTO RIVAS

Arredores das cidades de Bos Aires, Barcelona, Lisboa, Coimbra e Santiago de Compostela fotografados por *Humberto Rivas*. Unha escolma de 56 fotografías, realizadas desde 1979, compoñen a mostra presentada no CGAC deste argentino.

ELOI HERNÁNDEZ

A galería *José Lorenzo* (Travesa do Franco 6), acolle a obra do xove pintor vigués *Eloi Hernández* até o 23 de Marzo.

ESCOLA DE LONDRES

Até o 4 de Abril, a obra de unha dúcea de artistas fi-

gurativos, xurdidos nos últimos cincuenta anos e englobados na chamada *Escola de Londres*. Producida polo propio Auditorio, a exposición vai desde o humanismo de *Francis Bacon* seguindo por *Lucian Freud*, *Kossoff*, *Auerbach*, *Michael Andrews*, *Kitaj* e *Raymond Mason* até o conceptualismo dos máis novos como *Paula Rego*, *Bill Jacklin*, *Celia Paul*, *Tony Bean* ou *Stephen Conroy*.

GIUSEPPE PENONE

Unha trintena de pezas criadas a partir de 1968, amósanse, na primeira retrospectiva presentada no Estado, da obra do italiano *Giuseppe Penone*. No CGAC.

MANUEL VÁZQUEZ

Mostra as súas pinturas máis recentes, baixo o título de *Jet line*, na galería *Anexo*.

SCHMIDT

A paisaxe galega nas foto-

grafías do coruñés *Inocencio Schmidt* de las Heras (1897-1975). A mostra aberta no Mosteiro de San Martiño Pinário acolle fotografías de 1944 até 1960.

VIRXILIO VIÉITEZ

A Terra de Montes vista a través das fotografías de *Virxilio Viéitez*, entre os anos 1955 e 1965, na mostra aberta no Museo do Povo Galego.

A VOLTA DOS ASHÁNINCAS

Até o 17 de Marzo, pódese ollar no Coléxio de Fonseca, a mostra colectiva de fotografía de *Xosé Abad* e *Fernando Suárez Cabeza*.

CAMIÑO DE SANTIAGO

É o título da mostra de fotografía da alemá *Inge Morath*, aberta até o 19 de Marzo na Igrexa da Universidade.

IGNÁCIO BASALLO

A galería de arte *SQC* acolle, até o 18 de Marzo, a mostra de escultura de *Ignacio Basallo*. Na galería *José Lorenzo* pódese contemplar a pintura de *Marieta Quesada*. Máis pintura, a de *Mauro Trastoy*, que titula *Olimpia*, na galería *Paloma Pintos* e que se pode ollar até o 26 de Marzo.

BESTIÁRIO DA ROTINA

Montse Amigo, *John Eastham* e *Fernando Arenaz* conforman o grupo *Tricéfalo* que monta, na sala *Nasa*, a mostra *Bestiario da Rotina*. No Hotel San Carlos pódese contemplar até o 31 de Marzo a mostra de fotografía de *Sara Salgado* que le-

resaria insólita, exposición de *Katxarritos*, realizados

por *Ana López* e *Joxe Mari Garaialde*.

MÚSICA

REAL FILARMONIA DA GALIZA

O Xoves 4, ás 21 h, pezas de *Turina*, *Dvorak* e *Mozart* serán interpretadas pola *Real Filharmonía da Galiza* no *Teatro Principal*.

TEATRO

A ESPERAR POR GODOT

Dirixidos por *Pedro Rubín* *Teatro Galileo* estrea no teatro *Galán* a obra de *Samuel Beckett* *A esperar por Godot*. Venres 5 e Sábado 6 ás 22 h.

MARSAL, MARSAL

O *Teatro Principal* acolle o 8 e 9 de Marzo (*Luns* e *Martes*) ao grupo *Talía teatro* coa obra *Marsal, Marsal*.

JOSÉ CAMPANARI

Nas noites dos *Martes*, de dez e media a doce e media, o *pub Atlántico*, acolle o espectáculo do contacontos argentino *José Campanari*.

CONFERENCIAS

HISTÓRIA DOS 70

Os CAF de Filoloxía están a desenrrolar estes días unhas charlas relativas á historia dos anos setenta. O Xoves 4, e baixo o título de "A política", han falar *Bautista Álvarez*, *Camilo Nogueira* e *Eduardo Gutiérrez*. O Luns 8, *Baldomero Iglesias* "Mero" e *X.L. Rivas* "Mini", falan sobre a "Música". O Martes 9, "A normalización lingüística" vai ser tratada por *F. Fernández Rei* e *Elvira*

lugar no Salón de Actos da facultade ás 19,30 horas.

Anúncios de balde

■ **Synergia é un Boletín, que con periodicidade trimestral, contén as últimas novas das nacións sen estado de Europa-Oeste**, escrito en inglés e editado en Catalunya. Synergia está aberto para quen crea no dereito de cada nación a preservar a súa identidade e a decidir o futuro co dereito de autodeterminación. Encomendas a Liga Celtiga Galaica. Apdo. 2167 da Coruña. Enviarase gratuitamente.

■ **Alúgase apartamento en Carnota (A Coruña)** ao lado da praia, con terraza e vistas ao mar. Completamente equipado. Para Semana Santa ou tempada de verán. Teléfono 981 761 144 preferentemente á noite. Daniel.

■ **Enfermeiro cubano** ofrece os seus servizos para coidar enfermos e anciáns. Teléfono 986 266 282.

■ **Se es radioaficionado e nacionalista** luita connosco por unha entidade galega (ham e 11mts). Escreve ao apdo. 111-15920 de Rianxo (A Coruña) ou ben ao correo electrónico xoanpin@teletel.es.

■ **A Asociación de Mulleres Andanza ofrece información e asesoramento sobre maus tratos, alcolemia, violacións, ludopatías, drogodependencias, actividades culturais, cursos de interese, etc.** Máis información no café bar *A Esquina*, urbanización *Sol e Mar*, Oseiro, Arteixo ou no telf. 981 602 266.

■ **Auxiliar de clínica con experiencia oférecese para traballar en Santiago**, coidando nenos, enfermos, anciáns ou calquer traballo relacionado coa rama sanitaria. Teléfono 617 065 527.

■ **Véndense cinco enciclopedías novas:** *A Nosa Terra, Nós, Documentos Galegos, Alfar e Historia de Galiza*. De Luns a Venres, de 15 a 16 horas no 981 716 203. Perguntar por Marcos.

■ **Coral Máximo Gorki. Se entendes a música como un acto de solidariedade entre povos.** Se tes un par de horas libres á semana e queres empregalas de xeito lúdico e criativo. Esperámote os Luns e Xoves de 19,45 a 21,15 no Instituto Santa Irene de Vigo. Tlf. 986 224 457 ou 986 366 381.

■ **Celebráronse Conferencias Juventude-Festival Mundial Juventude-1998 (Portugal).** No marco da

Conferencia Mundial Ministros Juventude (Declaración de Lisboa), solicitouse-lhe em 8 Agosto (escritos em mão) a Kofi Annan resolução ONU favorável à livre determinação, independência, soberania da Galiza. Quem desejar mais informação escreva ao apdo. 1.012, Ferrol. CP 15406.

■ **Necesito urxentemente un traballo en Santiago** para vivir, oferezome para limpar, como asistente, etc. Teléfono 617 065 527.

■ **Moto inválido.** Véndese seminova no Saviñao en 300.000 pta. e outra de máis uso en 100.000 pta. Teléfono 982 410 244 despois das 16 h.

■ **Precisamos calquer tipo de material galeguista para espallar a nosa ideoloxía polo Bierzo.** Colectivo Fala Ceibe, Avd. do Castelo 203, 2º C. 24.400 Ponferrada.

■ **Véndese Renault Twingo, 1.2. Equipamento completo.** 50.000 km. Ano 95. Garantía até Novembro do 99. Perguntar por Emilio no 986 420 687 ou 670 521 447.

■ **Música. Preparación oposicións.** Ensinanza primaria e secundaria. Teléfono 986 235 472.

■ **Rádio Piratona, a rádio libre de Vigo,** edita o seu boletín informativo coa programación da rádio, e novas de ecoloxía, luta social, liberación animal, etc. Se estás interesado/a en recibir a publicación de balde escrívenos ao apdo. de correos 8278, c.p. 36200 Vigo.

■ **Busco información sobre o músico Floréncio** (o Sr. Floréncio, cego da Fontaneira). Gravacións, testemuñas, fotografías. Antonio López Fernández. Rúa Ligustro, 12-27.002. Lugo.

■ **Europarado busca calquer traballo** (por favor, as ETT's que non chamen) Manolo 981 695 682.

■ **Sanatana Dharma. Clases de Ioga** en Vigo (Bouzas), Marin, Moaña e Cangas. As persoas interesadas poden chamar ao telf. 986 304 357 a partir das 20 horas.

■ **Que é o que se fai no Brasil mellor que xogar ao fútbol?** Se vives en Santiago e queres achar a resposta, ouve Lusamérica, un programa de *Rádio Kalimero* (108.0) sobre as mellores músicas do Brasil. Todas as

terceiras feiras (Martes) de 21 a 22 h.

■ **Grande oferta de discos e fitas.** Prezos interesantes. Perguntar polo Sr. Barros no teléfono 988 210 585.

■ **Alúgase piso con faiado habitábel en Lugo.** Completamente amoblado. Económico. Teléfono 982 375 015 ou 375 264, perguntar por Cheché.

■ **Aluga-se piso na Praza de Laiáns en Santa Cruz (Oleiros).** Primeiro andar, 96 metros cadrados, 3 cuartos, cociña equipada, salón, dous cuartos de baño, dous armários empotrados. Moi amplo. Trasteiro baixo cuberta. 57.000 pta. Teléfono 981 614 348.

■ **Cadelíño de palleiro. O can tradicional de garda galego en vías de recuperación.** O mellor vixiante para unha finca, último exemplar da rolada. Vacinado e desparasitado. Chamar polas noites de 9 a 10 ao 981 574 506.

■ **Está-se a construír un colectivo de apoio zapatista na Coruña.** Se estas interessad@ en colaborar contacta no: 981 246 497 de Luns a Venres de 19 a 21 h. Perguntar por José Manuel.

■ **Dossier de Punk Estatal:** artigos, fotos, entrevistas. 68 páxinas. 250 pta. + gastos de envío. Consíguelo mandando selos, xiro postal, contrarrembolso ou ingresando na c/c 1302-1711-6-29-82.625.798 da Caixa Postal. Se estades interesados en distribuílo: 5 números 1.000 pta. José Antonio Rodríguez Pallas LG/Ponte nº 7 15141-Oseiro (A Coruña).

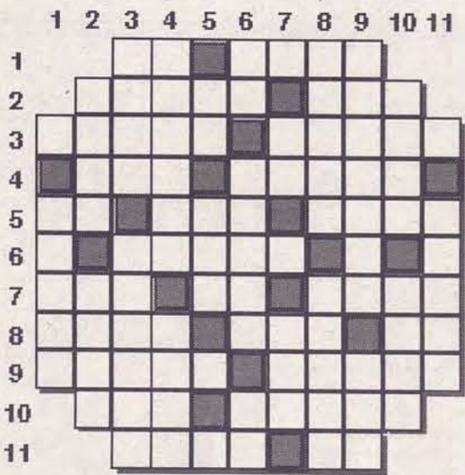
■ **Parella bisexual,** que pensa que vivir non debe ser calcar os códigos do espectáculo social, senon desenrolar e compartir as ideas e os corpos, os sentimentos e as razóns, busca parellas que precisen do mesmo. Canto máis críticos e rebeldes mellor. Apartado 111. 15300 Betanzos. A Coruña.

■ **Rapaza de 23 anos, licenciada en Dereito e con coñecimentos de Informática,** busca traballo. Perguntar por Luisa no 988 206 118

■ **"Em Movimento", porta-voz do Movimento Defesa da Língua,** con información sobre o país, campañas, Euskadi, Portugal e novas seccións. Se o desexas recibir de graza na tua morada, escreve ao apartado 550 de Ourense. ♦

Encrucillado

XOAN COSTA

Horizontal

- Contracción ~ Posúea
- Rabo ~ Terminación de participio feminino
- Valor en diñeiro dunha cousa ~ Camiñar moi depreza
- Parte final do brazo ~ Vela longa e grosa
- Símbolo do calcio ~ Abreviado, santo ~ Persoa que non cre en Deus
- Vila galega
- Persoa acusada dun delito ~ Nese lugar ~ Ábore da familia das aceráceas
- Bota algo lonxe ~ Negación ~ Ao revés, adverbio de tempo
- Fío de metal ~ Unidade de potencia eléctrica
- Ao revés, composición poética, dividida en estrofas simétricas. ~ Anaco de calquera cousa cortado en forma de prisma máis ou menos regular, no plural
- Atrévase ~ Conxunción que presenta dúas cousas ou posibilidades entre as que hai que escoller.

Vertical

- Verdadeira
- Sinal de puntuación, vírgula ~ Antigo mosteiro beneditino situado en Pantón (Lugo)
- Vivenda ~ Que ten cor
- Estación do ano ~ Tiño moito cariño
- Preposición ~ Parecía
- Forma abreviada de está ~ Tomei alimento ~ Pronome persoal
- A persoa coa que falamos ~ Masa formada polos oviños dos peixes
- Conta ~ Parte pequena dunha cousa
- Ter por costume ~ Forma abreviada de estou
- Atasque, atranque ~ Embarcadoiro
- Espío, espreito. ♦

Para a inclusión de información nestas páxinas do *lecer* pregámoste as nosas fagades chegar antes dos Luns. Pódese facer a través do correo, Apto. 1.371, 36200 Vigo; por Telf., 986 222 405, por Fax 986 223 101 ou correo electrónico antpcg@arrakis.es

LEITURAS

O FUTBOL NA SOCIEDADE GALEGA

O director deste semanario, Alfonso Eiré, autor do libro que leva por título o encabezamento desta nota, xunto con Nacho, xogador do Compostela, falan do tema na *Librería Pedreira* o Xoves 11 ás 20 horas

leria *Trisquel e Meditio* até o 27 de Marzo. A inauguración ten lugar o Venres 5 ás 20,30 horas presentada por Alfredo Conde e co mini-concerto de música tradicional do grupo *Porta da Pia*.

Vigo

CINEMA

LUMIERE

Té e simpatía de Vicente Minnelli (USA, 1956) é a fita que o Cine Clube *Lumière* proxecta, o Luns 8, no Auditorio do Concello, ás 20,30 h. Entrada a 400 pta.

EXPOSICIÓNS

COLMEIRO

A *Casa das Artes* e o *Auditorio Caixavigo* acollen a mostra adicada ao pintor Manuel Colmeiro, na que se recollen 140 traballos entre debuxos e pinturas, que pretenden representar a labouira do artista nos seus longos anos de vida

O ÁLBUM DA BRETAÑA

As 50 follas do *Álbum da Bretaña* de Castelao, ampliadas nun cincuenta por cento, na galería *Sargadelos* até finais de mes.

CARMEN CALVO

A pintura de Carmen Calvo pódese contemplar na mostra aberta na Sala de Expo-

sicións da Fundación Caixa Galicia (Policarpo Sanz, 21). Até o 31 de Marzo.

FRADUA

Na subdelegación do Colexio Oficial de Arquitectos está aberta a mostra de oleos de J.J. Fradua.

HONDURAS E MAURITÁNIA

Fotografías de Javier Teniente que ofrece unha visión de Honduras tras o Mitch e de Mauritánia após 30 anos de seca. Na Casa das Artes até o 21 de Marzo.

MIGUEL VÁZQUEZ

A cerámica do escultor Miguel Vázquez pódese contemplar durante estes días na galería *Abel Lepina*.

MÚSICA

ORQUESTRA SINFÓNICA DE GALIZA

A Orquestra Sinfónica de Galiza e Coro, baixo a dirección de Victor Pablo, ofrecen un concerto no Auditorio Caixavigo o Xoves 11 ás 20,30 h. No programa pezas do compositor alemán Schubert.

TEATRO

UNHA DE AMOR

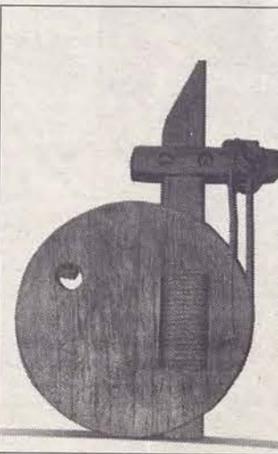
O Sábado 6 e o Domingo 7 o grupo de teatro *Arte-llo-Teatro Alla Scala 1:5* presentan no *Caixavigo* o seu espectáculo *Unha de amor* dirixida por Manuel Pombal. Ás 20,30 h, o Sábado e ás 22,30 h, o Domingo. ♦

Madrid

EXPOSICIÓNS

LEANDRO SEIXAS

O escultor lugués Leandro Seixas exhibe, até o 31 de Marzo, no Museo Tifológico (A Coruña 18), os seus traballos sobre madeira. ♦

Caldo de letras

P	W	E	F	D	X	J	I	R	Q	P	U
H	Z	G	G	Ñ	K	B	R	I	L	E	M
Y	A	K	J	Z	L	O	I	W	Z	L	W
F	T	F	W	Z	N	P	V	U	T	E	Q
C	O	W	Z	C	J	M	I	P	D	T	P
A	H	P	H	B	O	O	O	K	Z	R	A
X	C	A	L	E	N	R	O	T	S	E	B
A	N	M	P	E	C	T	D	X	J	N	C
T	I	J	O	A	B	O	L	A	S	X	E
A	P	E	A	X	S	Y	D	Y	N	B	U
R	C	L	P	G	Q	D	G	E	D	M	H
G	G	N	B	D	Z	C	T	J	Ç	Z	P

Unha dúcea de xogos populares.

SOLUCIONS AO ENCRUCILLADO

CAIS II AXEXO.
- TE 7 TI - OVA 8 NA-
DE - ERA 6 TA - COMIN
4. OUTONO - AMOU 5
RE 3. CASA - CORADO
1. CERTA 2. COMA - EI-

SOLUCIONS

AO CALDO DE LETRAS

Vertical
1. CO - TENA 2. CAU-
DA - ADA 3. COSTE -
TROTE 4. MAO - CIRIO
5. CA - NEO - ATEA 6.
CORME 7. REO - AI -
ARCE 8. TIRA - NON -
AX 9. ARAME - VATIO
10. EDO - TACOS II.
OUSE - OU.

A Rede

WED DO DEPORTIVISMO
www.geocities.com/Colosseum/Mid-field/8102

Páxina elaborada por un siareiro un tanto obsesionado cos celtistas e os seguidores do Compostela. Información sobre a plantilla, fotos dos grandes do Dépor, fichaxes, un inquérito e ligazóns con outras páxinas dedicadas a esta equipa. Magoa que estexa en castellano! ♦

Tui

EXPOSICIÓNS

R. ROMERO MASIÁ

Mostra a súa pintura na ga-

A montaña

MANUEL CIDRÁS

Van xa un par de meses, porque nos vemos de mes en mes, que recordaba eu aquí unha viñeta de *La Codorniz* e debe ser que esta vella revista está agora de moda porque ata a mentaba días atrás Fraga Iribarne, que supoño a leería con ollos ávidos de censor aperturista. Intuío que esta moda nostálgica terá que ver coa aparición no mercado dun volume recopilatorio daquela audaz publicación que apenas reteño na memoria, se cadra infiel. O caso é que lembraba eu isto porque estes días me viña á mente outra simpática páxina da revista, que non sei se sae na escolma recién publicada pero que era así: víase un burro, que resultaba ser dun tal López, subindo unha pesada carga por unha elevada pendente e puña nas viñetas: *El Burro de López subía, el Burro de López subía*, e así ata que o burro se achegaba ao cumio, que era cando a besta, derrengada polo peso da carga, rolaba costa abaixo e escribía o humorista: *Y el Burro de López Rodó, el Burro de López Rodó...*

Era aquela unha representación gráfica do mito de Sisifo en clave de humor que nos permitía rirmos a escacho do poder omnímodo do *Opus Dei*, daquela personificado no superministro López Rodó. Aclároo para información dos máis novos, que non saberán deste prohome. Recordaba este chiste cun rictus de tristeza no sorriso porque o conto parece feito para nós, condeados tamén eternamente a subir unha pesada pedra que a cada pouco roda monte abaixo sobre os nosos pasos. Talmente.

Alá vai a unidade do sindicalismo de dirección nacional, arrolando pola empinada pendente da autonomía sindical outravolta. E outravolta volver a empurrar.

Diante de nós a montaña, a pedra e o camiño. ♦

VOLVER AO REGO

Falouse moito —e púxose en práctica— o turismo sexual a Cuba. As *jineteras* convertíronse nunha institución que suscita sorrisos intencionados. Igual que as pequenas corrupcións e a delincuencia que chegan a Habana do ganchete das pequenas parcelas de mercado e da área dólar. Agora o goberno intenta co-rexir os desmáns e Occidente sobresaítase escandalizado. Os proxenetes e comisionistas acuden ás embaixadas dos países ricos con garvata de opositores demócratas. (Claro, claro. Algun haberá que non seña desa calaña. Algun que convenceu Solchaga de que non había nada mellor que o capitalismo de Chicago). ♦

Da máquina de precisión ao relóxo de sol universal Ramón Gil, reloxeiro suízo

♦♦ XAN CARBALLA

Nos arrabaldos de Xenevra, nun pequeno parque industrial, un home de Átios (Porriño) desenvolve o seu minucioso traballo de reloxeiro. Rodeado de pezas mínimas, e tamén de ouro e diamantes, desentraña o fascinante mundo da relojería e tamén dá conta dos logros dun relóxo de sol, feito con materiais galegos, para instalar en calquer lugar do mundo.

la para ferroviario, porque esa era o oficio de seu pai, pero das enormes máquinas pasou a ocuparse das máis pequenas. Ramón Gil recibe aos visitantes no seu obradoiro de reloxeiro especializado, co seu número 120 no oficio concedido pola escola oficial de Xenevra, acaso a máis prestixiosa do mundo.

"Eu non tiña pensado adicarme a isto. Foi por un accidente que me impediu outros traballos como tiven que meterme neste oficio, e descubrin que era o meu, porque isto hai que levalo no ventre". A Ramón non lle importa atender unha visita, facendo gala dunha envexábel capacidade de comunicación explica o seu mundo con sinxeleza, crítico até a crueldade coas marcas de relóxos que só levan fama e prezo e apenas corazón de calidade na súa maquinaria "hai relóxos de marcas famosas, como Cartier, que se venden por riba das 250.000 pesetas pero apenas levan unha máquina de 1.000. Non digo que os relóxos non sexan bonitos, pero debían corresponderse cun maior coitado na súa verdadeira alma".

Reivindicador da mecánica fronte á electrónica, ao cabo defende o seu oficio centenário, teima en transmitir os seus saberes para que non se perdan "eu aprendin moito dos vellos reloxeiros que me ensinaron. Hai trucos vedraios que non se estudan na escola, como por exemplo reparar unha cerámica que empeza a fender con allo e saliva, pero o cerne da profesión faise na Escola Oficial, que consta de catro anos pero que eu fixen en tres, para asombro dos meus mestres, que non entendían que unha persoa sen saber francés e xa con 27 anos puidese avanzar tan rápido".

Calquera que converse cun reloxeiro recoñecerá o debalo dunha profesión na que o empuxe dos dispositivos electrónicos ameaza. O prestixio das mecánicas, a corda ou automáticas, radica na fascinación da miniatura, que se incrementa cando un especialista como Ramón comeza a ensinar as caixiñas cos materiais "nesta tedes até dez mil parafusos pequeniños, nestoutra agullas, aló esferas e rubis naturais e tamén caixas... aquí prepáranse pezas para todo o mundo, e aínda que o ornato de ouro, platino ou diamantes engádelle moi-

to ao valor final, o fascinante é deseñar a máquina e construíla".

Dio quen traballa nun obradoiro que fornece relóxos para todo o mundo, por encargo de particulares e de marcas, algun deles de valor incalculábel que foi parar a un museo neoiroquino. "O bonito é facer invencións e cousas que non existen, e eu teño varias patentadas, como o segundo retrogrado, que se pode instalar nun relóxo que ten forma de semicircunferencia. Deseño moitos relóxos de principio ao fin, porque nós facémolo aquí todo. Agora estou preparando un que recría a Catedral de Santiago, e no que sonan as horas, os cuartos e até os minu-

tos se se quer, todo no tamaño dun relóxo de pulso. O son prodúcese ao golpear un marteliño sobre unha corda, que propiamente é como a dun piano, e que na parte final do proceso témpase con cianuro".

Ramón fainos pasar dunha sala a outra amosándonos todos os trebellos, os máis antigos e os máis novos. "Hai que dicilo con claridade, custará máis ou menos pero calquer relóxo mecánico, sexa do tempo que for, ten arranxo". Fala mentres desmonta relóxos cunhas mans que non treman, "vaime a vida en mantelas en boas condicións. Cando vou de vacacións á casa, en Santa Maria de Oia, estou

contemplando. Este verán pasado fun á veiga de meu sogro na que todos estaban collendo patacas e senteime a mirar. Corríronme de alí a patacazos, pero non dou pancada fóra do taller porque derramaría o meu principal instrumento de traballo".

Un relóxo de sol universal

Con fachenda ensina o Ramón os relóxos de sol xa rematados que ten no taller. "O meu xefe, Jean Marc, recibiu hai anos un Premio de Ouro á Invención, no salón de Xenevra, por desenvolver un mecanismo para un relóxo de sol horizontal, que é capaz de dar en calquer lugar do mundo, a hora solar e a oficial, en horas e minutos. Eu despois axudeino a desenvolver un prototipo industrial e hoxe por 800.000 pesetas calquera pode ter no seu xardin unha peza destas e —asegura— temos moitos encargos".

Fabrícanos, por encargo e en diferentes acabados de cór, con granito da Guarda que despois córtase en Mosende, un corte con algunhas dificultades polas formas redondeadas. "A instalación non é complicada, e dispón de mecanismos para poder axustar os cambios de hora. O usuario só ten que dicirnos onde o vai instalar para ter en conta a latitude e lonxitude e poder calcular a inclinación da peza que fai sombra".

Despois de tantos anos, Ramón segue botando de menos o seu país, "eu disfruto facendo teatro, e lembro a miña primeira representación con "O mal de moitos" de Varela Buxán. Aínda que non teño moito tempo —di quen se encarga de vivir regulándoo— tamén estou de tesoureiro da agrupación *A Nosa Galiza de Xenevra*". Gostaría de volver a Galiza, "agora cos contactos que teño aquí, podería montar un taller moi bon" pero manifesta preferencia por ensinar e mesmo se ofrece para montar unha escola pública de relojería, se algunha institución se propón organizala. ♦

